

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
UNIVERSITY OF WEST ATTICA

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ
ΠΟΛΥΧΩΡΟ «Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΩΣ ΔΙΚΤΥΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»**

**ADAPTIVE REUSE OF THE HISTORICAL NATIONAL PRINTING HOUSE IN ATHENS, INTO A TYPOGRAPHY
MUSEUM AND A MULTI-PURPOSE EXHIBITION SPACE. «TYPE AND ART AS A NETWORK OF
COMMUNICATION»**

ΑΜΠΑΖΗ ΑΡΤΕΜΙΣ

(Α.Μ. 15033)

ΦΙΛΙΝΔΡΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

(Α.Μ. 16003)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ

ΜΑΡΘΑ ΛΟΥΚΙΑ

ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
UNIVERSITY OF WEST ATTICA

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΟΝΟΜΑ / ΕΠΩΝΥΜΟ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
ΜΑΡΘΑ ΛΟΥΚΙΑ	
ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	
ΚΟΤΑΜΑΝΙΔΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΑ	
ΤΣΟΥΜΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη ΑΜΠΑΖΗ ΑΡΤΕΜΙΣ του ΟΔΥΣΣΕΑ με αριθμό μητρώου 15033, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής,

Η κάτωθι υπογεγραμμένη ΦΙΛΙΝΔΡΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ με αριθμό μητρώου 16003, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής,

Βεβαιώνουμε ότι είμαστε συγγραφείς αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που προσφέρθηκε στην εκπόνησή της αναγνωρίζεται και αναφέρεται στο κείμενο. Επιπλέον, αναφέρονται όλες οι βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν, πρωτογενείς και δευτερογενείς, είτε η συμβολή τους παρατίθεται επακριβώς ως απόσπασμα είτε ως παράφραση.

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ισχυρή ταυτότητα του κτιρίου σε συνδυασμό με την ανάγκη αξιοποίησης του και επαναπροσδιορισμού του στη σύγχρονη Αθήνα, οδήγησε στην έρευνα της ιστορίας της τυπογραφίας και της εξέλιξης του λόγου και της γραφής στην τέχνη. Ο σχεδιασμός αφορά έναν χώρο πολλαπλών χρήσεων, που θα περιλαμβάνει μουσείο για την ιστορία της τυπογραφίας στην Ελλάδα, και χώρο που θα φιλοξενεί μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις καλλιτεχνών, το έργο των οποίων έχει άμεση σχέση με το γραπτό λόγο. Στόχος της νέας χρήσης είναι να προβάλλει την εξέλιξη του γραπτού λόγου και τη χρήση του ως επικοινωνιακό εργαλείο στη σύγχρονη τέχνη, καθώς επίσης να αναβαθμίσει την ευρύτερη περιοχή και να μετατρέψει το Τυπογραφείο σε σημείο αναφοράς του κέντρου της Αθήνας και να λειτουργήσει ως σημείο εκτόνωσης στον αστικό ιστό.

Λέξεις κλειδιά

Επανάχρηση, τυπογραφία, γραπτός λόγος, τέχνη, συνέχεια, παρελθόν, παρόν

ABSTRACT

The rich history of the Former National Typography center in Athens, combined with the need to redefine the area, led to the research of the history of typography and the evolution of language through art. The new space involves a museum of typography and a multipurpose exhibition space that will host permanent and periodic exhibitions of artists that use typography and words in their work. The main goal of the new space is to show the way language is used as a communication tool in art and attract people to learn more about the significance of typography from the past to the present.

Key words

Adaptive reuse, typography, language, art, grammatography, flow, past, present

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αφιερώνουμε αυτή την εργασία στις οικογένειές μας, τους συμφοιτητές και φίλους που ήταν δίπλα μας σε αυτή μας την προσπάθεια. Ειδικότερα, το αφιερώνουμε στον Βασίλη, τη Βάσω, το Μανώλη, τη Νίνα, καθώς και την παρέα μας στο Platforms Project για τη στήριξη και την αγάπη τους.

Ευχαριστούμε τις καθηγήτριές μας Άρτεμις Ποταμιάνου και Λουκία Μάρθα για τη βοήθειά τους και την καθοδήγησή, τόσο στην παρούσα εργασία, όσο και για την εξέλιξή μας στα χρόνια φοίτησης στη σχολή.

Τέλος, ευχαριστούμε η μία την άλλη (Άρτεμις και Κατερίνα) για την υπομονή, την κατανόηση και τη φιλία που ενισχύθηκε μέσα στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
Α' ΜΕΡΟΣ	12
1 ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ	13
1.1 Ευρώπη και Αμερική.....	14
1.2 Νεοκλασική Ελλάδα	15
1.2.1 Βασικές αρχές – Χαρακτηριστικά δόμησης	17
1.2.2 Αισθητικά – Διακοσμητικά χαρακτηριστικά	26
2 ΠΑΛΑΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ	29
2.1 Χαρτογράφηση	29
2.2 Ιστορική αναδρομή.....	34
2.3 Μορφολογικά στοιχεία κτιρίου	36
2.4 Υφιστάμενη κατάσταση	38
3 ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ	47
3.1 Τυπογραφία.....	47
3.1.1 Έντυπη επικοινωνία	48
3.1.2 Βασικές μέθοδοι εκτύπωσης	51
3.2 Παραδείγματα μουσείων τυπογραφίας	54
3.3 Παραδείγματα χώρων περιοδικών εκθέσεων.....	70
Β' ΜΕΡΟΣ	78
4 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ.....	79
4.1 Στόχοι – Κριτήρια σχεδιασμού	79
4.2 Concept – Κεντρική ιδέα.....	79
4.3 References	82
4.4 Κολάζ.....	89
5 ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ.....	93
5.1 Κτιριολογικό πρόγραμμα.....	93
5.2 Moodboard – Χαράξεις - Διαγράμματα	98
5.3 Σχέδια.....	106
5.4 Τελική πρόταση – Φωτορεαλιστικά.....	114
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	129

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια των μαθημάτων της αρχιτεκτονικής κατά τη φοίτησή μας, προέκυψαν προβληματισμοί και ενδιαφέρον για τον τεράστιο αριθμό απαξιωμένων και ανεκμετάλλετων νεοκλασικών κτιρίων στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Οι προβληματισμοί αυτοί οδήγησαν στην ανάγκη περαιτέρω έρευνας σε σχέση με τα κτίρια αυτά και την πιθανή επανάχρησή τους.

Το Παλαιό Εθνικό Τυπογραφείο είναι χαρακτηριστικό δείγμα των παραπάνω και η επιλογή του στοχεύει στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς που προκύπτει από την ιστορικότητά του, καθώς και την εξυγίανση μίας περιοχής της Αθήνας, αρκετά υποβαθμισμένης, της Ομόνοιας.

Η παρούσα μελέτη επανάχρησης, η οποία έχει μουσειακό και εικαστικό χαρακτήρα, έχει σκοπό να προβάλει την ιστορία και την ταυτότητα του κτιρίου και να συνδέσει τις έννοιες που προκύπτουν από την Τυπογραφία, το γραπτό λόγο και την τέχνη.

Η πτυχιακή εργασία εξελίσσεται σε πέντε κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο αρχιτεκτονικό και καλλιτεχνικό κίνημα του Νεοκλασικισμού, στα κύρια ιστορικά και μορφολογικά του στοιχεία, καθώς το Παλαιό Εθνικό Τυπογραφείο είναι νεοκλασικό κτίριο. Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει το επιλεγμένο κτίριο ως προς την ιστορία του, τις προηγούμενες χρήσεις, τα μορφολογικά του στοιχεία και τη σημερινή του κατάσταση. Στο τρίτο κεφάλαιο, σε συνέχεια της παλαιάς χρήσης του κτιρίου ως εθνικό τυπογραφείο, αναφέρονται η ιστορία της τέχνης της τυπογραφίας παγκοσμίως, οι μέθοδοι εκτύπωσης και η σχέση της γραφής με την τέχνη. Επιπλέον, αναλύονται παραδείγματα μουσείων τυπογραφίας και εκθεσιακοί χώροι, με αφορμή τη νέα χρήση στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, όπου σχεδιάζεται εκθεσιακός πολυχώρος και χώρος μουσείου τυπογραφίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η κεντρική ιδέα σχεδιασμού και το σύνολο της σχεδιαστικής διαδικασίας πριν την τελική πρόταση. Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο αφορά την τελική πρόταση, τα σχέδια του κτιρίου και τις φωτορεαλιστικές απεικονίσεις της νέας χρήσης.

Α' ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ – ΠΑΛΑΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΓΡΑΦΙΟ – ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

Εικόνα 1. Pantheon. Paris. Πηγή: experiencefirst.com

Ο νεοκλασικισμός αφορά το καλλιτεχνικό κίνημα που εμφανίστηκε περίπου το 1750 και επικράτησε μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, όπου διαχωρίστηκε σε δομικό και ρομαντικό. Οι επιρροές του από τις αρχαίες μορφές είναι κυρίαρχες σε όλους τους καλλιτεχνικούς κλάδους, ωστόσο το κίνημα αφορά στο μεγαλύτερο του βαθμό την αρχιτεκτονική. Αντλεί αρκετά χαρακτηριστικά από την Αρχαία Ελλάδα και την Αρχαία Ρώμη με προ ρομαντική οπτική. Σαν καλλιτεχνικό ρεύμα, είναι μία γενναία αντίδραση στο μπαρόκ και το ροκοκό. Ο Γερμανός Johann Joachim Winckelmann με το έργο του «Ιστορία της αρχαίας τέχνης» θεμελίωσε τις φιλοσοφικές αρχές του ρεύματος με βάση τα έργα των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, ενώ συνέδεσε την έννοια της υψηλής τέχνης με την πολιτική ελευθερία.

Παρατηρείται μια έντονη αναζήτηση του ιδανικού κάλλους, του «ωραίου», μέσα από την κατασκευαστική αξία των όγκων και το ρυθμό των επιφανειών. Με επιρροές από τους αρχαίους ελληνικούς και ρωμαϊκούς ρυθμούς και με σκοπό τη συνοχή, την αρμονία των κτιρίων και την ισορροπημένη σχέση της με το περιβάλλον, η νεοκλασική αρχιτεκτονική θέτει εκ νέου της βασικούς όρους της έννοιας του «ωραίου». Προβάλλει την πλαστικότητα του μπαρόκ, την απλότητα των όγκων και της διακόσμησης, τη σκοπιμότητα των κατασκευών και το σεβασμό των φυσικών υλικών.

Αρχιτεκτονικά, επικρατεί απλότητα στους όγκους, καθαρές γραμμές, λιτή διακόσμηση, σεβασμός στα νέα υλικά που επιλέγονται και αρμονία στις αναλογίες. Οι επιφάνειες είναι λείες και προσδίδουν κύρος στα έργα της εποχής. Οι διατάξεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό δίνουν λύση σε πολλά έως τώρα ζητήματα, ειδικά στη δημόσια αρχιτεκτονική.

1.1 Ευρώπη και Αμερική

Στην Ευρώπη και την Αμερική το κίνημα εμφανίζεται στο 2^ο μισό του 18^{ου} αιώνα και επικρατεί μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, εμπνευσμένο από τις αρχές του Διαφωτισμού και αντιπροσωπεύει την αριστοκρατία. Προέκυψε ως αντίδραση στην πολυπλοκότητα των κινημάτων του Ροκοκό και του Μπαρόκ. Καθιερώθηκε ως ένα πρωτοποριακό ρεύμα που επηρέασε όλους τους καλλιτεχνικούς κλάδους. Χαρακτηρίζεται μέσα από την αναβίωση αρχαίων ελληνορωμαϊκών στοιχείων και πρεσβεύει την αρμονία, την απλότητα και την αρτιότητα των κλασικών προτύπων.

Στην Ευρώπη, ο Νεοκλασικισμός επηρέασε την αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική, τη γλυπτική και τη λογοτεχνία ενώ στην Αμερική, εμφανίστηκε κυρίως στην Αρχιτεκτονική. Στην Αμερική, πολλά δημόσια κτίρια κατασκευάστηκαν σε νεοκλασικό ρυθμό με καθαρές γραμμές, συμμετρία και απλότητα με έντονη παρουσία κολώνων και περιστύλων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Καπιτώλιο της Ουάσιγκτον D.C. και το Κοινοβούλιο της Βιρτζίνια.

Πολεοδομικά, υπάρχουν πολλά δείγματα διαρρύθμισης πόλεων που έχουν νεοκλασικά χαρακτηριστικά. Ένα παράδειγμα είναι η Regent street, ένας από τους πιο εμπορικούς δρόμους του Λονδίνου, έργο των John Nash και James Burton που ολοκληρώθηκε το 1825. Τα κτίρια που βρίσκονται στο συγκεκριμένο δρόμο έχουν κριθεί διατηρητέα και μαζί με τα πεζοδρόμια και τις κιονοστοιχίες, δημιουργούν εξαιρετική προοπτική που τονίζει την καμπύλη του δρόμου.

Εικόνα 2. Κατοικία του Thomas Jefferson.
Monticello. Virginia. 1796-1806
Πηγή: khanacademy.org

Εικόνα 3. Regent street
London
Πηγή: pinterest.com

1.2 Νεοκλασική Ελλάδα

Εικόνα 4. Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Αθήνα. Πηγή: protothema.gr

Ο νεοκλασικισμός εμφανίζεται στην Ελλάδα την Οθωνική περίοδο, το 1834, με την μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα και επικρατεί μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Έδωσε εθνική ταυτότητα στο ελληνικό κράτος και αφομοιώθηκε από όλες τις κοινωνικές τάξεις. Το κίνημα εκλαϊκεύτηκε ύστερα από τα πρώτα επίσημα νεοκλασικά κτίρια, καθώς οι αρχιτέκτονες και οι μάστορες του τόπου αφομοίωσαν τις αρχές σχεδιασμού και τις προσαρμοσαν στην ντόπια αρχιτεκτονική παράδοση. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του κινήματος αποτέλεσε τόσο η άφιξη ξένων αρχιτεκτόνων στη χώρα, όπως ο Ερνέστος Τσίλλερ (Ernst Moritz Theodor Ziller) , ο Λέο φον Κλέντσε (Leo von Klenze) κ.ά., όσο και η φοίτηση Ελλήνων σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, όπως ο Λύσανδρος Καυταντζόγλου και ο Σταμάτης Κλεάνθης.

Εικόνα 5. Ακαδημία Αθηνών
Πηγή: academyofathens.gr

Μορφολογικά, παρουσίασε μεταλλαγές ανά διαστήματα, εμπιπτοντας συχνά στην όψιμη έκφραση του εκλεκτικισμού.

Σύμφωνα με τον Νίκο Θανόπουλο, στο βιβλίο του «Τα αθηναϊκά κτήρια του 19^{ου} αιώνα και των αρχών του 20^{ου} αιώνα με διερεύνηση της κατασκευαστικής και της στατικής μεθοδολογίας (1834-1916)», η αθηναϊκή αρχιτεκτονική διακρίνεται σε δύο βασικές περιόδους:

- Στον πρώιμο κλασικισμό, από το 1824 έως το 1870, όπου επικρατούν λιτές, αυστηρές μορφές, και
- Στον όψιμο εκλεκτικισμό, από το 1870 έως τη 2^η δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, όπου παρατηρείται μεγαλύτερη ελευθερία.

Χωρίζει, επιπλέον, τον νεοκλασικισμό στην Αθήνα σε δύο υποπεριόδους, σύμφωνα με τα οικοδομικά χαρακτηριστικά:

- Από το 1834 έως τη δεκαετία του 1860, δηλαδή έως τα τέλη της Οθωνικής περιόδου. Ο κατακόρυφος φέροντας οργανισμός κατασκευάζεται με τοιχοποιία από λιθοδομή. Τα πατώματα και οι στέγες είναι από ξύλο και τα ανώφλια (πρέκια) είναι είτε ξύλινα, είτε αψιδωτά.
- Από τη δεκαετία του 1860 έως τη δεκαετία του 1920 (του μεσοπολέμου). Εμφανίζεται ο σίδηρος στην κατασκευή, καθώς χρησιμοποιούνται τυποποιημένες σιδηροδοκοί στα πατώματα και τα ανώφλια.

Εικόνα 6. Μέγαρο Μελά. Πηγή: openhouseathens.gr

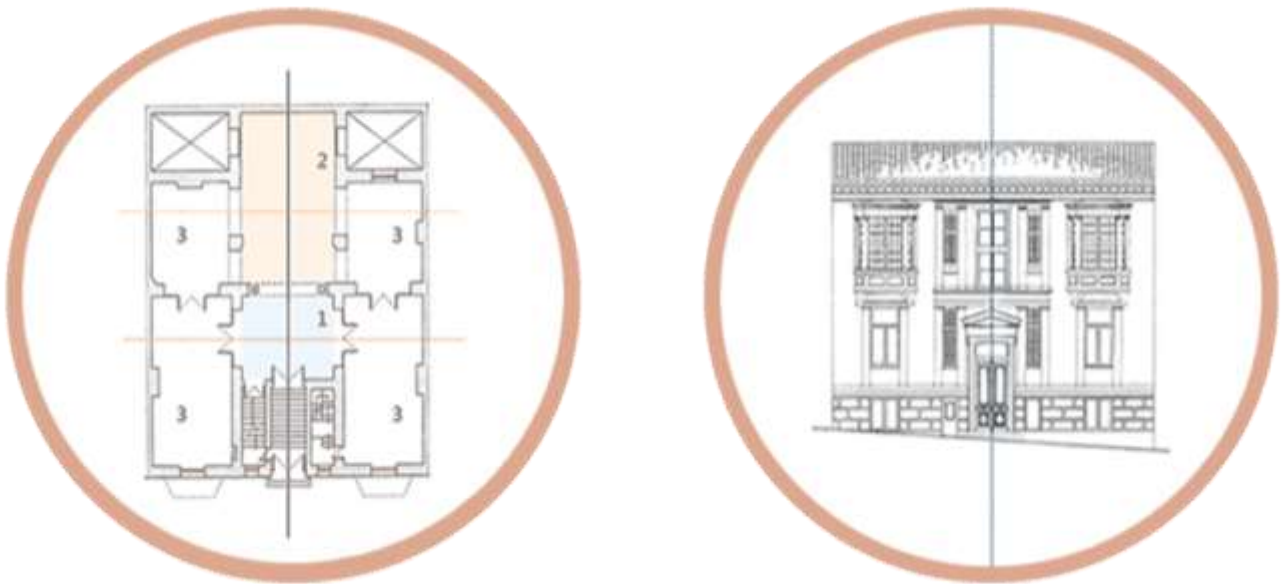

1.2.1 Βασικές αρχές – Χαρακτηριστικά δόμησης

Οι βασικές έννοιες της οποίες ενέχει η νεοκλασική αρχιτεκτονική είναι η απλότητα και η αρμονία. Πιο συγκεκριμένα, η γεωμετρία, οι μορφές και οι όγκοι είναι απλοί και μοιάζουν στατικοί και παγιωμένοι. Ο διάκοσμος συχνά ορίζεται από συγκεκριμένους κανόνες, της επανάληψη και ο ρυθμός, είναι απαλλαγμένος από καθετί περιττό και εναρμονίζεται πλήρως με τα υπόλοιπα στοιχεία του κάθε κτιρίου.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά στη δομή των νεοκλασικών κτιρίων είναι:

1. Η τριμερής κάτοψη με προθάλαμο στο κεντρικό μέρος και συμμετρικούς χώρους δεξιά και αριστερά (Εικόνα 7)
2. Οριζόντιος τριμερής διάταξη των όψεων (βάση, κορμός, στέψη), σε αντιστοιχία με την κάτοψη. (Εικόνα 8)

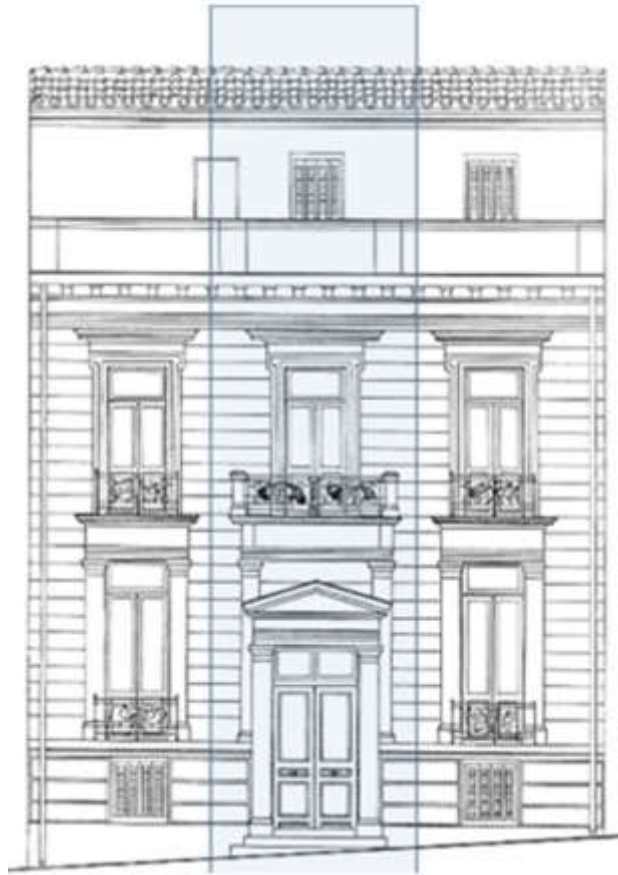

Εικόνα 7. Κάτοψη και όψη του Λυκείου Ελληνίδων επί της Δημοκρίτου 14. Αποτυπώνονται διαγραμματικά τα 1 και 2.

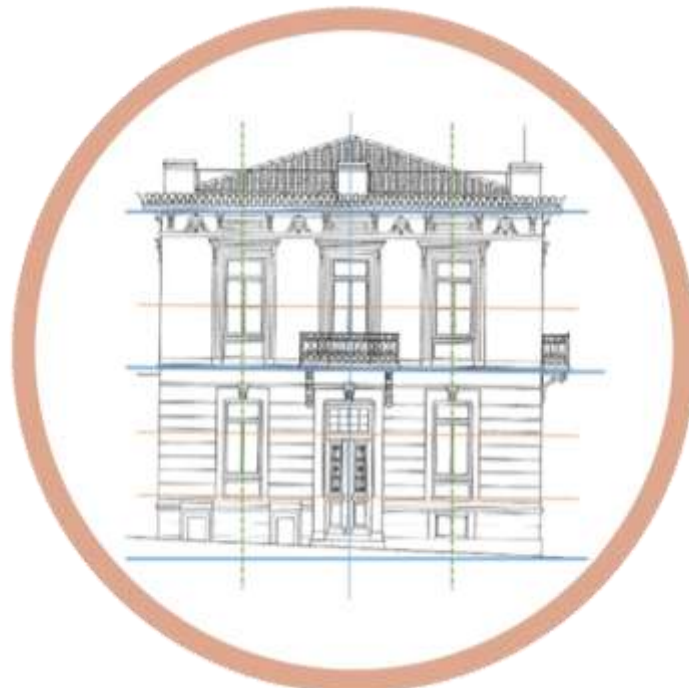
Εικόνα 8. Πρόσοψη του Μεγάρου Δεληγεώργη επί των οδών Ακαδημίας, Κανάρη και Πινδάρου. Αθήνα. Αποτυπώνεται το 2. (Βάση – Κορμός – Στέψη)

3. Κύρια όψη με την κύρια είσοδο του κτιρίου σε ελαφρώς προεξέχον, κεντρικό τμήμα.

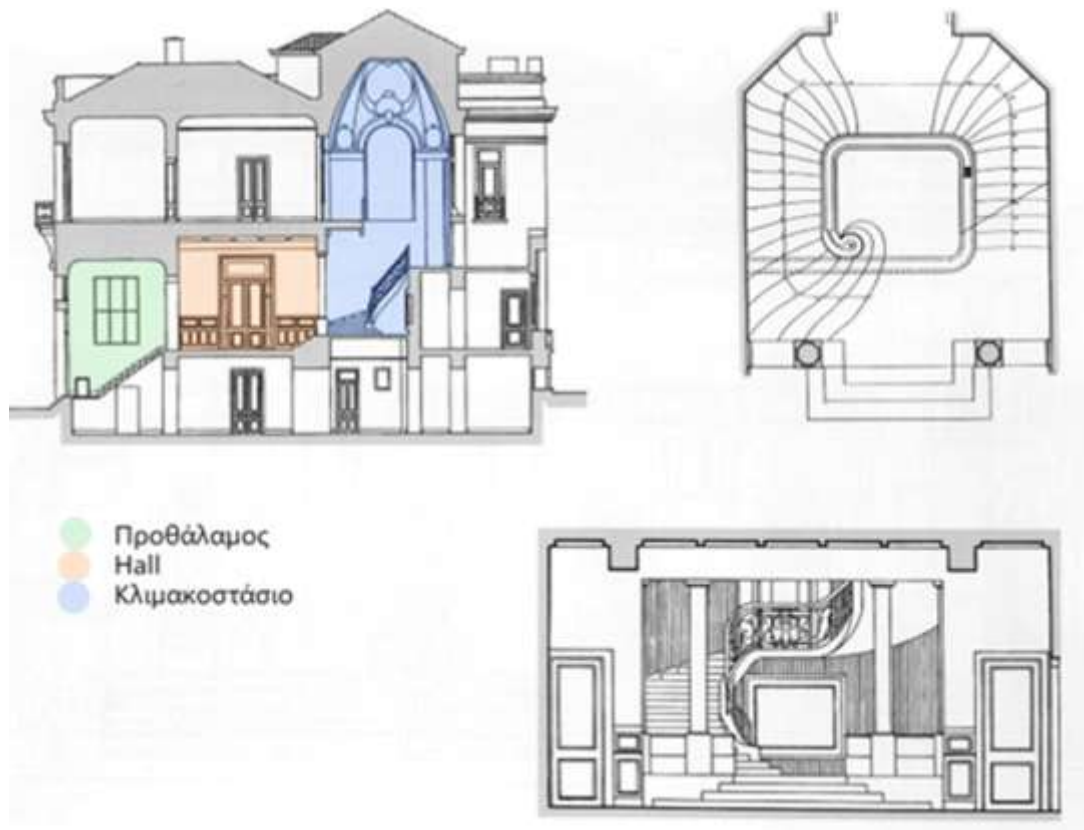
Εικόνα 9. Πρόσοψη κτιρίου επί της Νεοφύτου Βάμβα 9 στο Κολωνάκι. Αθήνα. Αποτυπώνεται το 3.

4. Συμμετρική διάταξη όψεων

Εικόνα 10. Όψη κτιρίου επί των οδών Σκουζέ και Κουντουριώτου. Πειραιάς. Αποτυπώνεται διαγραμματικά το 4.

5. Κεντρικό κλιμακοστάσιο, κυρίως μνημειώδες

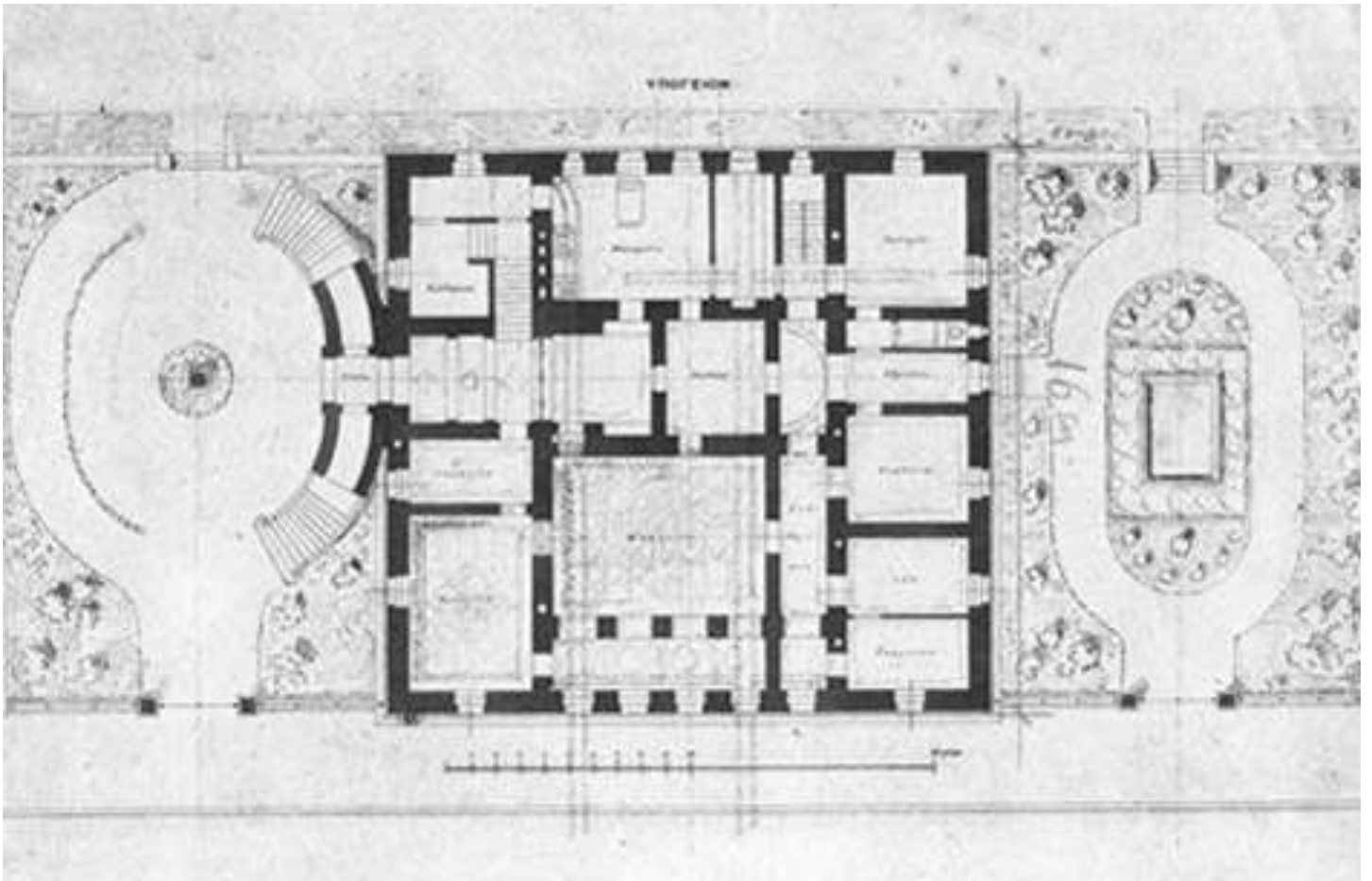
Εικόνα 11. Σχέδια του Μεγάρου Λιβιεράτου επί των οδών Πατησίων και Ηπείρου 2. Αποτυπώνεται διαγραμματικά και σχεδιαστικά το 5.

6. Όψεις διακοσμημένες με στοιχεία από αρχαίους ρυθμούς (ελαφριά αφαιρετικότητα – προτίμηση στον ιωνικό ρυθμό).

Εικόνες 12 & 13. Απόψεις του «Ιλίου Μέλαθρον». Νομισματικό Μουσείο Αθηνών. Οδός Πανεπιστημίου.

Πηγή: Βικιπαίδεια

Εικόνα 14. Κάτοψη του «Ιλίου Μέλαθρον». Ερνέστος Τσίλλερ. Πηγή: Βικιπαίδεια

Εικόνα 15. Πρόσοψη του Μεγάρου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Πλατεία Κοτζιά. Αθήνα.

Πηγή: Βικιπαίδεια

- Φέροντα στοιχεία

Κάθετα φέροντα στοιχεία:

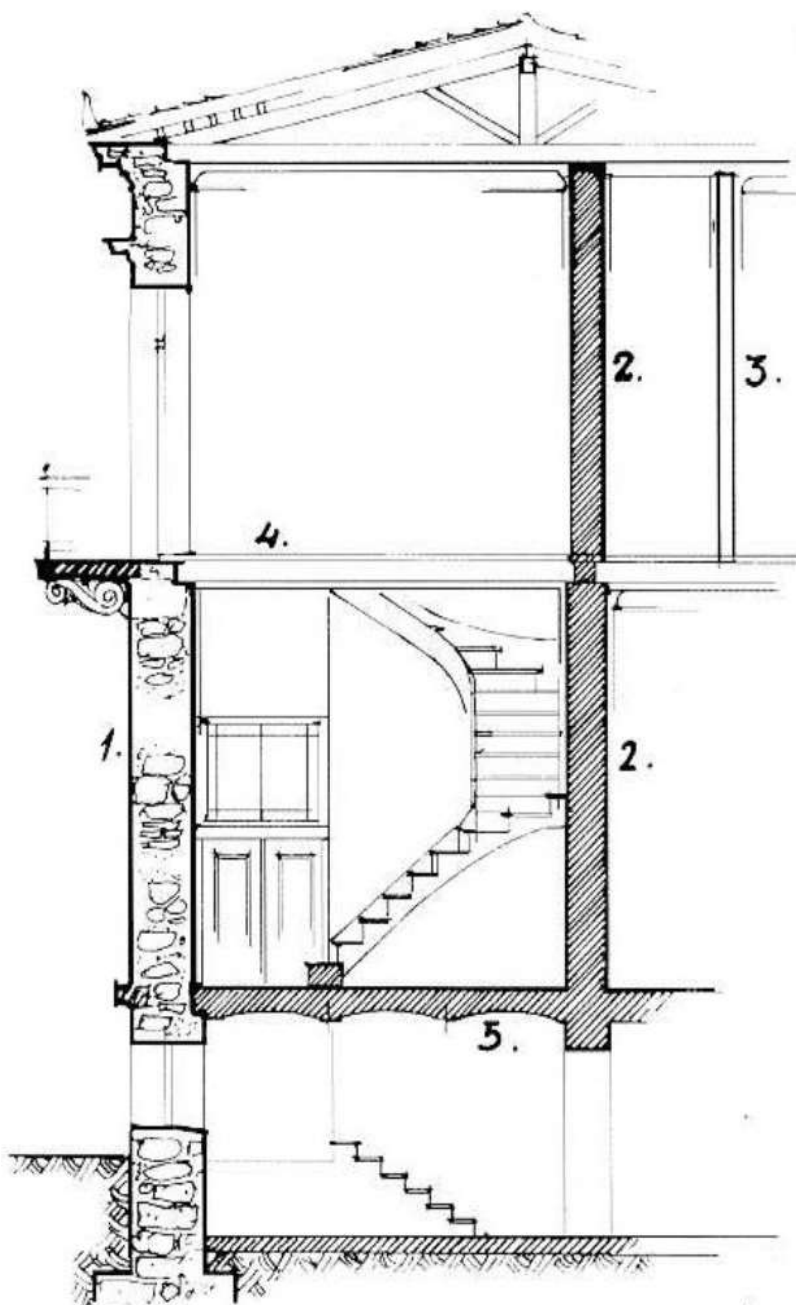
Λιθοδομές: Κατασκευάζονται από ακατέργαστους, ημιλαξευτούς ή λαξευτούς λίθους. Τα κονιάματα που χρησιμοποιούνται είναι κυρίως πηλός, ασβέστης και γύψος.

Οπτοπλινθοδομές: Κατασκευάζονται από οπτόπλινθους (τούβλα), από άργιλο, νερό και άμμο. Τα συνδετικά υλικά αυτών των κατασκευών είναι ασβεστοτσιμεντοκονιάματα.

Οριζόντια φέροντα στοιχεία:

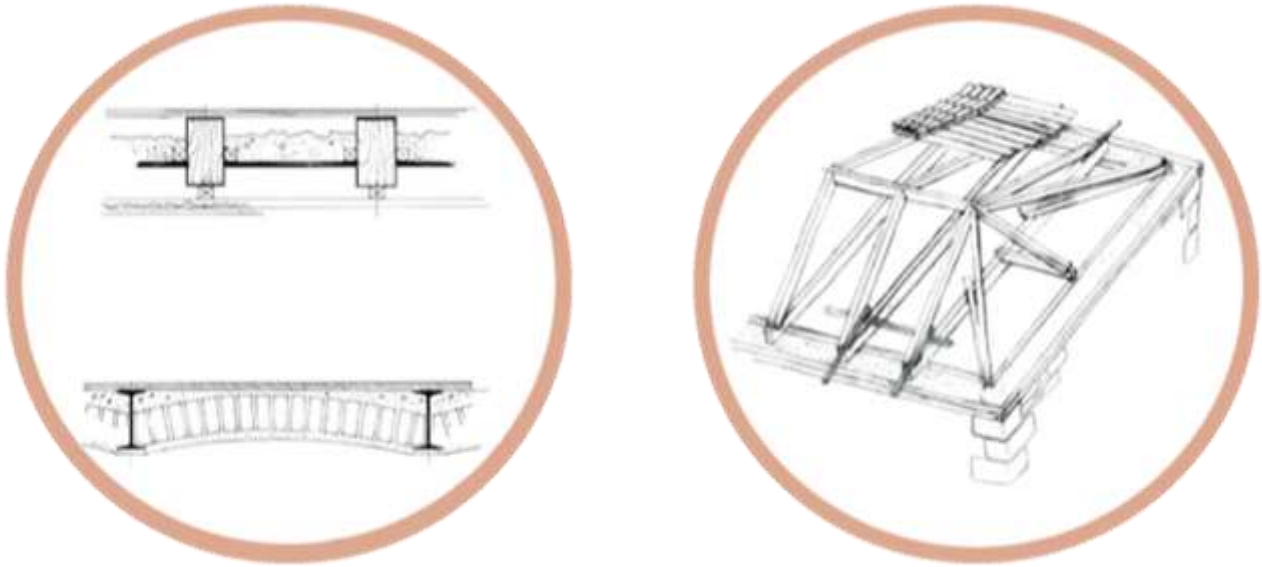
Δάπεδα: Κυρίως είναι κατασκευασμένα με ξύλινες δοκούς στις οποίες τοποθετείται σανίδωμα. Της χαμηλότερες στάθμες καλύπτονται με τσιμεντένια πλακίδια ή πλακίδια μωσαϊκού.

Στέγες: Κατασκευάζονται από ξύλινο φέροντα οργανισμό από ψαλίδια, τα οποία φέρουν σανίδωμα και επικαλύπτονται από βυζαντινά κεραμίδια. Συχνά στις βάσεις της κεραμοσκεπής τοποθετούνται περιμετρικά ή στις γωνίες ακροκέραμα ή ανθήμια. Εσωτερικά οι ξύλινες στέγες καλύπτονται από ψευδοροφές από ξύλινες τράβες ή μπαγδατί.

1. Φέροντες λιθόκτιστοι τοίχοι
2. Φέροντες τοίχοι οπτοπλινθοδομής
3. Διαχωριστικό από μπαγδατί
4. Ξύλινο πάτωμα
5. Χαμηλωμένοι θόλοι

Εικόνα 16. Ενδεικτική κατασκευαστική τομή κτιρίου στα τέλη του 19ου αιώνα.

Εικόνα 17. (Αριστερά) Κατασκευαστικές λεπτομέρειες δαπέδων. Πάνω: Κατασκευή με ενδιάμεσο ψευδοπάτωμα. Κάτω: Χαμηλωμένοι θόλοι στηριζόμενοι σε διπλά Τ.

Εικόνα 18. (Δεξιά) Κατασκευαστικό αξονομετρικό σκίτσο στέγης.

- Κλιμακοστάσια

Στα περισσότερα αντιπροσωπευτικά δείγματα κτιρίων της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής, τα κλιμακοστάσια αποτελούν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα. Στα εσωτερικά συνήθως είναι κεντρικά και μεγάλα, ενώ εκφράζονται με ένα μνημειακό τρόπο και φέρουν ιδιαίτερα διακοσμητικά στοιχεία, όπως περίτεχνα, σκαλιστά κιγκλιδώματα και κουπαστές. Τα υλικά κατασκευής είναι ξύλο ή μάρμαρο. Στα εξωτερικά ισχύουν οι ίδιες αρχές, ενώ πολλές φορές συνοδεύονται από γλυπτικές φιγούρες και παραστάσεις. Σε αυτή την περίπτωση τα υλικά κατασκευής είναι η πέτρα ή το μάρμαρο.

Εικόνα 19. Άποψη του ξύλινου κλιμακοστάσιου του αρχοντικού Βελισσαρόπουλου. Σύρος.

- Μπαλκόνια

Τα μπαλκόνια στα κτίρια της περιόδου τοποθετούνται αρμονικά και με φειδώ στις όψεις και είναι συνήθως ορθογώνια. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρούνται πλευρικές ορθογώνιες ή κυκλικές προεκτάσεις, οι οποίες εξυπηρετούν το άνοιγμα των πορτόφυλλων. Ενδιαφέροντα στοιχεία των μπαλκονιών είναι τα φατνώματα, τα ξύλινα ή μαρμάρινα φουρούσια και τα ξύλινα ή σιδερένια κιγκλιδώματα. Όλα περίτεχνα, συχνά διακοσμημένα ή ανάγλυφα, με θέματα γεωμετρικά, φυτικά κ.α..

Εικόνες 20, 21 & 22. Πάνω αριστερά: Μαρμάρινο μπαλκόνι με περίτεχνα φουρούσια. Σόλωνος. Αθήνα.
Πάνω δεξιά: Μαρμάρινο μπαλκόνι με χυτές σιδεριές και απλά φουρούσια. Ερμούπολη. Σύρος. Κάτω:
Μπαλκόνι στην οδό Ταρέλλα. Αθήνα.

- Κουφώματα

Πόρτες εισόδου: Οι είσοδοι των νεοκλασικών κτιρίων είναι ιδιαίτερα προσεγμένες και μνημειώδεις. Κατασκευασμένες από ξύλο και σε πιο σπάνιες περιπτώσεις από σίδηρο, προσδίδουν «βάρος» και κύρος στις προσόψεις. Στις πιο απλές κατοικίες έχουν μεγάλο ύψος,

ξύλινα ή μαρμάρινα πλαίσια και ψηλούς φεγγίτες. Στις πιο πλούσιες κατοικίες ή τα μέγαρα η τυπολογία μοιάζει αρκετά αν και συχνά συμπληρώνεται με μαρμαρίνους κίονες, παραστάδες, ακόμα και μικρά αετώματα, ενώ ο διάκοσμος στις περιπτώσεις αυτές είναι εντονότερος.

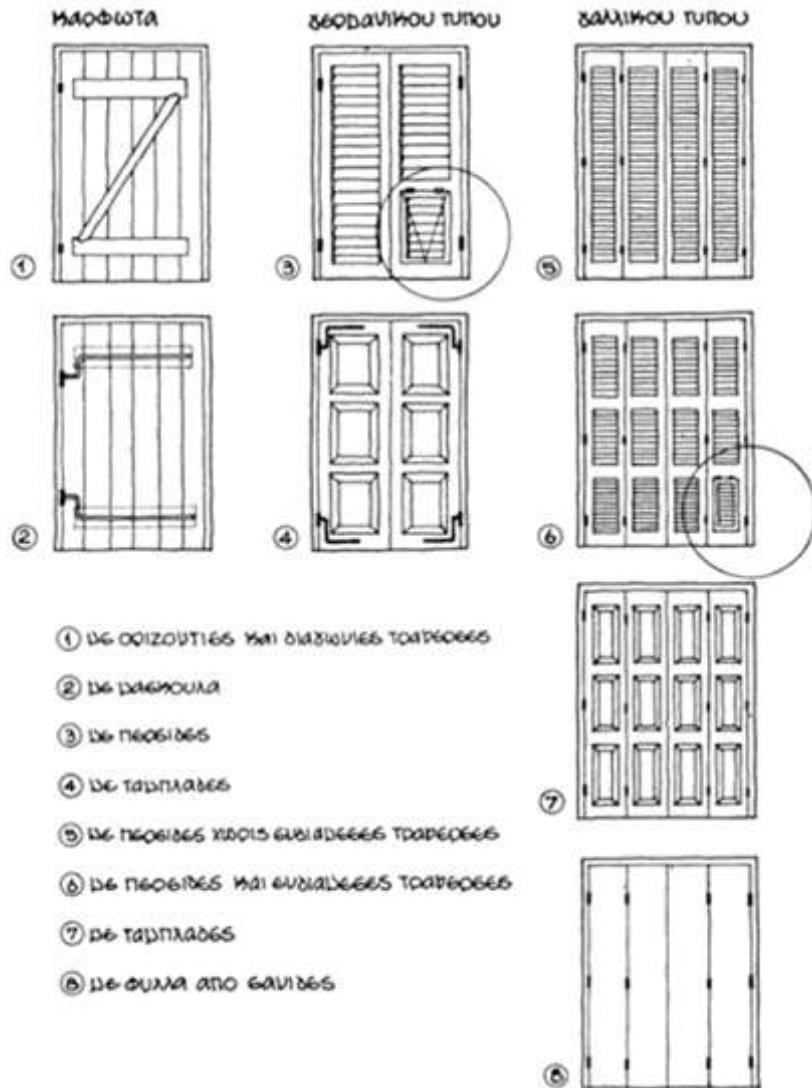
Εικόνα 23. Χαρακτηριστικά δείγματα εισόδων σε νεοκλασικά. Σύρος.

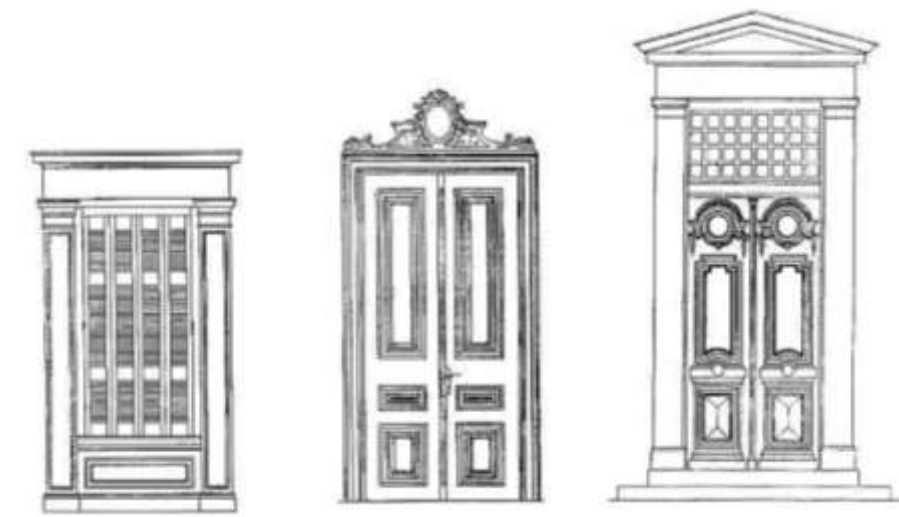
Εικόνα 24. Νεοκλασική πόρτα. Αθήνα. Πηγή: pinterest.gr

Παράθυρα: Τα παράθυρα των νεοκλασικών κτιρίων είναι κυρίως δίφυλλα, ξύλινα, με υαλοστάσια με καΐτια και συχνά φέρουν φεγγίτες. Τα παντζούρια είναι κυρίως γαλλικού ή γερμανικού τύπου. Τα πλαίσια των παραθύρων είναι συνήθως ξύλινα ή μαρμάρινα με γείσα, ενώ παρατηρούνται και ιδιαίτερες επιστέψεις με γείσα, μικρά φουρούσια ή μικρά αετώματα.

Εικόνα 25. Τύποι παντζουριών. Συχνότερες περιπτώσεις οι 3, 5 & 6.

Εικόνα 26. Ενδεικτική τυπολογία παραθύρων και θυρών. Κτίριο επί των Μετσόβου – Ρεθύμνου.

1.2.2 Αισθητικά – Διακοσμητικά χαρακτηριστικά

Τα αισθητικά και διακοσμητικά χαρακτηριστικά στον νεοκλασικισμό παρουσιάζουν κοινά στοιχεία, αλλά και διαφορές από κτίριο σε κτίριο.

Τα κοινά εντοπίζονται στις κατακόρυφες επιφάνειες, όπου είναι ευδιάκριτη η κλιμάκωση καθ' ύψος κατά την γενική αρχή του «βάση-κορμός-στέψη», αλλά και στις οριζόντιες επιφάνειες, όπου ο διάκοσμος αναπτύσσεται από την περίμετρο προς το κέντρο. Στην τελευταία περίπτωση η διακόσμηση περιλαμβάνει περίτεχνες μπορντούρες, οι οποίες οδηγούν σε εντυπωσιακές συνθέσεις στο κέντρο των επιφανειών.

Εικόνα 27. Άποψη κεντρικής εισόδου Ιταλικής Πρεσβείας. Αθήνα.

Οι διαφορές σχετίζονται με τις μεταβολές των διακοσμητικών επεμβάσεων σε δάπεδα, τοίχους και οροφές ανάλογα με την χρονική περίοδο-φάση, αλλά και ανάλογα με την οικονομική κατάσταση και κοινωνική τάξη των ιδιοκτητών του κάθε κτιρίου. Στον πρώιμο νεοκλασικισμό υπάρχει μια έντονη διακοσμητική διάθεση, συχνά με παραστάσεις και ζωγραφικές συνθέσεις, ενώ στον ύστερο νεοκλασικισμό τα διακοσμητικά σχέδια παραμένουν περίτεχνα αλλά είναι πιο διακριτικά. Επιπλέον, στον ύστερο νεοκλασικισμό εμφανίζεται πιο ευδιάκριτα ο ανάγλυφος διάκοσμος και οριακά απουσιάζουν οι ζωγραφικές συνθέσεις.

Εικόνες 28, 29 & 30. Λεπτομέρειες οροφών στο κτίριο της Ιταλικής Πρεσβείας (28, 30) και στο Νομισματικό μουσείο (29). Αθήνα.

2 ΠΑΛΑΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

2.1 Χαρτογράφηση

Στάση λεωφορείου

Χαμηλός συνωστισμός

Σταθμός Μετρό

Μέτριος συνωστισμός

Σύμβολο τοπόσημων

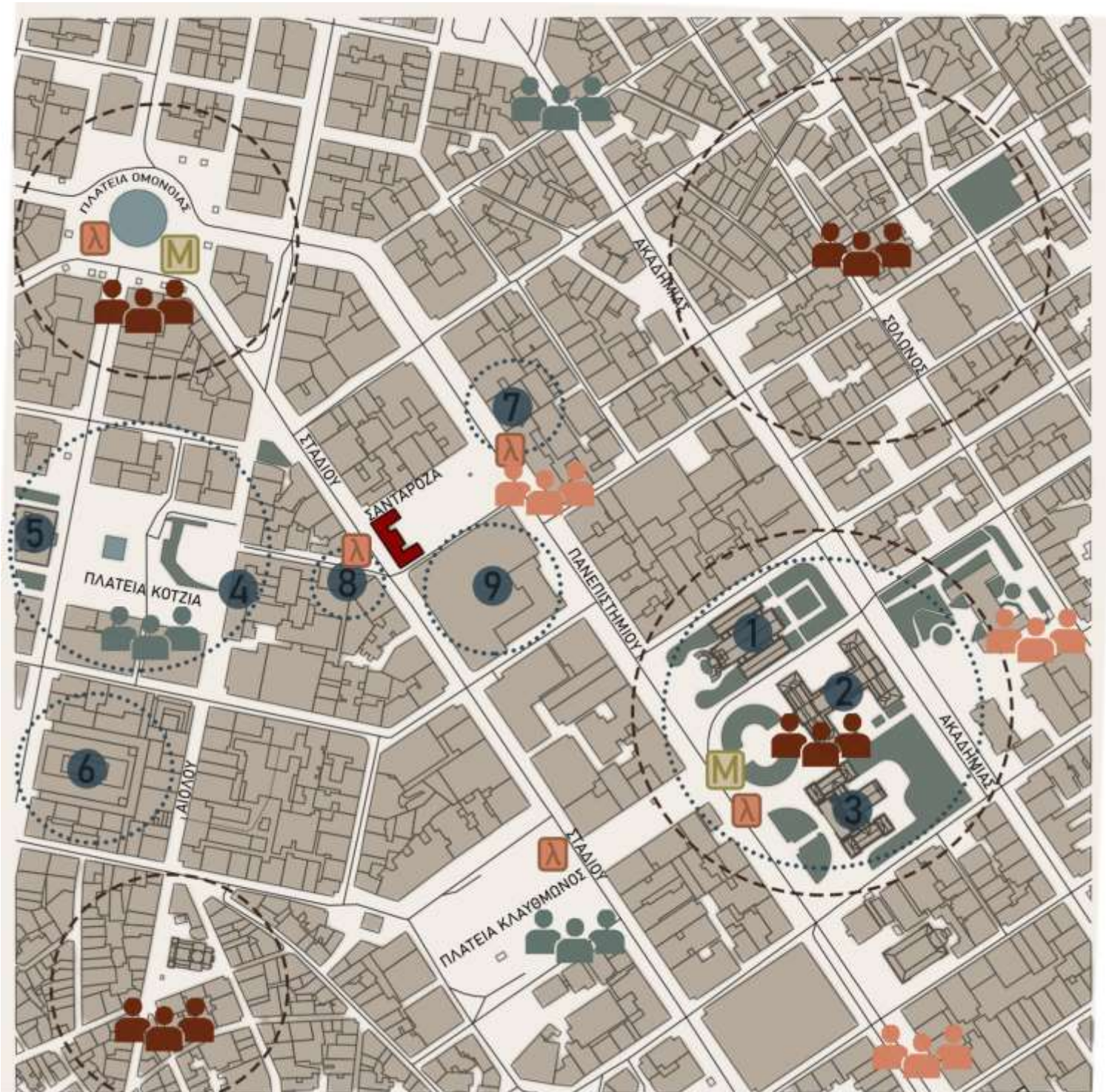
Υψηλός συνωστισμός

Περιοχή τοπόσημων

Περιοχή / Συνοικία

Το κτίριο βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας, στην περιοχή της Ομόνοιας. Η τοποθεσία του είναι ιδανική, καθώς είναι εύκολα προσβάσιμο, όπως φαίνεται στον παραπάνω χάρτη. Πρόκειται για πολυσύχναστη περιοχή, με πλούσια ιστορία και πολυπολιτισμικότητα. Αρχιτεκτονικά, παρατηρείται μίξη παλαιών και νέων κτιρίων, από παραδοσιακά, νεοκλασικά κτίρια, μεσοπολεμικά και μοντέρνα κτίσματα, που αντικατοπτρίζουν την εξέλιξη της περιοχής στο χρόνο.

Το Παλιό Εθνικό Τυπογραφείο βρίσκεται στα όρια με την περιοχή του Πανεπιστημίου, επίσης περιοχή πλούσιου ιστορικού και αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος. Είναι περιοχή του κέντρου που έχει πολλά νεοκλασικά, σε χρήση και μη, που ενισχύουν την ανάγκη που έχει προκύψει για την αποκατάσταση και επανάχρησή τους, με στόχο την αναβάθμιση της περιοχής και την ανάδειξή τους.

Σε κοντινή απόσταση από το κτίριο, υπάρχουν σημαντικά τοπόσημα, κτίρια σημαντικά ως προς την ιστορία τους και την αρχιτεκτονική τους, που είναι σημαντικό να αναφερθούν, για να σχηματιστεί ολοκληρωμένη εικόνα για την περιοχή ενδιαφέροντος ως προς την ιστορία και την αισθητική στο σήμερα.

Εικόνα 31. Πλατεία δικαιοσύνης. 1982. Πηγή: archaiologia.eie.gr

1. Βαλλιάννειο Μέγαρο – Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

Πρόκειται για ένα από τα εμβληματικά κτίρια της Αθήνας και βρίσκεται στην οδό Πανεπιστημίου 32. Η οικοδόμησή του ξεκίνησε το 1887 και ολοκληρώθηκε το 1902, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Theophil Hansen. Ανήκει στην «Αθηναϊκή τριλογία» μαζί με το κτίριο του Πανεπιστημίου (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) και του Μεγάρου Ακαδημίας Αθηνών. Στο κτίριο παρατηρείται δωρικός ρυθμός, αναγεννησιακά στοιχεία στις κλίμακες και τα κύρια υλικά είναι η πειραιϊκή πέτρα και το πεντελικό μάρμαρο.

Εικόνα 32. Εικόνα Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Πηγή: artmemagazine.gr

2. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Βρίσκεται στην οδό Πανεπιστημίου 30, ανήκει στην «Αθηναϊκή τριλογία» και θεμελιώθηκε το 1839 σε σχέδια του Hans Christian Hansen. Συνδυάζει το μνημειώδη χαρακτήρα του κλασικισμού με την ανθρώπινη κλίμακα. Πρόκειται για δώροφο κτίριο σε κάτοψη διπλού «ταύ» με δύο εκατέρωθεν συμμετρικές αυλές, σχηματίζοντας στο σύνολό του ορθογωνικό σχήμα. Το πρόπυλο της εισόδου είναι ιωνικού ρυθμού.

Εικόνα 33. Κύρια όψη Πανεπιστημίου Αθηνών. Πηγή: sansimera.gr

3. Ακαδημία Αθηνών

Πρόκειται για κτίριο σε σχέδια του Theophil Hansen, βρίσκεται στην οδό Πανεπιστημίου 32&Σίνα και ολοκληρώθηκε το 1885. Κατασκευάστηκε από πειραιϊκή πέτρα και πεντελικό μάρμαρο, σε ιωνικό ρυθμό. Στις δύο κολώνες στην κύρια όψη του κτιρίου έχουν τοποθετηθεί τα αγάλματα της Αθηνάς και του Απόλλωνα, έργα του γλύπτη Λεωνίδα Δρόση.

Εικόνα 34. Ακαδημία Αθηνών. Πηγή: Βικιπαίδεια

4. Μέγαρο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Βρίσκεται στην οδό Αιόλου 86 και πρόκειται για ενοποίηση δύο ανεξάρτητων κτιρίων που προϋπήρχαν τη δεκαετία του 1840. Στα αριστερά υπήρχε η οικία Δομνάδου και στα δεξιά το ξενοδοχείο «Αγγλία». Τα κτίρια είχαν δύο ορόφους και ίδιο ύψος, συνεπώς ενοποιήθηκαν, ανακαινίστηκαν και διαμορφώθηκαν σε νεοκλασικό ύφος, δημιουργώντας τη σημερινή μορφή του κτίσματος.

Εικόνα 35. Κύρια όψη του κτιρίου της Εθνικής Τράπεζας. Πηγή: Βικιπαίδεια

5. Δημαρχείο Αθηνών

Βρίσκεται στην οδό Αθηνάς 61-63 και ολοκληρώθηκε ως διώροφο νεοκλασικό κεραμοσκεπές κτίριο το 1874 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Παναγιώτη Κάλκου. Το 1901 προστέθηκε τρίτος όροφος και μειώθηκαν τα διακοσμητικά στοιχεία της όψης. Το 1955 αποκαταστάθηκε από τη Μαρία Δανιήλ, επαναφέροντας μορφοπλαστικά στοιχεία όπως γείσα, πλαίσια κ.ά. και διατηρώντας το δεύτερο όροφο με έμφαση στην ιστορία του κτιρίου.

Εικόνα 36. Κύρια όψη του Δημαρχείου Αθηνών. Πηγή: cityofathens.gr

6. Βαρβάκειος Αγορά

Πρόκειται για το συγκρότημα της Δημοτικής Αγοράς της Αθήνας που η σημερινή της μορφή ολοκληρώθηκε το 1886 από το Δήμο Αθηνών, ενώ άρχισε να κατασκευάζεται το 1878. Βρίσκεται στην οδό Αθηνάς 42 και στεγάζει μεγάλο αριθμό καταστημάτων με τρόφιμα. Την περίοδο 1979 με 1996 ανακαινίστηκε στη σημερινή της μορφή.

Εικόνα 37. Βαρβάκειος αγορά. Πηγή: athina984.gr

7. Κινηματοθέατρο «Rex»

Είναι επίσης γνωστό ως Σικιαρίδειο Μέγαρο Θεαμάτων και ολοκληρώθηκε το 1937 από τους αρχιτέκτονες Κασσάνδρα Βασιλείου και Λεωνίδα Μπόνη με έντονα Art Deco στοιχεία. Αρχικά, στέγαζε αίθουσα χορού, κινηματογράφο και αίθουσα θεάτρου, ενώ λόγω πυρκαγιάς το 1982, καταστράφηκε σημαντικό μέρος του. Θεωρήθηκε διατηρητέο το 1987 και σήμερα, ύστερα από ανακαίνιση, στεγάζει χώρο αναψυχής και δύο σκηνές του Εθνικού θεάτρου.

Εικόνα 38. Κύρια όψη θεάτρου.

Πηγή: athensattica.gr

8. Αρσάκειο Μέγαρο – Στοά Αρσάκειου/ Στοά Πεσμαζόγλου (Βιβλίου)/ Φιλεκπαιδευτική εταιρεία

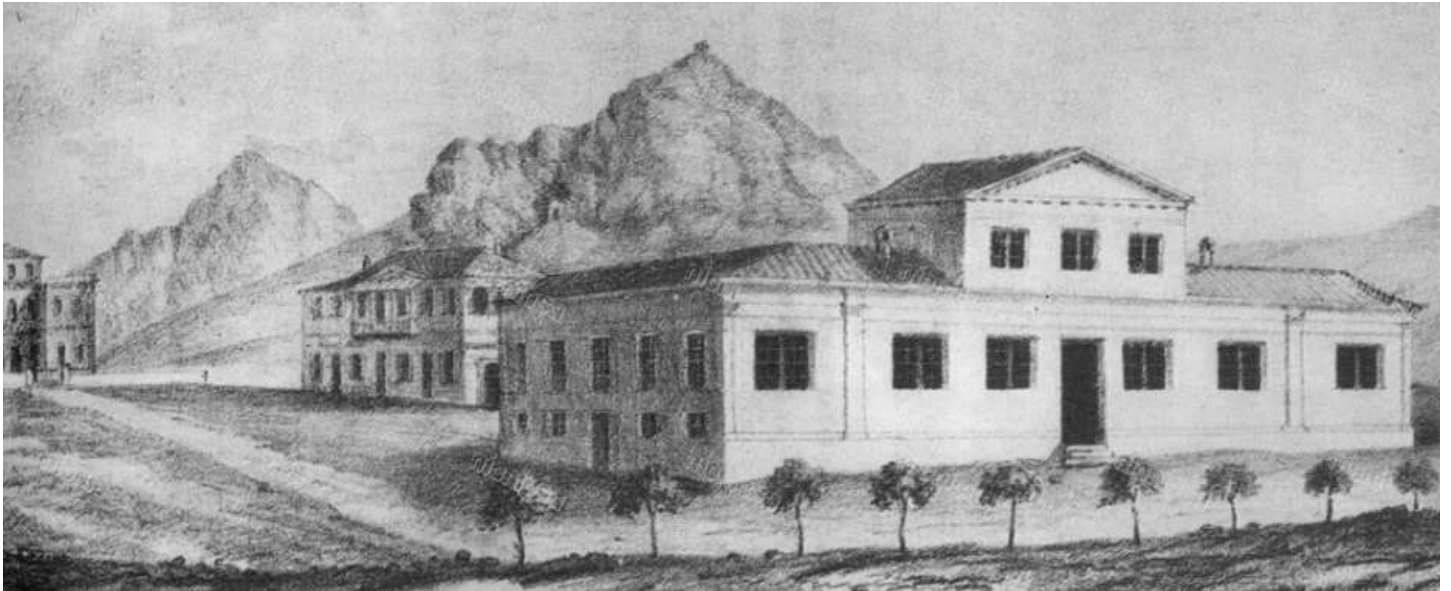
Το συγκρότημα βρίσκεται στην οδό Σταδίου 44-46 και πρόκειται ένα από τα παλαιότερα κτίρια του 19^{ου} αιώνα, σε σχέδια του Κωνσταντίνου Μαρούδη. Η πρόσοψη αναμορφώθηκε από τον Ernst Ziller το 1907 με χαρακτηριστικά στοιχεία τους πυργοειδείς τρούλους. Το διοικητικό κτίριο της Φιλεκπαιδευτικής εταιρείας χτίστηκε το 1927. Το 1937 ιδρύθηκε το κινηματοθέατρο «Ορφεύς» και το θέατρο τέχνης «Κάρολος Κουν» εγκαταστάθηκε στο υπόγειο. Το «Ορφεύς» κατεδαφίστηκε το 1989, το συγκρότημα ανακαινίστηκε και το 1996 δημιουργήθηκε η Στοά του Βιβλίου.

Εικόνες 39,40 &41. Εξωτερική άποψη του κτιρίου/ Στοά Αρσάκειου/ Στοά Βιβλίου. Πηγή: stoabibliou.gr

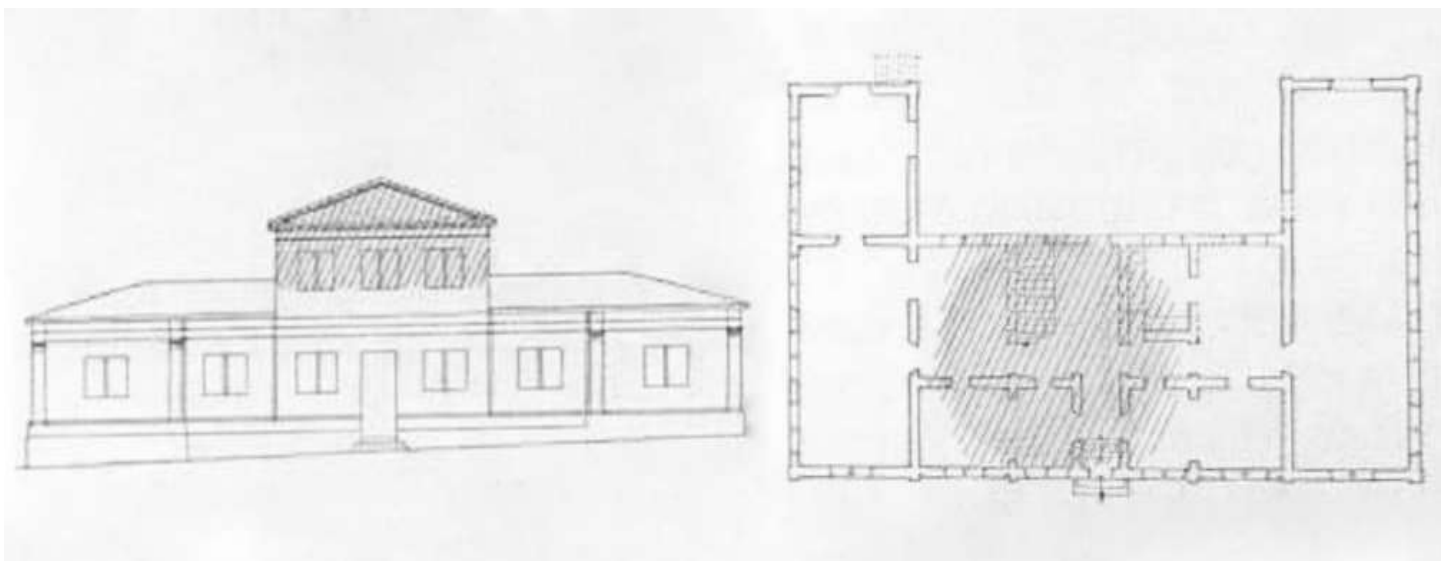
2.2 Ιστορική αναδρομή

Το κτίριο βρίσκεται στην οδό Σταδίου, ανάμεσα στις οδούς Αρσάκη και Σανταρόζα. Μπροστά από την πίσω πλευρά του κτιρίου βρίσκεται η πλατεία δικαιοσύνης (επίσημη ονομασία της είναι πλατεία Τερτσέτη-Πολυζώδη). Κατασκευάστηκε το 1835 για να στεγάσει το Βασιλικό Τυπογραφείο και Λιθογραφείο του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Αποτελεί σημαντικό δείγμα πρώιμου αθηναϊκού νεοκλασικισμού και είναι ένα από τα πρώτα δημόσια κτίρια της Αθήνας. Οικοδομήθηκε με κρατική πρωτοβουλία από τον αρχιτέκτονα Γιόζεφ Χόφερ (Joseph Hoffer).

Εικόνα 42. Παλιό Τυπογραφείο, 1837. Αρχική δομή. Πηγή: archaiologia.eie.gr

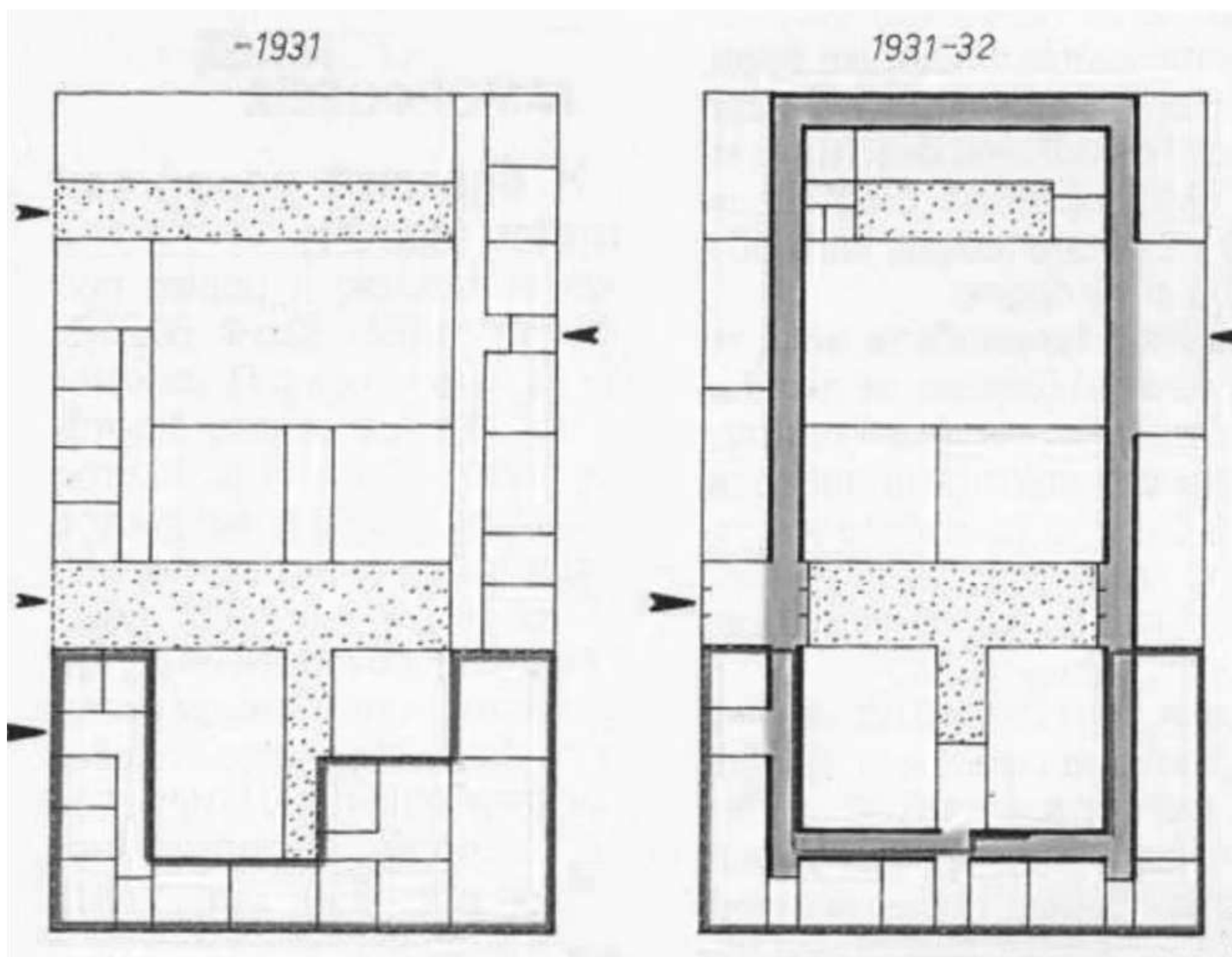
Το 1854 κάηκε ο αρχικός δεύτερος όροφος και παρέμεινε μονώροφο για 78 χρόνια. Τη χρονολογική περίοδο της πυρκαγιάς, διευθυντής του τυπογραφείου ήταν ο Ιω. Καρπούνης, ο οποίος κατοικούσε στο κομμάτι του κτιρίου που καταστράφηκε. Τις σημαντικότερες ζημιές υπέστη το μέρος του λιθογραφείου.

Εικόνα 43,44. Εστία πυρκαγιάς στο κτίριο το 1854. Πηγή: Αρχαιολογία και Τέχνες, Τεύχος 45

Εικόνα 45. Πίσω μέρος του κτιρίου μετά τις προσθήκες του 1890. Πηγή: archaiologia.eie.gr

Εικόνα 46. Διάγραμμα διαμόρφωσης πλατείας και κτιρίου. Πηγή: Αρχαιολογία και Τέχνες, Τεύχος 45

Το 1890 έγιναν κάποιες επισκευές στις όψεις και προσθήκες στο πίσω μέρος του κτιρίου. Στο χρονικό διάστημα 1905-1906 το εθνικό τυπογραφείο μεταστεγάστηκε στην οδό Καποδιστρίου. Μεταξύ του διαστήματος 1931-1932 ξαναέγινε προσθήκη του 2^{ου} ορόφου και αναμορφώθηκαν οι όψεις από τον αρχιτέκτονα της Υπηρεσίας Δημοσίων Κτιρίων, Φοίβο Ζούκη, προκειμένου να στεγαστούν υπηρεσίες του Πρωτοδικείου Αθηνών. Το 1984 κατεδαφίστηκαν οι προσθήκες της πίσω όψης που είχαν κατασκευαστεί το 1890 και ως αποτέλεσμα, έμεινε το κυρίως διώροφο κτίριο με ενσωματωμένο το ισόγειο της αρχικής κατασκευής του 1835.

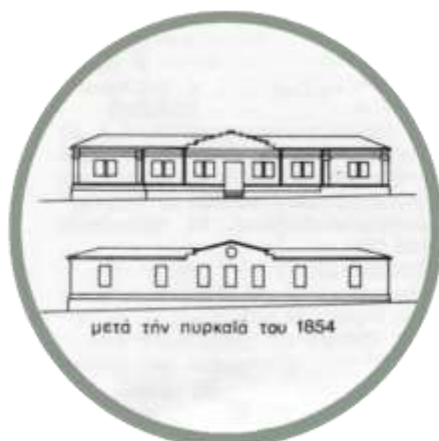

Εικόνα 47. Όψη σημερινής δομής κτιρίου και χάραξη αρχικού κτιρίου. Πηγή: archaiologia.eie.gr

Το 1986 το τυπογραφείο θεωρήθηκε «χρήζον ειδικής προστασίας», το 1987 σταμάτησε να λειτουργεί, το 1997 χαρακτηρίστηκε ως διατηρητέο και εξακολουθεί να είναι «ορφανό» έως και σήμερα. Ανήκει στο Ταμείο Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑΧΔΙΚ). Στις 27 Απριλίου του 2023, το ΤΑΧΔΙΚ παραχώρησε το κτίριο για 25 χρόνια στο Δήμο Αθηναίων, με στόχο την αποκατάσταση και την αξιοποίησή του για πολιτιστικές εκδηλώσεις.

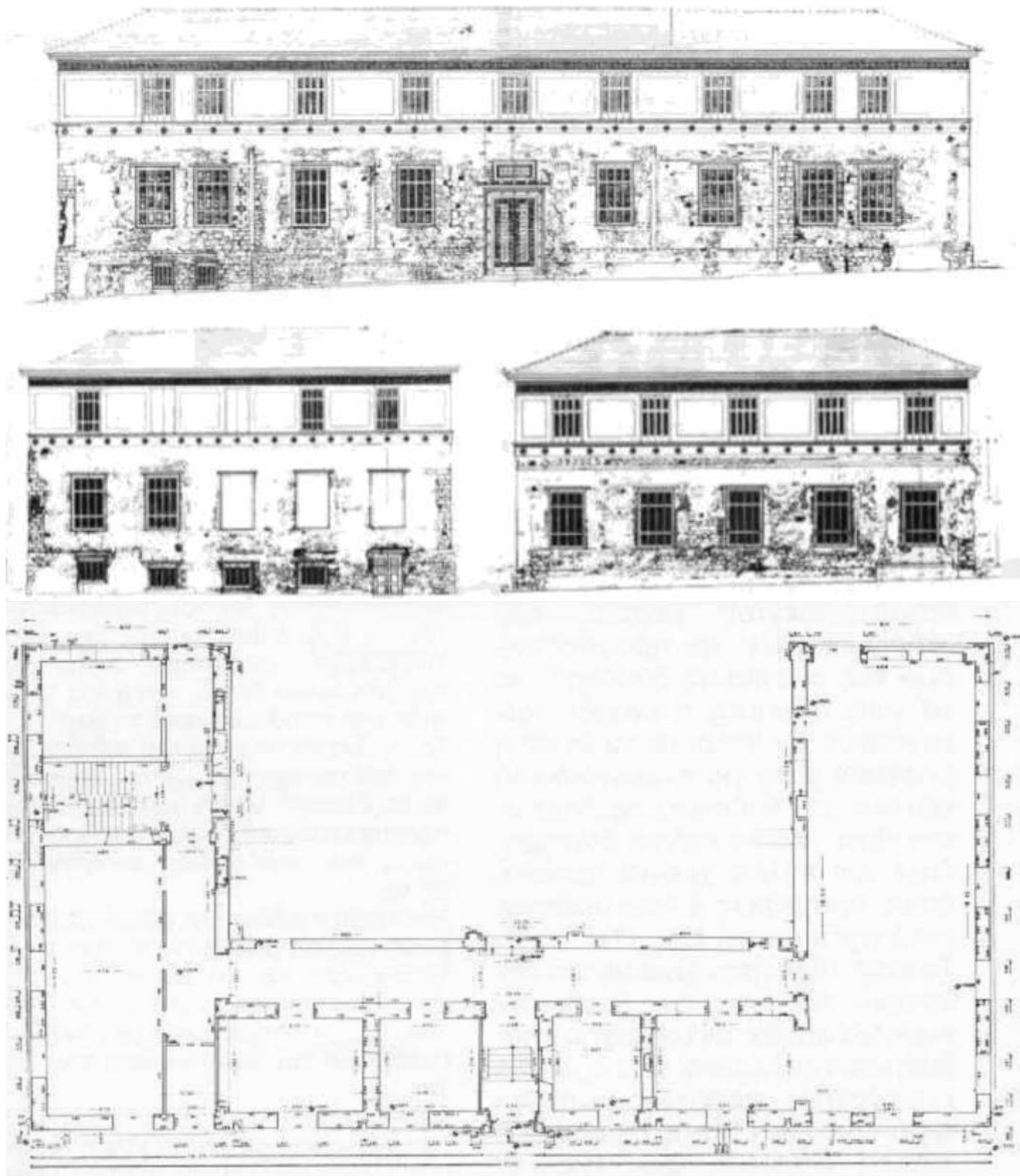
2.3 Μορφολογικά στοιχεία κτιρίου

Αναλύοντας, ειδικότερα, τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του κτιρίου, όπως σώζεται σήμερα, ύστερα από την επέμβαση του αρχιτέκτονα Φοίβου Ζούκη, πρόκειται για νεοκλασικό κτίριο κάτοψης σχήματος «Π» με διαστάσεις Μ39 * Π19 * Υ8 μέτρα. Αποτελείται από δύο ορόφους, τοποθετημένους επάνω σε εξέχουσα μονομερή και καταλήγει σε στέγη με κεραμίδια. Στην οδό Σανταρόζα έχει δημιουργηθεί υπόγειος χώρος, εξαιτίας της έντονης κλίσης του εδάφους.

Εικόνες 48,49,50. Πρόσοψη οδού Σταδίου. Πηγή: Αρχαιολογία και Τέχνες. Τεύχος 45

Η διάρθρωση, τόσο κατοψικά, όσο και στις όψεις ορίζεται γεωμετρικά με άξονες. Συγκεκριμένα, αναπτύσσονται 9 άξονες ανοιγμάτων στην πρόσοψη και 5 άξονες στις πλευρικές όψεις. Το ισόγειο και ο όροφος του τυπογραφείου καταλήγουν σε απλή ζωφόρο με ανάγλυφους ρόδακες ή μαϊάνδρο και ιωνικό κυμάτιο. Μεταξύ ορόφου και στέγης διαμορφώνεται ένα εξέχον γείσο. Ο ζωγραφικός διάκοσμος, τα ξύλινα δάπεδα και η ξύλινη οροφή δεν έχουν διασωθεί. Η οριζόντια ζώνη του ορόφου έχει διακοσμηθεί με κόκκινες ορθογώνιες επιφάνειες ανάμεσα στους κάθετους άξονες ανοιγμάτων.

Εικόνα 51. Σχέδια Φοίβου Ζούκη. Πηγή: Αρχαιολογία και Τέχνες. Τεύχος 45

2.4 Υφιστάμενη κατάσταση

Η υφιστάμενη κατάσταση του κτιρίου δεν είναι καλή. Το κτίριο, όπως προαναφέρθηκε, είναι εκτός λειτουργίας από το 1987 και η κρατική μέριμνα ως προς τη διατήρηση του σε καλή κατάσταση δεν ήταν αρκετή.

Εικόνα 52. Φωτογραφίες όψης Σταδίου.

Ύστερα από τη μορφολογική και ιστορική μελέτη του τυπογραφείου, προκύπτουν κάποια κύρια συμπεράσματα. Κτίστηκε σε μία περίοδο αναγέννησης του ελληνικού κράτους, γεγονός που συνέβαλε στη γρήγορη και μαζική κατασκευή πολλών διαφορετικών δημόσιων κτιρίων. Η σύντομη χρονική περίοδος που χρειάστηκε για την ολοκλήρωση του τυπογραφείου φαίνεται στην ιδιαίτερη απλότητα στο σχεδιασμό. Ενώ ανήκει στα παλαιά νεοκλασικά της Αθήνας, δεν μπορεί να συμπεριληφθεί στα κτίρια που χαρακτηρίζουν την αριστοκρατική αισθητική του κινήματος. Οι διάφορες επεμβάσεις που έγιναν στην πορεία των χρόνων, έχουν ως αποτέλεσμα το σημερινό κτίριο να έχει μεγάλες διαφορές με την αρχική του μορφή.

Εικόνες 53,54,55. Φωτογραφίες όψης Σταδίου.

Η πόρτα επί της Σταδίου έχει φθορά στο διακοσμητικό μέρος της και σκουριά στα μεταλλικά της στοιχεία.

Εικόνες 56,57. Λεπτομέρειες πόρτας επί της Σταδίου.

Κατά την επίσκεψη στο χώρο, είναι αισθητή η παραμέληση τόσο του κτιρίου, όσο και της πλατείας που βρίσκεται μπροστά από το κτίριο. Οι τοίχοι έχουν φθορές, αρκετά από τα παράθυρα είναι σπασμένα ή ανοιχτά, γεγονός που φθείρει σταδιακά το εσωτερικό του κτιρίου ακόμη περισσότερο.

Εικόνες 58,59,60. Φωτογραφίες όψης Πλατείας.

Στην είσοδο επί της πλατείας, ο εξωτερικός χώρος έχει εικόνα πλήρους εγκατάλειψης. Το πλέγμα που προστατεύει το οικόπεδο έχει εμφανή σκουριά και τα διακοσμητικά στοιχεία της όψεως δεξιά και

αριστερά έχουν εκτεταμένη φθορά. Η φύτευση είναι παραμελημένη και έχει αναπτυχθεί μπροστά από τις εισόδους του τυπογραφείου.

Εικόνες 61,62,63. Φωτογραφίες πλαϊνών εισόδων όψης πλατείας.

Εικόνα 64,65,66. Φωτογραφίες όψης οδού Αρσάκη.

Εικόνες 67,68. Φωτογραφίες όψης οδού Σανταρόζα.

Η οδός Σανταρόζα είναι πεζόδρομος και στη συγκεκριμένη όψη του κτιρίου, είναι η είσοδος του υπογείου όπως φαίνεται στην εικόνα 67. Μπροστά από την πόρτα, είναι τοποθετημένος κάδος σκουπιδιών.

Εικόνα 69. Κολάζ φωτογραφιών με χαρακτηριστικές υφές των όψεων.

Εικόνα 70. Κολάζ στοιχείων όψεων.

Ο εσωτερικός χώρος παραμένει «απογυμνωμένος». Στις παρακάτω εικόνες διακρίνονται τα δομικά στοιχεία του κτιρίου, όπως η πέτρα, οι ξύλινοι δοκοί της οροφής και η πλάκα. Οι φθορές είναι εμφανείς και αντικατοπτρίζεται η μη λειτουργία του χώρου για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα.

Εικόνες 71,72. Φωτογραφίες εσωτερικού πρώτου ορόφου. Φωτογραφίες: Βασίλης Λαμπίρης

Εικόνα 73. Φωτογραφία κεντρικού διαδρόμου ισογείου. Φωτογραφία: Βασίλης Λαμπίρης

Εικόνα 74. Κολάζ φωτογραφιών με χαρακτηριστικές υφές του εσωτερικού χώρου.

Όπως προαναφέρθηκε, το κτίριο δε χρησιμοποιείται εδώ και χρόνια. Ωστόσο, το 2021, στα πλαίσια της 7^{ης} Athens Biennale, το κτίριο άνοιξε και αξιοποιήθηκε ως εκθεσιακός χώρος. Στην είσοδο από την πλατεία Δικαιοσύνης, τοποθετήθηκε μία εγκατάσταση της Navine G Dossos που ονομάστηκε «The new scratches», όπου λειτούργησε και ως κεντρική είσοδος για την έκθεση.

Εικόνα 75. Εγκατάσταση «The new scratches». Φωτογραφία: Γιάννης Χατζηασλάνης.

Καθώς το τυπογραφείο είναι κενό και έχουν διατηρηθεί μόνο τα δομικά στοιχεία στο εσωτερικό του, ο χώρος ήταν κατάλληλος για να φιλοξενηθούν μεγάλης κλίμακας εγκαταστάσεις από τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες.

Εικόνες 76,77. Φωτογραφίες από την 7^η Athens Biennale. Πηγή: athensbiennale.org

3 ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

3.1 Τυπογραφία

Η τυπογραφία ορίζεται ως η τέχνη της αναπαραγωγής κειμένων ή εικόνων μέσω κινητών ανάγλυφων στοιχείων, που στη συνέχεια αποτυπώνονται με το μελάνωμα των προς εκτύπωση μερών και τη μεταφορά του μελανιού στο χαρτί με την άσκηση πίεσης.

Οι ρίζες της ξεκινούν στην Κίνα από τον Pi Sheng (972-1051 μ.Χ.), εφευρέτη, μηχανικό και τεχνίτη της Δυναστείας των Song, με την εφεύρεση της τεχνολογίας κινητών χαρακτήρων (movable type technology). Αναπτύχθηκε το 1041 μ.Χ. και περιλάμβανε τη δημιουργία μεμονωμένων χαρακτήρων από υγρό πηλό, όπου στο κάθε ένα χαρασσόταν ένας κινέζικος χαρακτήρας. Στη συνέχεια, αυτοί οι χαρακτήρες ψήνονταν σε κλίβανο για να σκληρύνουν και τότε ήταν έτοιμοι για επαναλαμβανόμενη χρήση. Οι επιθυμητοί πήλινοι χαρακτήρες τοποθετούνταν στη σειρά για να διαμορφώσουν το κείμενο και με ένα μεταλλικό πλέγμα έμεναν σταθερά για να πιεστούν στη συνέχεια και να αποτυπωθούν οι λέξεις στην επιφάνεια εκτύπωσης. Η εφεύρεση των κινητών χαρακτήρων έθεσε τα θεμέλια για τις μελλοντικές εξελίξεις στην τυπογραφική τεχνολογία, διευκολύνοντας τη διάδοση της γνώσης και του αλφαριθμητισμού στην αρχαία Κίνα και πέραν αυτής.

Εικόνες 78,79. Αντίγραφα πήλινων χαρακτήρων. Πηγή: researchgate.net

Παρόλο που η αρχή της συγκεκριμένης τέχνης εντοπίζεται στην Κίνα, πατέρας της Τυπογραφίας στην Ευρώπη θεωρείται ο Γερμανός Ιωάννης Γουτεμβέργιος (Johannes Gutenberg 1397-1468 μ.Χ.), ο οποίος ήταν σιδηρουργός, τυπογράφος και εκδότης και έζησε στην πόλη Μάιντς. Η τυπογραφική μέθοδος του Γουτεμβέργιου, μέσω της μηχανικής εκτύπωσης με κινητά στοιχεία, το 1455 μ.Χ., θεωρείται η πιο σημαντική εφεύρεση της δεύτερης χιλιετίας και συντέλεσε στην ανάπτυξη της Αναγέννησης, της Επιστήμης, του Διαφωτισμού λόγω της ευκολότερης διάδοσης της γνώσης. Το 1455 μ.Χ. δημιούργησε το πρώτο βιβλίο μαζικής παραγωγής, μία Βίβλο 42 γραμμών στα λατινικά, σε 180 αντίτυπα, ευρέως γνωστή ως η Βίβλος του Γουτεμβέργιου.

Εικόνα 80. Βίβλος του Γουτεμβέργιου. Πηγή: Βικιπαίδεια

3.1.1 Έντυπη επικοινωνία

Η έντυπη επικοινωνία συνέβαλε στην κοινωνικοποίηση της τέχνης, στην ανάπτυξη της τεχνολογίας. Παγίωσε τις τεχνικές αναπαράστασης του χώρου και την αρτιότερη γνώση του. Έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη επιστημονικών τομέων.

Ιστορικά, χωρίζεται σε τέσσερις περιόδους και είναι οι εξής:

- A ΠΕΡΙΟΔΟΣ - Μέσα 15ου έως Μέσα 19ου αιώνα

Η εκτύπωση γίνεται με μηχανικό τρόπο. Η στοιχειοθεσία και η κατασκευή εκτυπωτικής πλάκας γίνονται με χειρονακτικές διαδικασίες. Χρησιμοποιείται πιεστήριο και αναπτύσσεται η τεχνολογία χυτών μεταλλικών στοιχείων για την εκτυπωτική διαδικασία. Ο λόγος που η στοιχειοθεσία πετυχαίνει στην Ευρώπη, σε αντίθεση με την Κίνα, είναι ο μικρός αριθμός χαρακτήρων στο αλφάβητου.

- B ΠΕΡΙΟΔΟΣ - Μέσα 19ου έως Μέσα 20ου αιώνα

Η Βιομηχανική Επανάσταση συμβάλει στην εκμηχάνιση όλων των διαδικασιών παραγωγής και στο διάστημα αυτό, λαμβάνουν χώρα σημαντικές εφευρέσεις στο χώρο της έντυπης επικοινωνίας που αλλάζουν ριζικά την τέχνη της εκτύπωσης. Η αντικατάσταση της χειρονακτικής εργασίας από τα μηχανήματα έχει ως αποτέλεσμα

Συγκεκριμένα, ακολουθούν χρονολογικά οι εξής εφευρέσεις:

1798 – Εφεύρεση της Λιθογραφίας από τον Alois Senefelder (1771-1834 μ.Χ.)

Το θέμα της εκτύπωσης σχεδιαζόταν σε πορώδη ασβεστόλιθο ή πλάκα τσίγκου με λιπαρή κιμωλία. Μόλις στέγνωνε, γινόταν προσθήκη νερού στην επιφάνεια και το μελάνι έμενε μόνο στα χαραγμένα σημεία. Η Λιθογραφία βασιζόταν στο ότι μία λιπαρή ουσία και το νερό δεν αναμειγνύονται.

1811-1814 - Εφεύρεση ατμοτροφοδοτούμενου κυλινδρικού πιεστηρίου υψιτυπίας από τον Friedrich Koenig (1774-1833 μ.Χ.)

Ο Friedrich Koenig είχε στόχο να επιταχύνει τη διαδικασία εκτύπωσης και προσπάθησε να δημιουργήσει πλήρως μηχανικά πιεστήρια. Μέσω τροφοδότησης με ατμό, δημιούργησε το πιεστήριο Koenig-Bauer. Πρόκειται για μηχανήμα με διπλούς περιστροφικούς κυλίνδρους, με αυτό-μελάνωση, το οποίο μπορούσε να τυπώσει δύο φύλλα τη φορά.

1826 - Εφεύρεση φωτογραφίας από τον Joseph Niepce (1765-1833 μ.Χ.)

Ύστερα από πολλά χρόνια δοκιμών από τον Joseph Niepce να αποτυπώσει την επιθυμητή εικόνα, τελικά το κατάφερε με την πρώτη σωζόμενη φωτογραφία με τίτλο «View from the window» σε γυάλινη φωτοευαίσθητη επιφάνεια.

Εικόνα 81. «View from the window. »

Πηγή: thevintagenews.com

1830 - Εφεύρεση στερεοτυπίας από τον Jean B. Genoux (1805-1870 μ.Χ.)

Στερεοτυπία ονομάζεται η εκτύπωση πολλαπλών αντιγράφων ενός κειμένου ή εικόνας με τη χρήση σταθερής πλάκας ή μήτρας. Στην πραγματικότητα, η τεχνική πρωτοεμφανίστηκε το 1725 μ.Χ. από τον William Ged, ωστόσο δεν αναπτύχθηκε σαν τεχνική λόγω της τότε τεχνολογίας υλικών που δεν επέτρεπε τη χρήση της τεχνικής. Ο Jean Baptiste Genoux, Γάλλος εφευρέτης, εισήγαγε νέες τεχνικές και υλικά, με αποτέλεσμα η μήτρα να είναι ανθεκτικότερη και η τελική εκτύπωση πιο ακριβής.

1850 - Εφεύρεση τσιγκογραφίας από τον Firmin Gillot (1819-1872 μ.Χ.)

Πρόκειται για εκτυπωτική μέθοδο βασισμένη στη λιθογραφία, όπου διαφοροποιείται το υλικό της πλάκας. Χρησιμοποιούνταν πλάκες ψευδαργύρου, οι οποίες ήταν χαμηλότερου βάρους και κόστους από το υλικό της πλάκας στην παραδοσιακή λιθογραφία. Η μέθοδος του Γάλλου εφευρέτη, Firmin Gillot συνέβαλε στη μαζική αναπαραγωγή λεπτομερών εκτυπώσεων καλύτερης ποιότητας.

1863 - Εφεύρεση περιστροφικού πιεστηρίου υψιτυπίας από τον William Bullock (1813-1867 μ.Χ.)

Ο William Bullock, Αμερικάνος εφευρέτης, άλλαξε ριζικά τη βιομηχανία της εκτύπωσης με την ανακάλυψη του περιστροφικού πιεστηρίου και την αυτοματοποίηση της διαδικασίας. Πρόκειται για μέθοδο που χρησιμοποιούσε κυλινδρικά τύμπανα με επιφάνεια εκτύπωσης ρολό υλικού (συνήθως χαρτιού), με αποτέλεσμα τη γρήγορη μαζική παραγωγή εντύπων. Τα κυλινδρικά στοιχεία πίεζαν με συνεχή ρυθμό την εκτυπώσιμη επιφάνεια πάνω στη μήτρα.

1884 - Εφεύρεση λινοτυπίας από τον Ottomar Mergenthaler (1854-1899 μ.Χ.)

Η λινοτυπία αντικατέστησε τη χειροκίνητη στοιχειοθεσία, καθώς ο Ottomar Mergenthaler ανέπτυξε τη μέθοδο χύτευσης ολόκληρων γραμμών κειμένου, επιταχύνοντας τη διαδικασία εκτύπωσης. Με την ηλεκτρολόγηση του επιθυμητού κειμένου σε μηχανή, διαμορφωνόταν ολόκληρη η γραμμή στην πλάκα και στη συνέχεια εκτυπωνόταν στην επιφάνεια.

1887 - Εφεύρεση μονοτυπίας από τον Tolbert Lanston (1844-1913 μ.Χ.)

Ο Tolbert Lanston δημιούργησε ένα σύστημα, όπου η ηλεκτρολόγηση του κειμένου γινόταν σε ταινία και στη συνέχεια διαβαζόταν από τη μηχανή, αναγνώριζε τους χαρακτήρες και γινόταν η επιλογή της κατάλληλης εκτυπωτικής πλάκας. Στη συνέχεια, μέσω χύτευσης μετάλλου, κατασκευαζόταν η κατάλληλη μήτρα και ξεκινούσε η διαδικασία εκτύπωσης.

1890 - Εφεύρεση ράστερ από τον Frederick Ives (1856-1937 μ.Χ.)

Το ράστερ είναι μία καινοτόμα μέθοδος, όπου μετέτρεπε την εικόνα σε σημεία (κουκκίδες) διαφορετικής πυκνότητας, σύμφωνα με την τονικότητα. Κατά την εκτύπωση, η μέθοδος «ανακατασκεύαζε» την αρχική εικόνα με λεπτομέρεια. Χρησιμοποιήθηκε για μαζική παραγωγή εντύπων με χαμηλό κόστος, συμβάλλοντας σημαντικά στη μείωση του κόστους παραγωγής.

1895 - Εφεύρεση περιστροφικής βαθυτυπίας από τον Karl Klic (1841-1926 μ.Χ.)

Πρόκειται για μηχανή εκτύπωσης με κυλινδρικές πλάκες που χαράσσονταν, στη συνέχεια καλύπτονταν με μελάνι, όπου γέμιζαν τα χαραγμένα σημεία και στη συνέχεια γινόταν αφαίρεση του επιπλέον μελανιού. Το χαρτί περνούσε ανάμεσα στην πλάκα και σε κύλινδρο που ασκούσε πίεση και ολοκληρωνόταν η διαδικασία.

1904 - Εφεύρεση λιθογραφίας offset από τον Ira Washington Rubel (1860-1908 μ.Χ.)

Πρόκειται για εξέλιξη της παραδοσιακής λιθογραφίας, όπου οι εκτυπωτικές πλάκες είχαν εκτυπώσιμες και μη περιοχές. Η πλάκα βρεχόταν με νερό, το οποίο έμενε μόνο στα μη εκτυπώσιμα σημεία. Στη συνέχεια, έπειτα από μελάνωμα, το χαρτί περνούσε ανάμεσα από τους κυλίνδρους και ολοκληρωνόταν η εκτύπωση.

1907 - Εφεύρεση μεταξοτυπίας από τον Samuel Simon (γεννημένος τη δεκαετία του 1870)

Η εφεύρεση της μεταξοτυπίας αφορά τη χρήση νέων υλικών στη διαδικασία εκτύπωσης. Η εκτύπωση γινόταν με τη χρήση ενός τελάρου με τεντωμένο πλέγμα από μετάξι, όπου πάνω του εφαρμοζόταν στένσιλ με καλυμμένες τις μη εκτυπώσιμες περιοχές. Στη συνέχεια, εφαρμοζόταν το μελάνι με σπάτουλα και στη συνέχεια, ολοκληρωνόταν η εκτύπωση στην τελική επιφάνεια.

- Γ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - Μέσα 20ου αιώνα έως δεκαετία 1980

Στη συγκεκριμένη περίοδο, αναπτύσσεται η επιπεδοτυπία με νέες μεθόδους και κατασκευάζονται οι πρώτοι σαρωτές εικόνων (scanners).

Σταδιακά, αποσύρονται τα μεταλλικά τυπογραφικά στοιχεία και στη θέση της στοιχειοθεσίας θερμού μετάλλου έρχεται η φωτοστοιχειοθεσία. Το φιλμ που προορίζεται για εκτύπωση offset, παράγεται με τη φωτογράφιση μεμονωμένων στοιχείων από έτοιμες φωτογραφισμένες γραμματοσειρές ή συντίθεται ψηφιακά και στη συνέχεια προβάλλεται σε φωτοευαίσθητο χαρτί ή φιλμ, δημιουργώντας αρνητικό που χρησιμοποιείται για την εκτύπωση. Άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως τη δεκαετία του 1960 και προσέφερε μεγαλύτερη ευελιξία στη χρήση γραμματοσειρών και διαφορετικών διατάξεων κειμένου.

- Δ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - Δεκαετία 1980 έως σήμερα

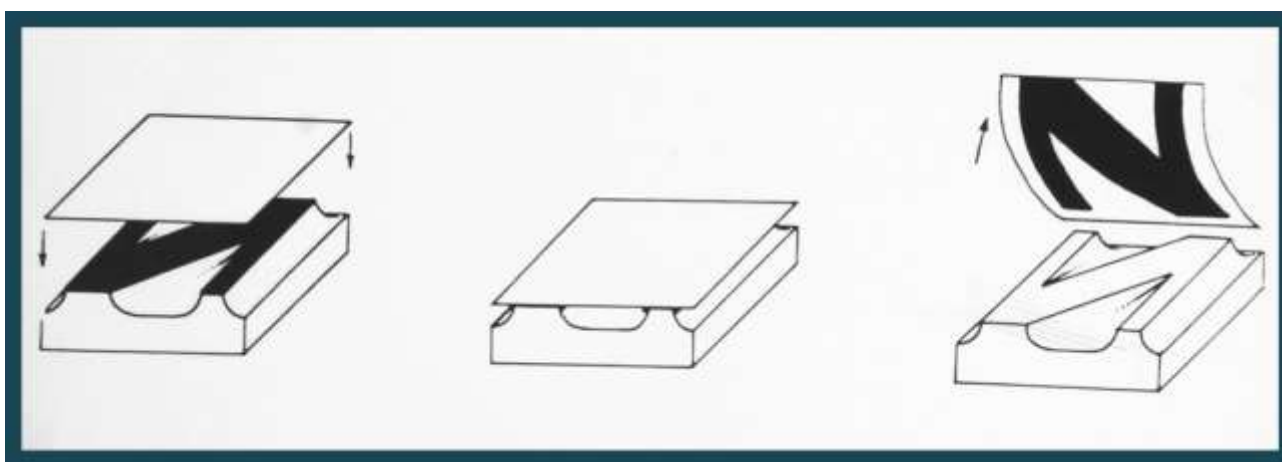
Από τη δεκαετία του 1980 και μετά, η εξέλιξη της τεχνολογίας ήταν ραγδαία, γεγονός που άλλαξε πλήρως την τέχνη της εκτύπωσης. Όλες οι διαδικασίες ψηφιοποιήθηκαν, το φιλμ αποσύρθηκε σαν μέσο και η εκτύπωση έγινε κατά βάση ψηφιακή.

3.1.2 Βασικές μέθοδοι εκτύπωσης

Στη σημερινή εποχή, οι βασικές μέθοδοι εκτύπωσης που εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται είναι οι εξής:

1. ΥΨΙΤΥΠΙΑ (RELIEF / LETTERPRESS PRINTING)

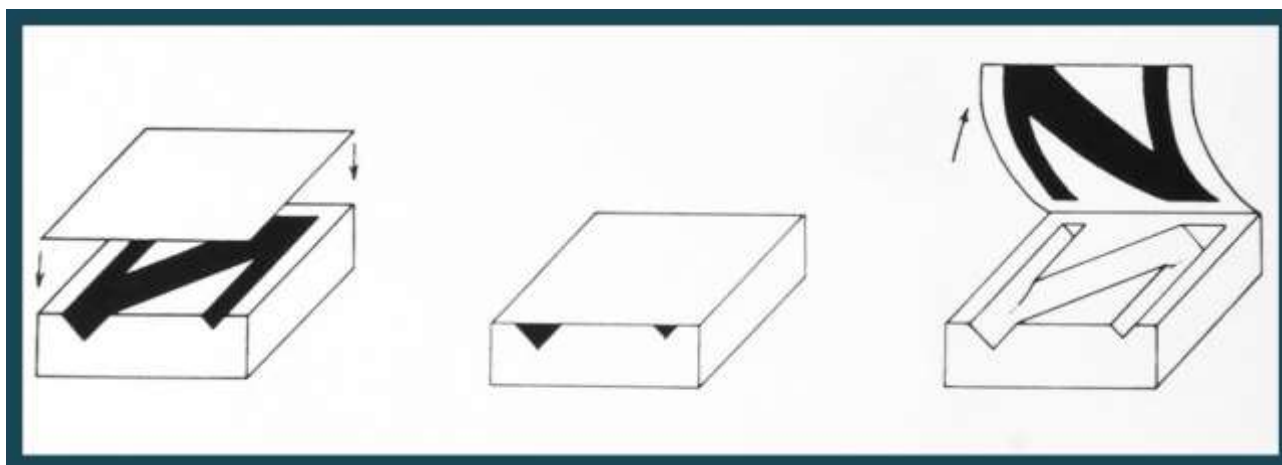
Η εκτυπωτική πλάκα είναι ανάγλυφη. Οι εκτυπώσεις σε περιοχές βρίσκονται υψηλότερα από τις περιοχές που δε θα τυπωθούν. Η πλάκα χαράσσεται με εργαλείο χαρακτηριστικής ή με κάποιο χημικό. Το μελάνι εφαρμόζεται στις εκτυπώσιμες περιοχές με ένα ταμπόν ή με κύλινδρο μελάνωσης. Το μελάνι πρέπει να είναι παχύρευστο, ώστε να μην εισχωρήσει στα χαραγμένα σημεία. Το χαρτί τοποθετείται στη μελανωμένη πλάκα και πιέζεται από την επίπεδη πλάκα της εκτυπωτικής μηχανής. Η παλαιότερη μορφή υψιτυπίας είναι η ξυλογραφία.

Εικόνα 82. Σκίτσο υψιτυπίας. Πηγή: nationalgallery.gr

2. ΒΑΘΥΤΥΠΙΑ (INTAGLIO PRINTING)

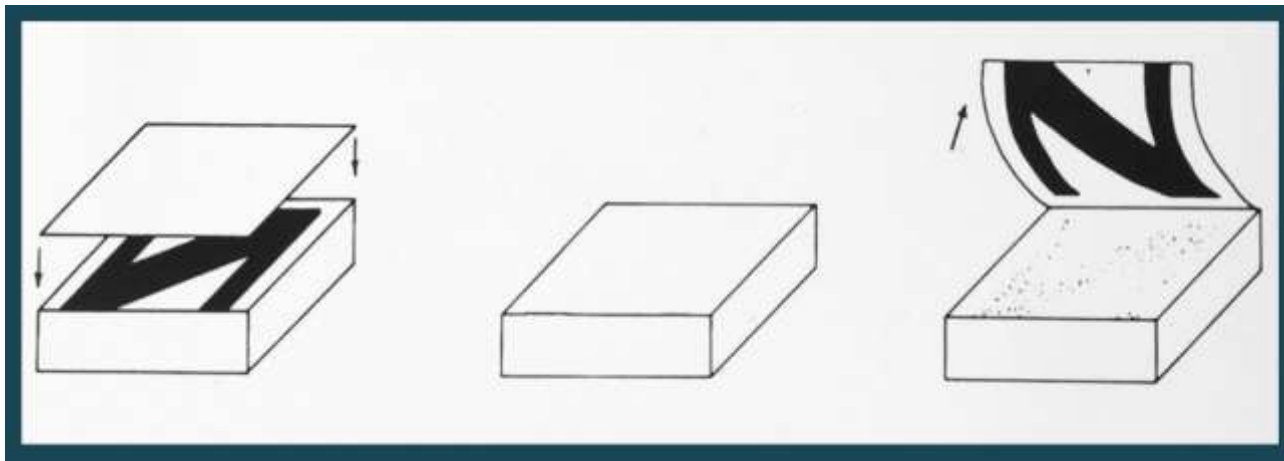
Η εκτυπωτική πλάκα είναι εσώγλυφη. Η επιθυμητή εκτυπώσιμη περιοχή βρίσκεται χαμηλότερα από την επιφάνεια της εκτυπωτικής πλάκας. Το μελάνι κρατιέται στις κοιλότητες κάτω από την επιφάνεια της πλάκας. Οι εσοχές μπορεί να είναι διαφορετικών βαθών και να κρατάνε μελάνι ανάλογο του βάθους τους, που σημαίνει ότι μία γραμμή μπορεί να είναι σκουρότερη ή ανοιχτότερη, παχύτερη ή πιο λεπτή, δημιουργώντας πλούσιες διαβαθμίσεις τόνων. Μόλις μελανωθούν οι εσοχές, οι επίπεδες περιοχές σκουπίζονται με λαστιχένια σπάτουλα. Η πλάκα πιέζεται με δύναμη πάνω σε υγρό χαρτί από τους δύο μεγάλους κυλίνδρους του πιεστηρίου βαθυτυπίας. Το μελάνι μεταφέρεται από τα χαραγμένα κοίλα μέρη και αποτυπώνεται η εικόνα.

Εικόνα 83. Σκίτσο βαθυτυπίας. Πηγή: nationalgallery.gr

3. ΕΠΙΠΕΔΟΤΥΠΙΑ (PLANOGRAPHY / SURFACE PRINTING)

Η εκτυπωτική πλάκα είναι επίπεδη. Βασίζεται στην αρχή της απώθησης του λιπαρού μελανιού από το νερό, σαν συνέπεια της οποίας είναι δυνατόν να δημιουργηθούν πάνω σε μία επίπεδη λίθινη ή μεταλλική πλάκα μελανόφιλες περιοχές που μπορούν να δεχτούν το μελάνι και υδρόφιλες περιοχές, που απωθούν το μελάνι. Συνεπώς, η εκτυπώσιμη και η μη εκτυπώσιμη περιοχή πάνω στην πλάκα, βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο. Ονομάζεται και λιθογραφία, διότι στην αρχή της μεθόδου, οι πλάκες ήταν από ασβεστόλιθο. Πλέον, οι πλάκες είναι μεταλλικές, ωστόσο ο όρος λιθογραφία χρησιμοποιείται μέχρι και σήμερα.

Εικόνα 84. Σκίτσο επιπεδοτυπίας. Πηγή: nationalgallery.gr

4. ΔΙΑΤΥΠΙΑ / ΜΕΤΑΞΟΤΥΠΙΑ (SCREEN PRINTING)

Η εκτυπωτική πλάκα είναι διάτρητη. Είναι η μόνη μέθοδος που τυπώνει δια μέσου του φορέα της εικόνας απευθείας το θέμα. Η διάτρητη πλάκα δρα ως υποδοχέας του μελανιού, ή (και) αγωγός, για συγκεκριμένη ποσότητα μελανιού που χρησιμοποιείται, ενώ άλλες μέθοδοι εκτύπωσης απαιτούν ανεξάρτητα συστήματα μελάνωσης, που προηγούνται του σταδίου της εκτύπωσης. Στη μεταξοτυπία χρησιμοποιείται ένα πλέγμα (οθόνη ή γάζα μεταξοτυπίας) που συγκρατεί το stencil, απαλείφοντας έτσι τα συνδεδεμένα στοιχεία και δίνοντας στην τυπωμένη εικόνα πιο φυσική μορφή. Το πλέγμα αυτό αποτελείται από ένα κομμάτι πορώδους και με λεπτή ύφανση υφάσματος (αρχικά μετάξι και από τη δεκαετία το 1940 φτιαγμένο συνήθως από συνθετικό πλαστικό, ή μεταλλονήματα), το οποίο τεντώνεται μέσα σε ένα ξύλινο ή μεταλλικό πλαίσιο (τελάρο). Οι περιοχές του πλέγματος της γάζας που σκεπάζονται με ένα μη διαπερατό υλικό, αποτελούν το stencil, το οποίο είναι ένα αρνητικό της εικόνας, ενώ οι ανοιχτές περιοχές του πλέγματος, από όπου το θα περάσει το μελάνι, αποτελούν την τελική εικόνα. Καλύπτονται, δηλαδή, οι περιοχές του πλέγματος που δεν επιτρέπουν στο μελάνι να εισχωρήσει και μένουν ανοιχτές, με τη μορφή των πόρων του πλέγματος, τις περιοχές που πρόκειται να εκτυπωθούν.

Εικόνα 85. Μηχάνημα μεταξοτυπίας. Πηγή: nationalgallery.gr

3.2 Παραδείγματα μουσείων τυπογραφίας

Η διαμόρφωση ενός πολυχώρου που θα στεγάζει μουσείο τυπογραφίας, απαιτεί το σχεδιασμό ενός πλαισίου όπου τα εκθέματα και η πληροφορία θα αλληλεπιδρούν με τον επισκέπτη με τον κατάλληλο τρόπο. Θα πρέπει ο σχεδιασμός να καθοδηγεί τον θεατή και να τον ελκύει στο να εξερευνήσει την ιστορία της σημαντικής αυτής τέχνης. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα μουσείων και εκθεσιακών χώρων με θέμα την τυπογραφία.

1. ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΧΑΝΙΑ, ΣΟΥΔΑ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗ ΓΑΡΕΔΑΚΗΣ

Το μουσείο τυπογραφίας στο βιοτεχνικό πάρκο Σούδας, δημιουργήθηκε από τον ιδρυτή της εφημερίδας «Χανιώτικα νέα». Γιάννη Γαρεδάκη, και τη σύζυγό του, Ελένη. Ξεκίνησε ως τεχνολογικό – βιοτεχνικό μουσείο με την προσωπική τους ιδιωτική συλλογή και αργότερα, η συλλογή εμπλουτίστηκε μέσα από σημαντικές δωρεές. Τα επίσημα εγκαίνια έγιναν το 2005 και αποτελεί το πρώτο μουσείο στην Ελλάδα που αφορά αποκλειστικά την Τυπογραφία. Ανήκει στον Ευρωπαϊκό Σύνδεσμο Μουσείων τυπογραφίας (Association of European Printing Museums) και στην Ευρωπαϊκή Διαδρομή Βιομηχανικής κληρονομιάς του Συμβουλίου της Ευρώπης (European Route of Industrial Heritage). Το 2017, η Ένωση Γραφιστών Ελλάδας βράβευσε το μουσείο για την Πολιτιστική του προσφορά. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να ξεναγηθεί και να συμμετάσχει σε μία διαδραστική αφήγηση της ιστορίας της Τυπογραφίας και μπορεί να χρησιμοποιήσει τα παλιά πιεστήρια, δημιουργώντας τη δική του εκτύπωση.

Εικόνα 86. Φωτογραφία κεντρικής αίθουσας μουσείου. Πηγή: typography-museum.gr

Η ομάδα που εργάστηκε για τη δημιουργία του μουσείου ήταν ένας συνδυασμός τυπογράφων, γραφιστών, δημοσιογράφων και αρχιτέκτονας ήταν η Κούλα Καμπάνη.

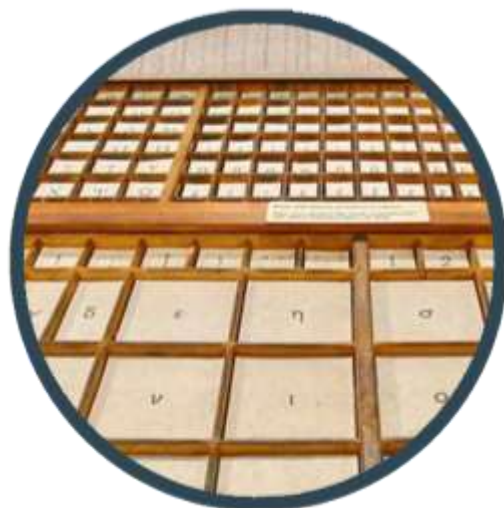
Αναπτύσσεται σε δύο πτέρυγες και τρεις επιμέρους αίθουσες, συνολικής έκτασης 1500τ.μ. Η δεύτερη πτέρυγα προστέθηκε το 2012 για να καλύψει επιπλέον ανάγκες του μουσείου και το 2015, στα 10 χρόνια

λειτουργίας, εγκαινιάστηκε και η αίθουσα όπου τα εκθέματα είναι σπάνιες εκδόσεις, γκραβούρες κ.ά. με θεματολογία την τοπική ιστορία της Κρήτης. Στο χώρο πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως θεατρικές παραστάσεις, παρουσιάσεις βιβλίων κ.ά., καθώς και διάφοροι διαγωνισμοί, που προσελκύουν τους επισκέπτες να γνωρίσουν τον κόσμο της τυπογραφίας. Επιπλέον, οργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές όλων των ηλικιών με θέμα την Τυπογραφία.

Εικόνα 87. Φωτογραφία μέρους της συλλογής μηχανών του μουσείου. Πηγή: typography-museum.gr

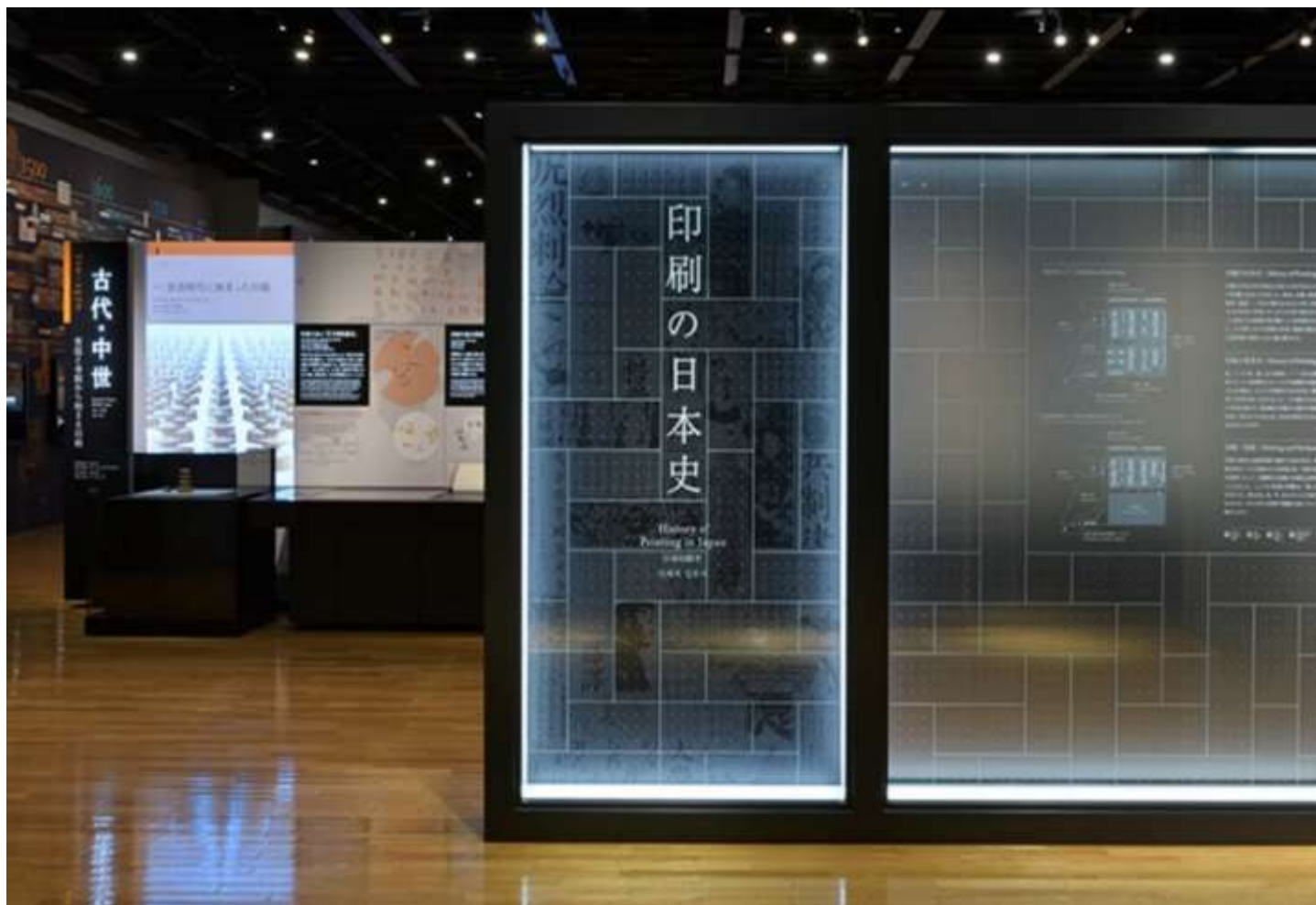
Στην Α' πτέρυγα τα εκθέματα ξεκινούν από τον 15^ο αιώνα και αφορούν μαντεμένα και ξύλινα πιεστήρια, καθώς και ποδοκίνητα, χειροκίνητα πιεστήρια. Εκτός από μηχανήματα, εκθέτονται εξαρτήματα στοιχειοθεσίας μέχρι και τον 20^ο αιώνα και περιμετρικά στους τοίχους, μέσα σε προθήκες υπάρχει συλλογή φωτογραφιών, εκδόσεων, χαρτών, λιθογραφιών και άλλων αντικειμένων που σηματοδοτούν την τέχνη της τυπογραφίας στο χρόνο. Στη Β' πτέρυγα η θεματολογία είναι βιομηχανική και αφορά διάφορα αντικείμενα από την ιστορία της εφημερίδας του ιδρυτή, Γιάννη Γαρεδάκη.

Εικόνες 88,89. Φωτογραφίες εκθεμάτων. Πηγή: typography-museum.gr

2. PRINTING MUSEUM, TOKYO

Το Printing Museum βρίσκεται στο Torpan Koishikawa Head Office Building 1-3-3 Suido, Bunkyo-ku, στο Τόκιο και φιλοξενεί σειρά εφήμερων εκθέσεων. Επικεντρώνεται στο έντυπο υλικό. Παραλληλίζει την ιστορία της εκτύπωσης με την ιστορία του πολιτισμού της Ιαπωνίας.

Εικόνα 90. Κύρια αίθουσα έκθεσης. Πηγή: printing-museum.org

Εικόνες 91,92. Φωτογραφίες χώρου έκθεσης και προθηκών. Πηγή: printing-museum.org

Πρόκειται για εκθέσεις που παρουσιάζουν με χρονολογική σειρά την ιστορία, από τις πρώτες εκτυπώσεις έως την εκτύπωση του σήμερα. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να συμμετέχει σε εργαστήρια και σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Στο χώρο υπάρχει συλλογή γραμματοσειρών, σπάνιων εκτυπώσεων και μηχανημάτων από διάφορες χρονολογικές περιόδους.

3. GUTENBERG MUSEUM, MAINZ

Το Gutenberg museum βρίσκεται στο Μάιντς της Γερμανίας και παρουσιάζει την εξέλιξη του γραπτού λόγου, της εκτύπωσης και της τεχνολογίας στην πάροδο του χρόνου. Το μουσείο, που είναι αφιερωμένο στον Γουτεμβέργιο, παρουσιάζει τον κόσμο της τυπογραφίας από την αρχή έως και τις σύγχρονες τεχνικές. Στη μόνιμη έκθεση του μουσείου βρίσκονται 2 πολύτιμα αντίτυπα του βιβλίου του, 42 γραμμών, που αποτελούν ορόσημο για την ιστορία της τυπογραφίας. Επιπλέον, ο χώρος διαθέτει πλούσια συλλογή από

Εικόνα 93. Αίθουσα με εκθέματα τυπογραφίας σε ξύλινες προθήκες. Πηγή: mainz.de

τεχνικά εργαλεία εκτύπωσης, μηχανές στοιχειοθεσίας και εκτυπωτικές πρέσες. Υπάρχουν ενότητες αφιερωμένες στην πρώιμη ιστορία της τυπογραφίας στην Ανατολική Ασία και τον ισλαμικό κόσμο και μέσω εκθεμάτων από Κίνα, Κορέα, Ιαπωνία κ.ά. οι επισκέπτες γνωρίζουν καινοτομίες που διαμόρφωσαν την εκτύπωση παγκοσμίως. Η συλλογή του μουσείου δεν περιορίζεται σε εκτυπωτικές πρέσες και μηχανήματα, αλλά περιλαμβάνει επίσης μια ευρεία ποικιλία αντικειμένων που σχετίζονται με την επισκευή βιβλίων και την κατασκευή χαρτιού.

Εικόνα 94. Εξωτερική κύρια όψη του κτιρίου. Πηγή: mainz.de

Εικόνες 95,96. Δείγματα γραματογραφίας στο μουσείο. Πηγή: mainz.de

4. MUSÉE DE L'IMPRIMERIE ET DE LA COMMUNICATION GRAPHIQUE, LYON

Το μουσείο βρίσκεται στη Λυών και εστιάζει στην εξέλιξη της εκτύπωσης από την Αναγέννηση και μετά. Ιδρύθηκε το 1964 από τον Marius Audin που ασχολήθηκε με την εκτύπωση, τον Henri -Jean Martin, διευθυντή της βιβλιοθήκης στη Λυών και τον André Jammes, βιβλιοπώλη στο Παρίσι. Το κτίριο είναι διώροφο με τρεις αίθουσες και παρουσιάζει τις εξελίξεις στο χρόνο με μόνιμες και παρωδικές εκθέσεις, καθώς και με πολλά διαδραστικά εργαστήρια που προσκαλούν τους επισκέπτες να μάθουν για την ιστορία με δημιουργικούς τρόπους. Από το 2017, οι προσωρινές εκθέσεις θεωρούνται αντίβαρο στην μόνιμη έκθεση των συλλογών και αφορούν αποκλειστικά τον 20^ο και 21^ο αιώνα.

Εικόνες 97,98,99. Εκθεσιακοί χώροι και προθήκες του μουσείου. Πηγή: imprimerie.lyon.fr

5. IDDIS NORWEGIAN PRINTING MUSEUM AND NORWEGIAN CANNING MUSEUM

Το κτίριο 1600τμ εγκαινιάστηκε το 2021 με σύγχρονες προδιαγραφές με στόχο την ανάδειξη της παγκόσμιας ιστορίας της τυπογραφίας. Ο σχεδιασμός των αιθουσών είναι σύγχρονος και η διαδρομή που ακολουθεί ο επισκέπτης είναι χρονολογική. Οι αίθουσες έχουν έντονο φυσικό φως λόγω των μεγάλων ανοιγμάτων και οι μεταβάσεις μεταξύ των εκθεσιακών χώρων έχουν πληροφορία που κρατούν το ενδιαφέρον του θεατή. Το γυαλί επικρατεί σαν υλικό και οι γυάλινες όψεις έχουν σύμβολα και γράμματα, που ενισχύουν τη θεματολογία του μουσείου.

Διαθέτει πλούσια συλλογή εξοπλισμού και μηχανημάτων, πολλά από τα οποία λειτουργούν ακόμη. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν ορισμένα μηχανήματα και να συμμετέχουν σε πληθώρα δραστηριοτήτων σχετικές με τις τεχνικές εκτύπωσης. Ο δεύτερος όροφος έχει σχεδιαστεί έτσι

ώστε να μοιάζει με παλαιότερης εποχής εκτυπωτικό οίκο, όπου τα εκθέματα αφορούν την παραδοσιακή εκτύπωση και βιβλιοδεσία.

Εικόνες 100,101. Εξωτερικές απόψεις του κτιρίου. Πηγή: iddis.no/en

Εικόνες 102,103. Εσωτερικός διάδρομος και κύριος εκθεσιακός χώρος. Πηγή: iddis.no/en

6. BUCHSTABEN MUSEUM (THE MUSEUM OF LETTERS), BERLIN

Το Μουσείο Γραμμάτων είναι ένας χώρος στο Βερολίνο που ασχολείται με τη συλλογή, διατήρηση και προβολή της τυπογραφικής κληρονομιάς από δημόσιους χώρους, κυρίως τρισδιάστατα γράμματα κτιρίων. Βρίσκεται στον σιδηροδρομικό σταθμό Bellevue στην περιοχή Hansaviertel από το 2016. Στο χώρο, διοργανώνονται μόνιμες και εφήμερες εκθέσεις, ενώ παρέχονται και προγράμματα για παιδιά, ώστε να ανακαλύψουν τον κόσμο των γραμμάτων στην τέχνη. Η ιστορία των λογότυπων, των γραμμάτων και των συμβόλων στα πλαίσια του αστικού τοπίου, είναι αναγκαίο να μη χαθεί σύμφωνα με τους υπεύθυνους της έκθεσης. Η συλλογή ξεκίνησε από την Barbara Dechant, σχεδιάστρια από τη Βιέννη, η οποία διέσωσε εκατοντάδες γράμματα και σύμβολα από κτίρια και σημεία της πόλης, πριν καταστραφούν. Σήμερα, εκθέτονται πάνω από 2000 αντικείμενα, τα οποία μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν σε εκδηλώσεις και ύστερα να επιστραφούν στο μουσείο.

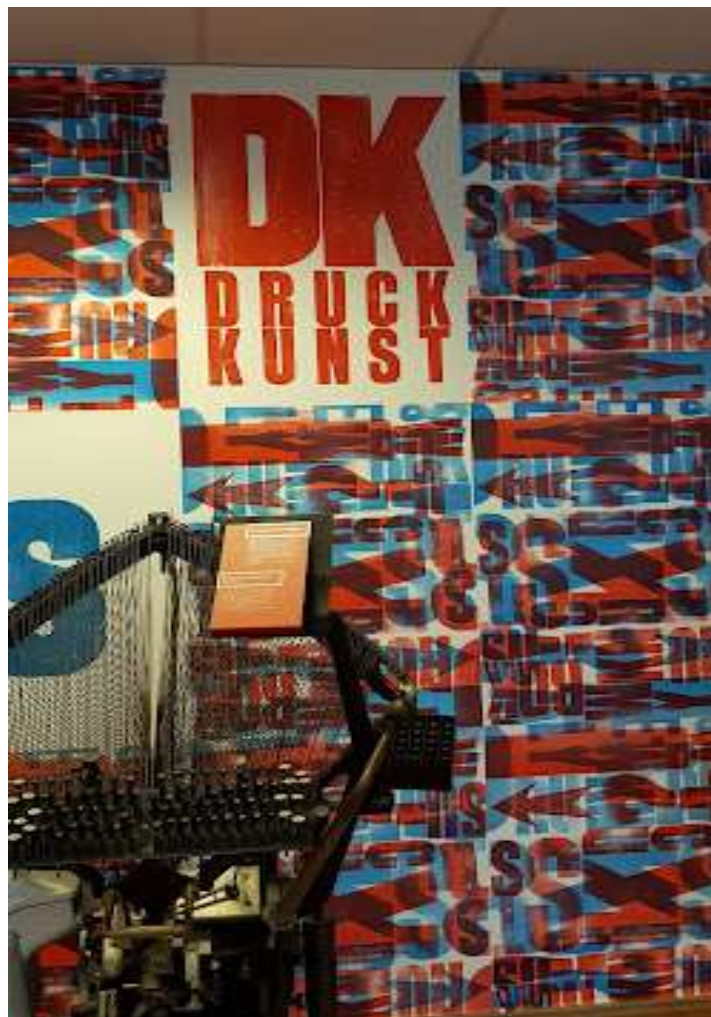
Εικόνα 104. Μέρος της συλλογής γραμμάτων του μουσείου. Πηγή: buchstabenmuseum.de

Εικόνες 105,106,107,108. Διαφορετικές γραμματοσειρές και σύμβολα. Πηγή: buchstabenmuseum.de

7. MUSEUM OF THE PRINTING ARTS, LEIPZIG, GERMANY

Το Μουσείο των Τυπογραφικών Τεχνών ξεχωρίζει για τη σπάνια συλλογή του σε εκτυπωτικές μηχανές και σε έντυπα από όλο τον κόσμο, σε πολλές διαφορετικές γλώσσες και χρονολογίες όπως ιερογλυφικά, κινέζικα, αρχαία αλφάβητα κ.ά. Επιπλέον, διαθέτει επιμέρους έκθεση με θέμα τη μουσική και τις τεχνικές αναπαραγωγής παρτιτούρας.

Εικόνες 109,110. Φωτογραφίες εκθεσιακού χώρου. Πηγή: druckkunst-museum.de

Κατά την επίσκεψη, προσφέρονται εκπαιδευτικά προγράμματα για όλες τις ηλικίες και εργαστήρια εκτύπωσης και σύνθεσης, γεγονός που δίνει την ευκαιρία ο επισκέπτης να γνωρίσει τις εκτυπωτικές μεθόδους.

Εικόνες 111,112. Φωτογραφίες από διαδραστικά εργαστήρια στο μουσείο. Πηγή: druckkunst-museum.de

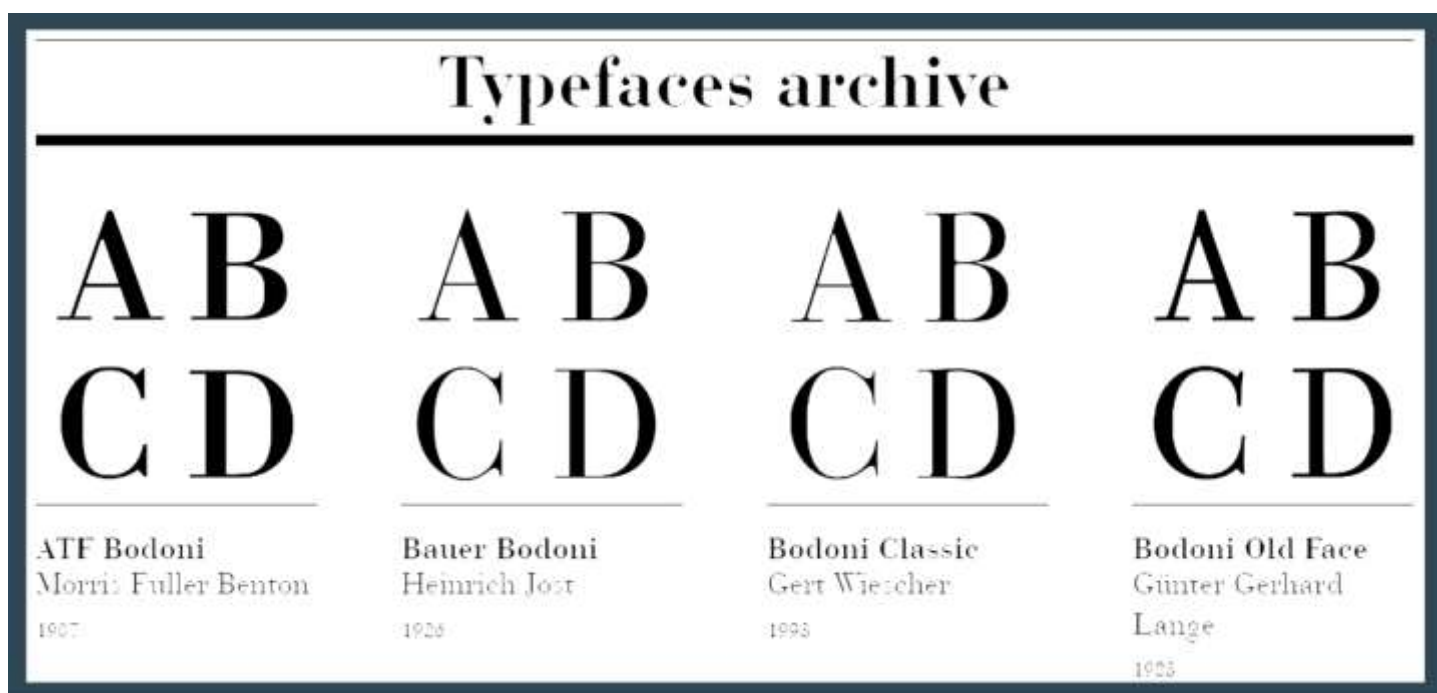
8. THE BODONI MUSEUM, ITALY

Πρόκειται για το παλαιότερο μουσείο τυπογραφίας στην Ιταλία, ιδρύθηκε το 1963 για να στεγάσει τις συλλογές τυπογραφικών μηχανών, εκδόσεων και προσωπικών αντικειμένων από το εργαστήριο Bodoni. Το μουσείο βρίσκεται στην Πάρμα, στο «Palazzo della Pilotta», στο χώρο της βιβλιοθήκης του παλατιού.

Εικόνα 113. Αίθουσα έκθεσης Bodoni. Πηγή: museobodoniano.com

Ο Giambattista Bodoni (1740-1813 μ.Χ.) ήταν τυπογράφος, ευρέως γνωστός για τη συνεισφορά του στο χώρο, με τη δημιουργία εκατοντάδων γραμματοσειρών σε πληθώρα γλωσσών. Το μουσείο φιλοξενεί πάνω από χίλιες εκδόσεις του Bodoni, συμπεριλαμβανομένων σπάνιων εκτυπώσεων σε επιφάνειες όπως το μετάξι. Επιπλέον, περιλαμβάνει περίπου 12.000 γράμματα αλληλογραφίας, ποικίλα δοκίμια και εγχειρίδια τυπογραφίας, καθώς και δείγματα από τις πιο γνωστές ξένες και ιταλικές γραμματοσειρές.

Εικόνα 114. Ενδεικτικές γραμματοσειρές Bodoni. Πηγή: druckkunst-museum.de

9. HAMILTON WOOD TYPE & PRINTING MUSEUM

Πρόκειται για μουσείο στο Wisconsin, στην Αμερική, που διαθέτει συλλογή βιβλίων, εκδόσεων και εκτυπωτικών μηχανημάτων. Το μουσείο έχει ονομαστεί από το J.E. Hamilton Holly Wood Type Company, γνωστό εργοστάσιο κατασκευής τυπογραφικών εργαλείων με ξύλο, το οποίο ιδρύθηκε το 1880.

Πέρα από τη μόνιμη έκθεση με χρηστικά αντικείμενα του εργοστασίου, το μουσείο φιλοξενεί εφήμερες εκθέσεις καλλιτεχνών από όλο τον κόσμο που σχετίζονται με την τέχνη της τυπογραφίας και της γραμματογραφίας. Επιπλέον, διαθέτει εργαστήρια και μαθήματα που αφορούν τη δημιουργία συμβόλων για παραδοσιακές τεχνικές, αλλά και την εκτυπωτική διαδικασία.

Η χωρική διάταξη θυμίζει αίθουσα τυπογραφείου, η τοποθέτηση των επίπλων και η αισθητική τους δημιουργούν την αίσθηση στον επισκέπτη ότι δε βρίσκεται σε μουσείο αλλά σε χώρο εκτυπώσεων.

Εικόνα 115. Χώρος εκθεμάτων και εργαστηρίων. Πηγή: woodtype.org

Εικόνες 116,117,118. Εκθέματα στο μουσειακό χώρο. Πηγή: woodtype.org

10. THE PRINTING MUSEUM, HOUSTON

Το Μουσείο ιδρύθηκε το 1979 από τέσσερις τυπογράφους (Raoul Beasley, Vernon P. Hearn, Don Piercy και J. V. Burnham), εγκαινιάστηκε το 1982 και ανακαινίστηκε το 2012. Η θεματολογία του, εστιάζει στην επίδραση της τυπογραφίας στην ιστορία της τέχνης και την τεχνολογία.

Η έκθεση χωρίζεται σε δύο τμήματα, όπου το ένα αφορά την έντυπη επικοινωνία και της εξέλιξή της από τους αρχαίους πολιτισμούς μέχρι σήμερα, ενώ το άλλο είναι αφιερωμένο στον Johannes Gutenberg και εστιάζει στην Ευρώπη.

Εικόνα 119. Αίθουσα εισόδου μουσείου. Πηγή: printingmuseum.org

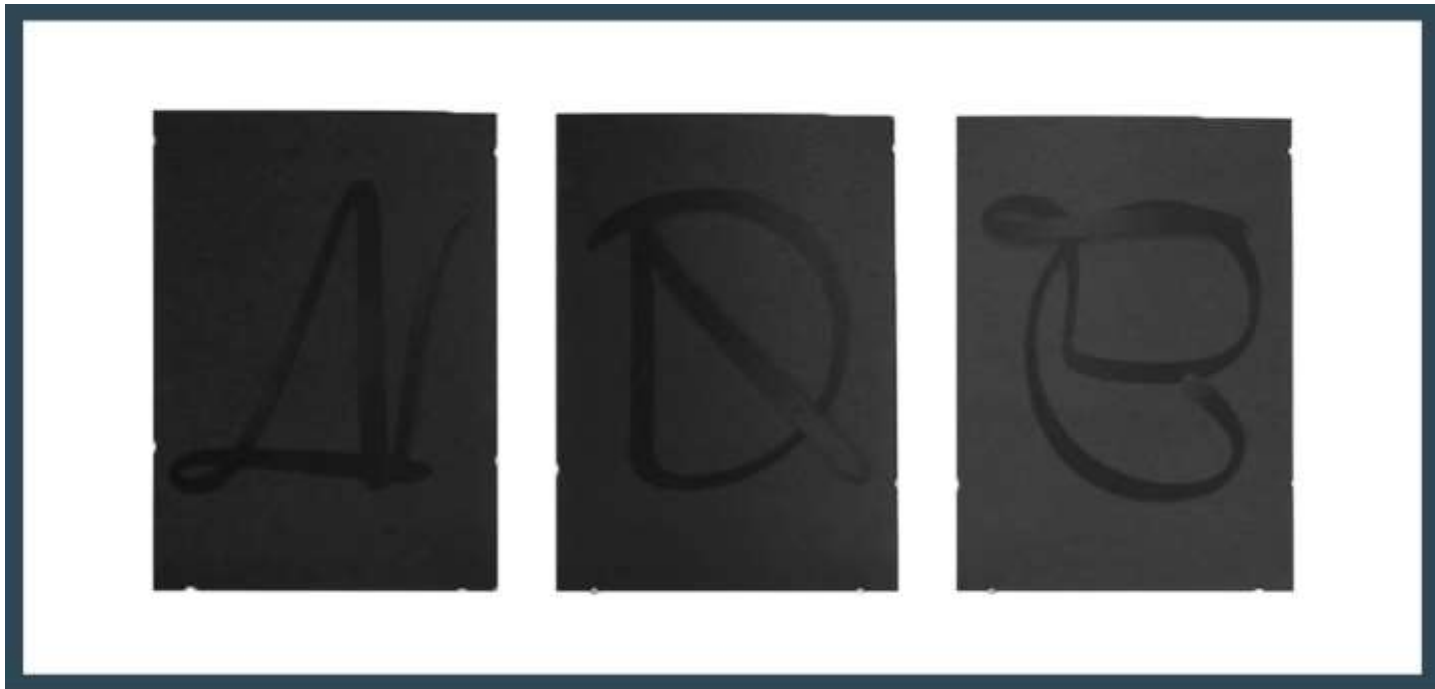
Εικόνα 120. Αίθουσα αφιερωμένη στον Γουτεμβέργιο. Πηγή: printingmuseum.org

11. EXHIBITION «FROM TYPOGRAPHY TO GRAMMATOGRAPHY»

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε το 2019 στην Print Gallery στο Τόκυο, σε συνεργασία με την Underware, έναν type-collective οργανισμό με γραφεία στο Άμστερνταμ, τη Χάγη και το Ελσίνκι. Δραστηριοποιούνται στο χώρο της τυπογραφίας και έχουν στόχο να συνεχίζεται η συζήτηση γύρω από την τέχνη της.

Στην έκθεση στο Τόκυο, τα έργα αφορούσαν προβολή και ομιλίες για το συσχετισμό της τυπογραφίας με τη γραμματογραφία σε συνεργασία με τον Ολλανδό καλλιτέχνη Rob Bothoff.

Εικόνα 121. « Three strokes of Liza Y». Φωτογραφία Kai Tamaki. Πηγή: printgallerytokyo.com

Εικόνα 122. Το γράμμα Liza Y σε προβολή σε λευκό τοίχο. Φωτογραφία Kai Tamaki. Πηγή:

12. NEW YORK'S PENCIL TO PIXEL TYPOGRAPHY EXHIBITION

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Monotype, μίας από τις πιο γνωστές βρετανικές τυπογραφικές εταιρείες, έπειτα από την ολοκλήρωση της ίδιας έκθεσης στο Λονδίνο.

Το κοινό είχε την ευκαιρία να ανακαλύψει τον κόσμο των γραμμάτων και των σύγχρονων ψηφιακών εφαρμογών τους στις εκδόσεις, στην τέχνη και άλλους τομείς. Οι υπεύθυνοι επέλεξαν να τοποθετήσουν γράμματα και σύμβολα σε διάφορες κλίμακες στους τοίχους, στα δάπεδα, τις οροφές και τα ανοίγματα, δημιουργώντας ένα πολύ ενδιαφέρον παιχνίδι με τον επισκέπτη.

Εικόνα 123. Αίθουσα έκθεσης με σύμβολα σε διάφορες επιφάνειες. Πηγή: leonormontesdeoca.com

Η έκθεση χωριζόταν σε δύο τμήματα. Το πρώτο, που ονομαζόταν «Pencil», περιείχε σκίτσα για κλασικές γραμματοσειρές (π.χ. Gill Sans), καλούπια γραμμάτων, παλαιότερες εκδόσεις και φωτογραφικό υλικό της αναλογικής τυπογραφίας. Το δεύτερο, που ονομαζόταν «Pixel», εστίαζε στις σύγχρονες, ψηφιακές μεθόδους και στις εφαρμογές των γραμμάτων στην τεχνολογία.

Εικόνες 124,125,126. Φωτογραφίες από το χώρο της έκθεσης. Πηγή: Lippincott.com

13. CENTURY: 100 YEARS OF TYPE IN DESIGN EXHIBITION

Η έκθεση δημιουργήθηκε το 2014 από την ομάδα της Pentagram με επιμέλεια της Monotype και φιλοξενήθηκε από το «AIGA National Design Center» στη Νέα Υόρκη. Ο χώρος μεταμορφώθηκε εντελώς για τις ανάγκες της έκθεσης, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των επιφανειών του καλύφθηκε από 1058 σημεία (τελείες), προερχόμενα από 630 διαφορετικές γραμματοσειρές της Monotype. Η χρωματική παλέτα ήταν κατά βάση ασπρόμαυρη, εκτός από την κατά μήκος κόκκινη προθήκη στον τοίχο όπου τοποθετήθηκαν εκθέματα που εστίαζαν στο σημαντικό ρόλο των γραμματοσειρών τα τελευταία 100 χρόνια. Ο επισκέπτης είχε την ευκαιρία να θαυμάσει σπάνιες δουλιές από το αρχείο μεγάλων εταιρειών όπως η Monotype, η AIGA, η Pentagram και πολλές άλλες.

Εικόνα 127. Φωτογραφία του κεντρικού εκθεσιακού χώρου. Πηγή: segd.org

Στο παράθυρο της εισόδου, τοποθετήθηκε ένα γράμμα «C», ως οπτική ταυτότητα της έκθεσης, το οποίο σχεδιάστηκε από μέρη του ίδιου χαρακτήρα από διάφορες γραμματοσειρές.

Εικόνα 128. Λογότυπο «C» στην είσοδο του χώρου.

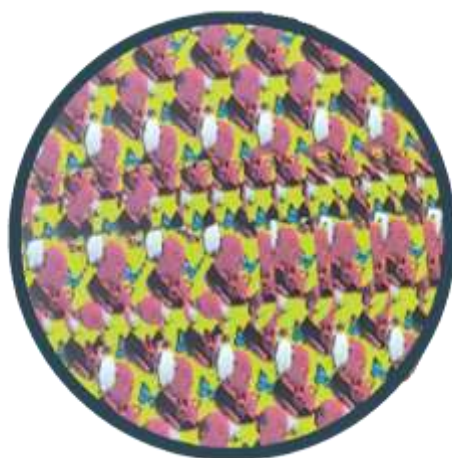
Πηγή: segd.org

14. ΤΥΡΟJΑNCHΙ 2019. 6TH INTERNATIONAL TYPOGRAPHY BIENNALE. CULTURE STATION, SEOUL

Πρόκειται για τη μόνη Biennale που αφορά την τυπογραφία και τη γραμματογραφία. Ο τίτλος της έκθεσης «ΤΥΡΟJΑNCHΙ» μεταφράζεται σε «Festival of Type». Πραγματοποιήθηκε το 2019 στο «Culture Station Seoul 284» και χωριζόταν σε 6 κατηγορίες σύμφωνα με τη συσχέτιση της τυπογραφίας με συγκεκριμένα αντικείμενα. Οι κατηγορίες ήταν οι εξής: Καλειδοσκόπια, πολύεδρα αντικείμενα, γωνίες, ρολόγια, «άχρηστα» αντικείμενα και φυτά. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν ομιλίες με θέμα «Τυπογραφία και αντικείμενα».

Εικόνα 129. Κεντρικός χώρος σταθμού. Πηγή: koreajoongangdaily.joins.com

Εικόνα 130. «FaceReader». Καλλιτέχνης Everyday Practice.

Εικόνα 131. «Two Layers». Καλλιτέχνης BOWER.

Εικόνα 132. «Mascotte». Καλλιτέχνες Sangah Shin και Jaejin Ee. Πηγή: koreajoongangdaily.joins.com

15. WEINGART TYPOGRAPHY EXHIBITION, 2015, HKDI GALLERY, HONG KONG DESIGN INSTITUTE

Η έκθεση είναι αφιερωμένη στον Γερμανό Wolfgang Weingart (1941-2021), έναν από τους σπουδαιότερους γραφίστες και τυπογράφους του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα. Θεωρείται ιδρυτής του «New wave» ή «Swiss Punk Typography», που αφορά την πιο αφαιρετική προσέγγιση της τυπογραφίας χωρίς χρήση αυστηρού κανάβου ή ομοιόμορφων γραμματοσειρών σε μία εκτύπωση και άλλα χαρακτηριστικά. Τα εκθέματα αφορούσαν πολλά έργα του, κείμενα και συζητήσεις για τις μεθόδους που ακολουθούσε.

Εικόνα 133. Χώρος εκθεμάτων HKDI Gallery. Πηγή: hkdi.edu.hk

Η χωρική διαμόρφωση είναι λιτή, δίνει την αίσθηση του ανοιχτού, ενιαίου χώρου και η ασπρόμαυρη χρωματική προσέγγιση εστιάζει το ενδιαφέρον στα εκθέματα. Οι κατασκευές είναι συνεχείς, δημιουργώντας μία διαδρομή για τον επισκέπτη. Επιπλέον, τα κενά που δημιουργούνται στα λευκά στοιχεία σε ακανόνιστα σημεία, δημιουργούν ενδιαφέρουσες οπτικές φυγές και αποκαλύπτουν σημεία από τη συνέχεια της περιήγησης στο χώρο.

Εικόνες 134,135. Φωτογραφίες κατασκευών εκθεμάτων. Πηγή: hkdi.edu.hk

3.3 Παραδείγματα χώρων περιοδικών εκθέσεων

Η διαμόρφωση ενός εκθεσιακού χώρου είναι μια απαιτητική διαδικασία που στοχεύει στην άρτια ανάδειξη των έργων που πρόκειται να φιλοξενήσει. Κάθε λεπτομέρεια καθορίζει την εμπειρία του επισκέπτη.

1. «TYPE IS IMAGE» EXHIBITION. PAULA SCHER. 2023

Η έκθεση στεγάζεται στο «Die Neue Sammlung», Μουσείο Design του Μονάχου στη Γερμανία. Αφορά τα έργα της Paula Scher, η οποία είναι Αμερικανίδα γραφίστρια. Ξεκίνησε τη δεκαετία το 1970 ως επιμελήτρια, στις αρχές της δεκαετίας το 1980 έκανε τα πρώτα της βήματα στην τυπογραφία και το 1991 συνεταιρίστηκε με την Pentagram, στη Νέα Υόρκη. Η συγκεκριμένη έκθεση περιλαμβάνει έργα της καλλιτέχνιδος από τις αρχές της καριέρας της έως σήμερα.

Εικόνες 136,137. Αίθουσα έκθεσης. Φωτογραφίες Anna Seibel. Πηγή: die-neue-sammlung.de

Εικόνες 138,139,140. Επιμέρους απόψεις των εκθεμάτων. Πηγή: die-neue-sammlung.de

2. «UNA VOZ, UNA IMAGEN» EXHIBITION / SOLAR + MARTA JARABO, 2022, MADRID, SPAIN

Στα αγγλικά, ο τίτλος της έκθεσης είναι «One voice, one image» και πρόκειται για πολυχώρο με mixed media εκθέματα με βάση τον ήχο, το χαμηλό φωτισμό και τις αντανακλάσεις. Ο χώρος σχεδιάστηκε από τους Solar και τη Marta Jarabo και επιμελήτρια της έκθεσης είναι η Maria Virginia Jaua. Κύριο σχεδιαστικό εργαλείο αποτελεί ο καθρέφτης με στόχο να δημιουργήσει μία νέα χωρική διάσταση μέσω της αντανάκλασης. Τα εκθέματα χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες, την τέχνη, την κοινωνιολογία, την πόλη και την πολιτική και στο σύνολο των αιθουσών, υπάρχει ακουστικό υλικό από τους εκθέτες.

Εικόνες 141,142. Φωτογραφίες: Patricia Nieto, Aurea Rodriguez. Πηγή: archdaily.com

3. TEN BAMBOO STUDIO ART GALLERY, 2020, HANGZHOU SHI, CHINA

Οι Situate architects προσπάθησαν στο σχεδιασμό τους να δημιουργήσουν μία ηχώ, μία συζήτηση ανάμεσα στο χώρο και τον πολυσύχναστο δρόμο μπροστά από την τοποθεσία. Χρησιμοποιώντας τη λογική της πολλαπλής εκτύπωσης, σχεδίασαν επίπεδα στο χώρο με πολλαπλά αντίτυπα ενός έργου, που δίνουν την αίσθηση του βάθους και της κίνησης.

Εικόνα 143. Χωρική εγκατάσταση, εκτύπωση σε PC επιφάνειες.

Πηγή: archdaily.com

Εικόνα 144. Κεντρικός εκθεσιακός χώρος. Πηγή: archdaily.com

4. NADIR AFONSO TEMPORARY MUSEUM, 2021, LISBON, PORTUGAL

Πρόκειται για εφήμερη εκθεσιακή εγκατάσταση, σχεδιασμένη από το αρχιτεκτονικό γραφείο Diogo Aguiar Studio ως μία αφαιρετική, γεωμετρική πόλη στο ισόγειο ενός εμπορικού κέντρου. Το έντονο χρώμα και ο μεγάλος όγκος προκαλούν τον επισκέπτη να εισέλθει στο λαβύρινθο που έχει σχεδιαστεί και να ανακαλύψουν τα έργα.

Εικόνες 145,146. Διαφορετικές απόψεις εγκατάστασης. Πηγή: ivotavares.net

5. «THE ART OF COLOR». DIOR EXHIBITION, 2018, SHANGHAI

Η έκθεση είχε θέμα τη σύνδεση της σειράς καλλυντικών της Dior «Prestigious» με τα χρώματα. Τα εκθέματα ήταν σειρές φωτογραφιών από διάσημους make up design επιμελητές της Dior. Πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Σαγκάη και διαμορφώθηκε μία συνεχής

κατασκευή έντονου κίτρινου χρώματος, με διαφάνεια, όπου επάνω τοποθετήθηκαν λευκά πλαίσια για τα έργα. Η διαφάνεια σε συνδυασμό με το φωτισμό δημιουργούσε σημεία ενδιαφέροντος και ενίσχυε το παιχνίδι με το χρώμα στο χώρο.

Εικόνα 147. Κεντρική εγκατάσταση έκθεσης. Πηγή: lemodeenimages.com

6. «FOR THE SAKE OF CALMNESS» EXHIBITION, 2020, TEHRAN, IRAN

Το αρχιτεκτονικό γραφείο ASA North σχεδίασε το χώρο εστιάζοντας στην ατμόσφαιρα και τη συνέχεια στο χώρο. Το μόνο έκθεμα στην έκθεση είναι μία προβολή ενός βίντεο από την Ιρανή φωτογράφο Newsha Tavakolian με τίτλο «For the sake of calmness». Η έκθεση πραγματοποιήθηκε σε ένα μακρόστενο χώρο σχήματος «L», όπου στο κάτω μέρος προβαλλόταν το βίντεο και ο επισκέπτης έφτανε στην οθόνη μέσα από ένα διάδρομο, όπου στην άλλη άκρη είχε τοποθετηθεί καθρέπτης, δημιουργώντας την αίσθηση ότι ο χώρος δεν έχει τέλος.

Εικόνα 148. Φωτογραφία στον καθρέπτη στο διάδρομο. Πηγή: archdaily.com

7. GALLERY HOME IN GRAN VIA, 2022, GRANADA, SPAIN

Πρόκειται για αποκατάσταση και επανάχρηση διαμερίσματος της δεκαετίας του 1920 από τους αρχιτέκτονες Ana Frias και Anpona σε κατοικία ζευγαριού που ήθελαν ο χώρος να λειτουργεί και ως gallery για την ιδιωτική τους συλλογή.

Εικόνες 149,150. Κύριοι χώροι διαμερίσματος. Φωτογραφίες Javier Callejas. Πηγή: archdaily.com

8. HOMO LUDENS EXHIBITION, 2022, VALPARAISO, CHILE

Οι αρχιτέκτονες Catalina Poblete και Guillermo Hevia García σχεδίασαν το χώρο με στόχο να μετατρέψουν τα παιχνίδια σε κεντρική ιδέα για τη διαμόρφωση της έκθεσης. Τα κύρια διαχωριστικά πάνελ θυμίζουν παιδικό τρενάκι και κινούνται για τις εκάστοτε ανάγκες της χρήσης.

Εικόνα 151. Φωτογραφία διαχωριστικών κατασκευών. Πηγή: archdaily.com

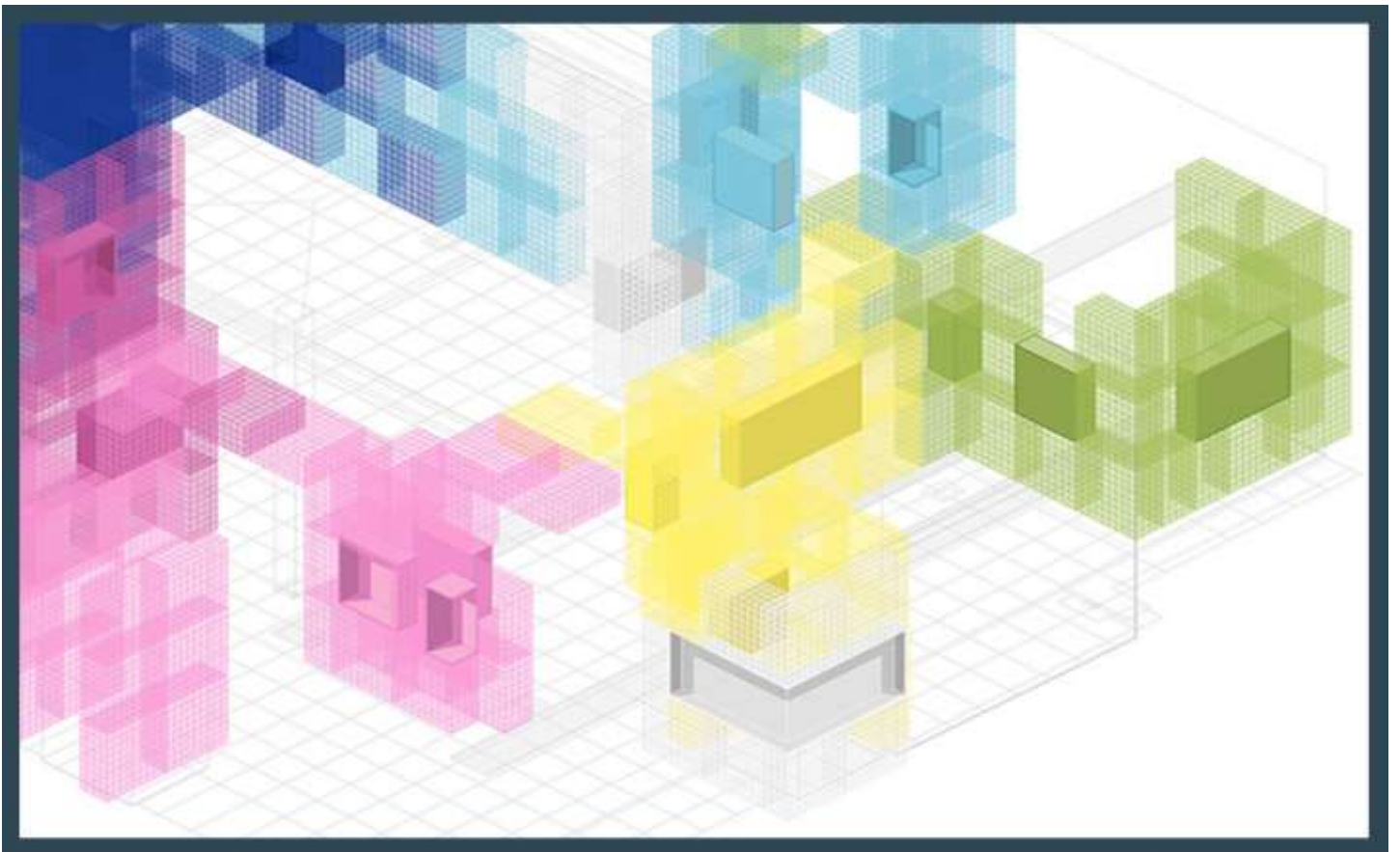
9. «CAUSES TOUJOURS! DU HASHTAG A LA RUE», 2019, PARIS, FRANCE

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε στο Maif social club στο Παρίσι και σχεδιάστηκε από το studio 5•5 με σκοπό να φιλοξενηθεί η εγκατάσταση με τίτλο «Causes toujours! Du hashtag à la rue». Το έργο δημιουργήθηκε ως ένας χώρος μεταξύ δύο κόσμων, ως ένας διάλογος ανάμεσα στην τέχνη και την κοινωνία. Η χωρική αντιμετώπιση είναι σκηνογραφική, με έντονα χρώματα και ο επισκέπτης κατά την

περιήγηση, έρχεται σε επαφή με διάφορα αντικείμενα και κείμενα σε διάφορες θέσεις του πλέγματος, φαινομενικά ξένα μεταξύ τους, δημιουργώντας τον επιθυμητό προβληματισμό.

Εικόνα 152. Φωτογραφία εκθεσιακού χώρου. Πηγή: 5-5paris/en/

Εικόνα 153. Αξονομετρικό σχέδιο εγκατάστασης. Πηγή: designboom.com

10. DENVER ART MUSEUM, «DESIGN: STORIES AND IDEAS BEHIND OBJECTS», OMA

Εικόνα 154. Αίθουσα έκθεσης με καθρέπτες στην οροφή. Πηγή: oma.com

Το 2021, το Denver Art Museum (DAM) επέλεξε το γραφείο OMA, στη Νέα Υόρκη για το σχεδιασμό του χώρου για την έκθεση με τίτλο «Design: Stories and Ideas Behind Objects». Οι κύριοι χώροι της έκθεσης αναπτύσσονται σε ζώνες που μιμούνται τα οικοδομικά τετράγωνα μίας πόλης. Τα εκθέματα τοποθετούνται σε διάφορα ύψη, δημιουργούνται ενδιαφέρουσες οπτικές φυγές και οι αντανακλάσεις είναι έντονες από την επιλογή των υλικών στις πλατφόρμες αλλά και από τους καθρέπτες στις οροφές. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν τη διαδικασία του design και να αλληλοεπιδράσουν με τα αντικείμενα στο χώρο.

Εικόνα 155. Σημείο της έκθεσης με έντονες αντανακλάσεις. Πηγή: archdaily.com

Β' ΜΕΡΟΣ

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ
ΠΟΛΥΧΩΡΟ «Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΩΣ ΔΙΚΤΥΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»

4 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

4.1 Στόχοι – Κριτήρια σχεδιασμού

Ο σχεδιασμός της νέας χρήσης του Παλαιού Εθνικού Τυπογραφείου έχει τους παρακάτω στόχους:

1. την ανάδειξη της ιστορίας του κτιρίου και των προηγούμενων χρήσεων του
2. την ανάδειξη της χρήσης του γραπτού λόγου στην τέχνη και τη σύνδεση της με την τυπογραφία
3. τη συμπερίληψη και τη δημιουργία ενός χώρου για όλες τις ηλικίες και τις κοινωνικές ομάδες

Από τους παραπάνω στόχους, προκύπτουν οι εξής ανάγκες:

1. Αποκατάσταση και εξυγίανση του κτιρίου
2. Ορισμός χρήσεων στο χώρο που να αφορούν τόσο το παρελθόν και την ιστορία του Τυπογραφείου, όσο και το παρόν με την ανάδειξη καλλιτεχνών που επιλέγουν το γραπτό λόγο ως μέσο έκφρασης
3. Έμφαση στη διαδραστικότητα και σε προγράμματα γνωριμίας με την τυπογραφία και τη γραμματογραφία για ενήλικες και παιδιά

4.2 Concept – Κεντρική ιδέα

Από τα παραπάνω κριτήρια προκύπτει η ανάγκη σύνδεσης δύο κύριων χρήσεων, του Μουσείου Τυπογραφίας και ενός χώρου εφήμερων εκθέσεων που θα φιλοξενεί καλλιτέχνες που χρησιμοποιούν το γραπτό λόγο στα έργα τους. Η παλαιότερη χρήση, ως εθνικό τυπογραφείο, οδηγεί στη διαμόρφωση μουσείου με θέμα την ιστορία του κτιρίου και της τέχνης της τυπογραφίας, ενώ η νέα χρήση προκύπτει από την εξέλιξη της έντυπης επικοινωνίας και την ανάδειξη καλλιτεχνών που χρησιμοποιούν τη γραφή ως μέσο, στη σύγχρονη εποχή.

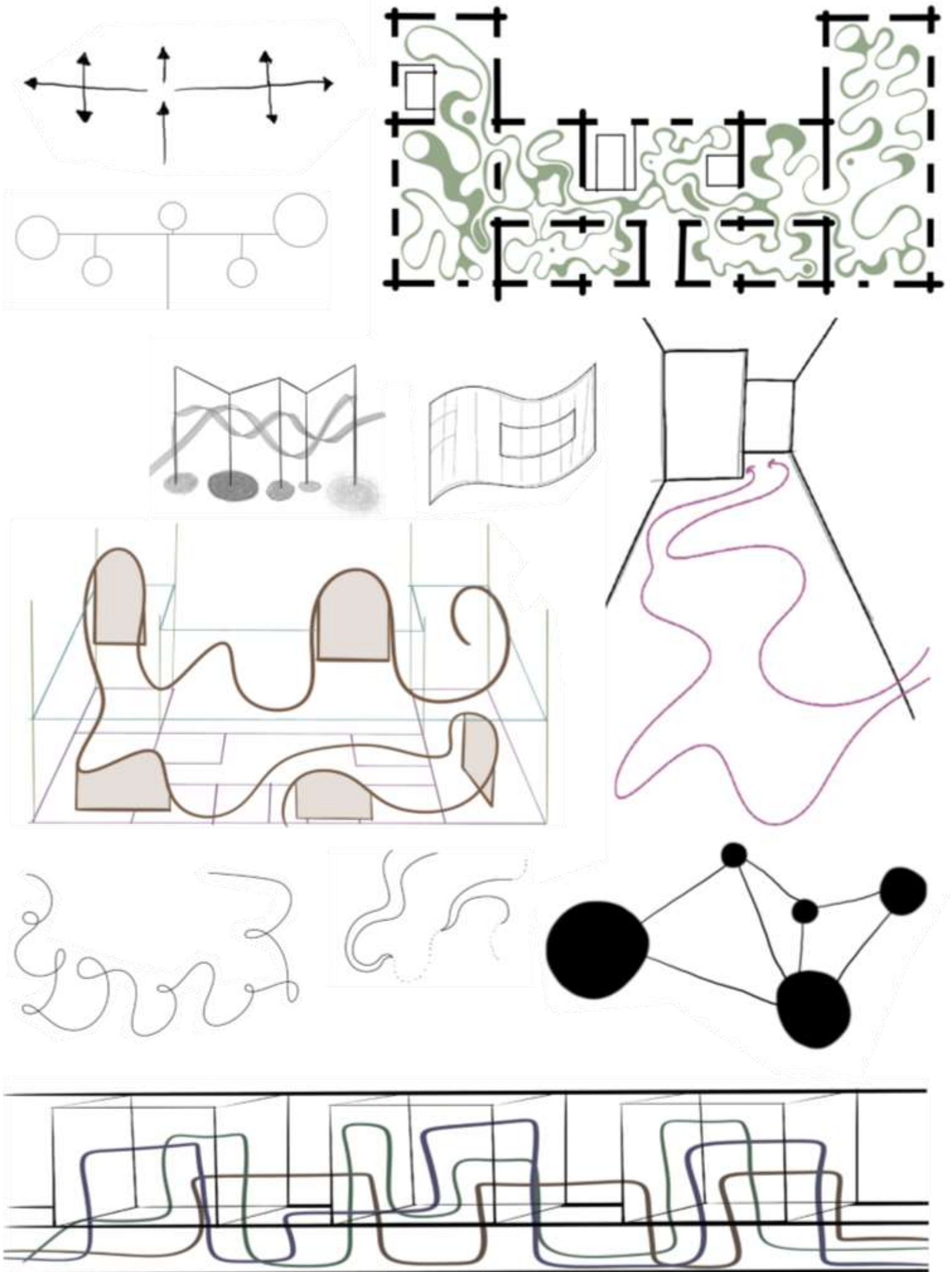
Η κεντρική ιδέα σχεδιασμού είναι βασισμένη στην έννοια του δικτύου. Ως δίκτυο ορίζεται ένα σύνολο αντικειμένων ή ανθρώπων που συνδέονται με ένα σύνθετο τρόπο μεταξύ τους για να εξυπηρετήσουν ένα σκοπό. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το δίκτυο αφορά τη μεταφορά γνώσης μέσω του γραπτού λόγου στον άνθρωπο, τη σύνδεση ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν.

Χωρικά, αναπτύσσονται συνεχείς χαράξεις που μεταφράζονται σε ροή και σύνδεση όλων των χώρων μεταξύ τους. Ο επισκέπτης κινείται στο χώρο και αντιλαμβάνεται τη σύνδεση της ιστορίας του μουσείου με τη σύγχρονη έκθεση, την εξέλιξη της τυπογραφίας και τη σύνδεσή της με το γραπτό λόγο στην τέχνη.

ΕΝΝΟΙΕΣ - ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

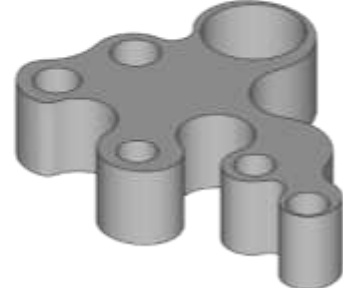
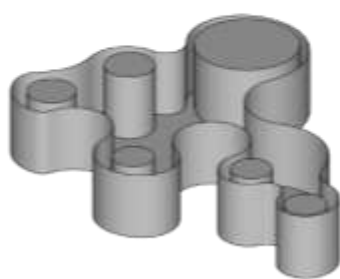
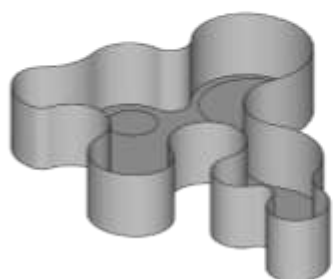
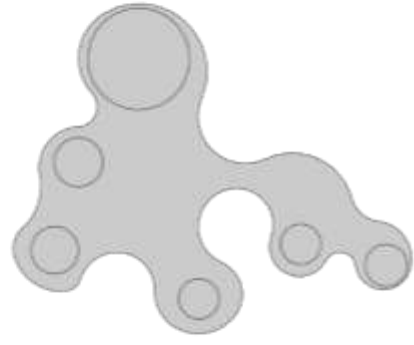
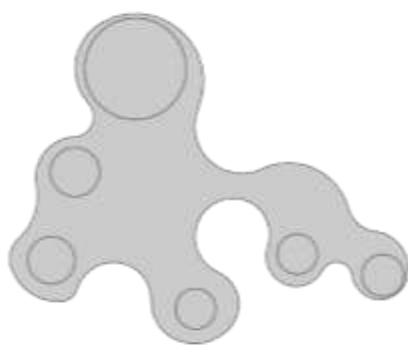
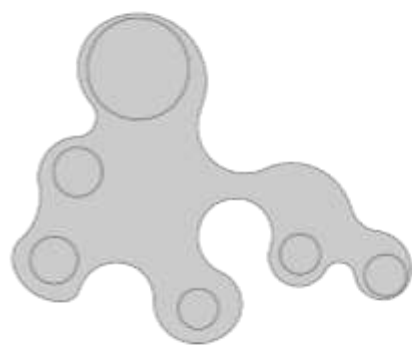
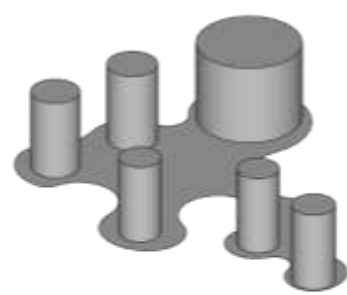
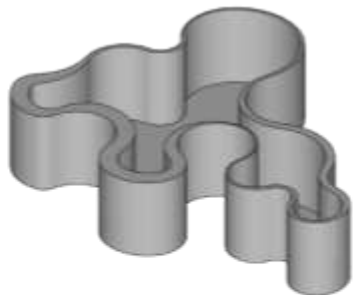
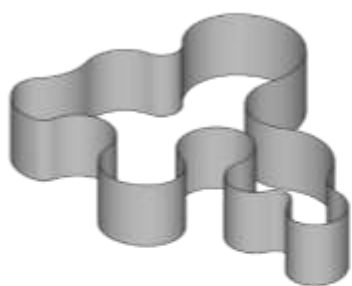
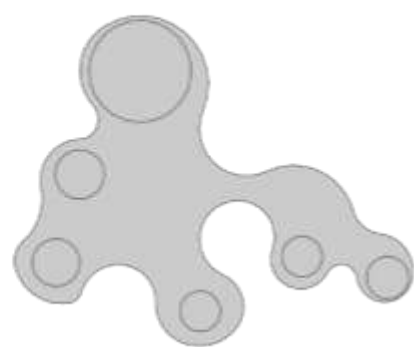
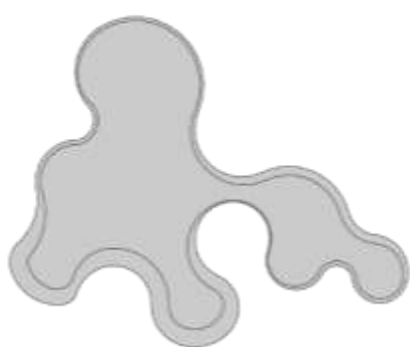
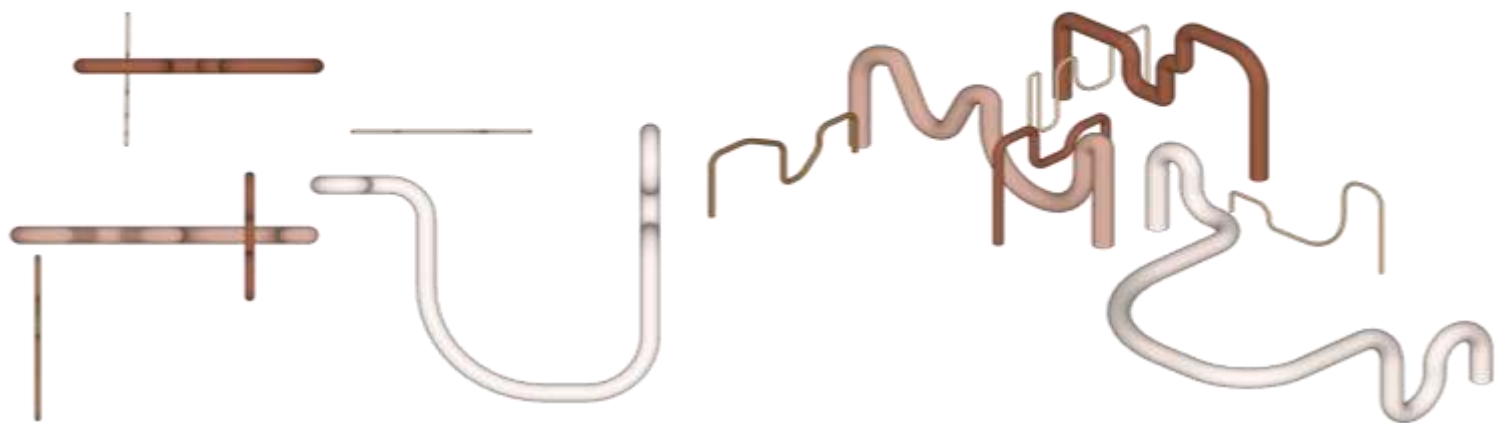
ΣΥΝΔΕΣΗ	ΜΝΗΜΗ	ΓΡΑΦΗ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ	ΔΙΚΤΥΟ	ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ	
ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ	ΣΥΝΕΧΕΙΑ	

Αρχικά σκίτσα κεντρικής ιδέας

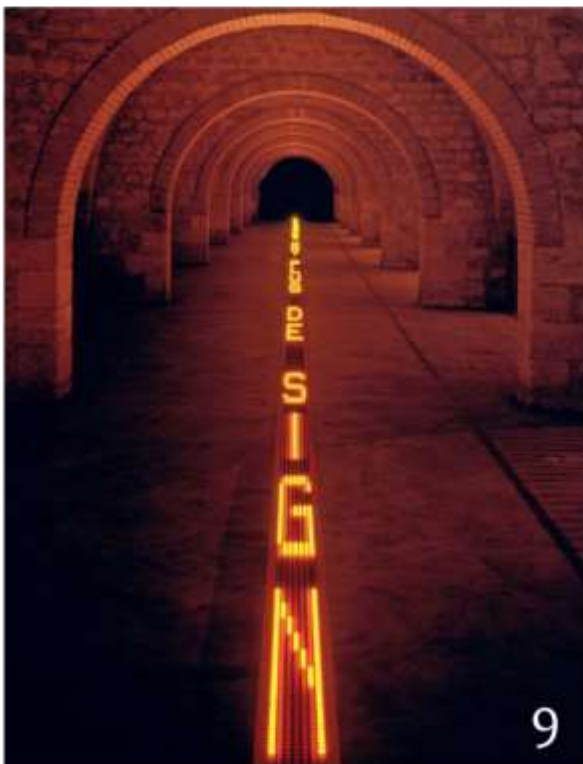
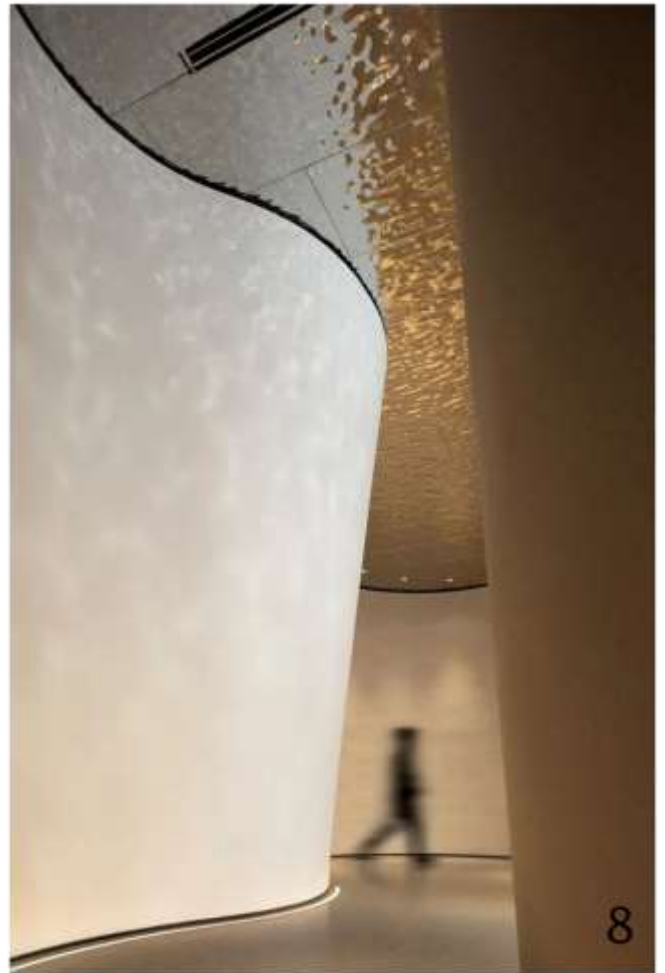

Μακέτες ιδέας

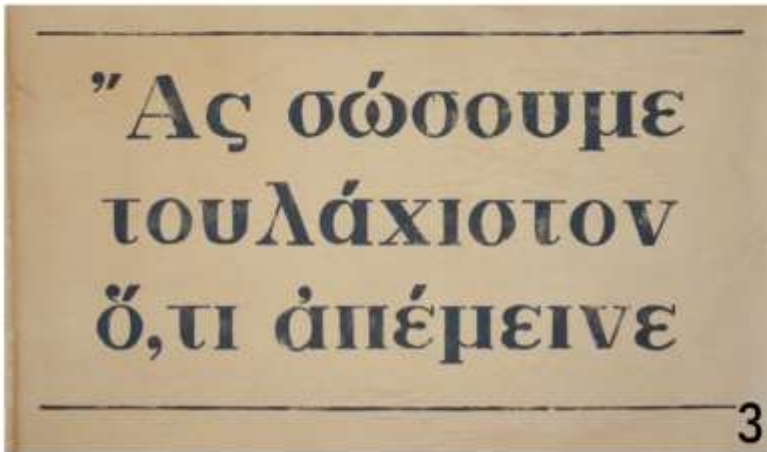

4.3 References

1. Twist clinic. Λισαβόνα. Τοίχος με καμπύλη. Πηγή: divisare.com
2. Έκθεση play body. Χρήση υφάσματος ως χώρισμα. Πηγή: archdaily.com
3. Mian Design week 2019. Πηγή: pinterest.com
4. Granhand Namsan Store. Seoul. Πηγή: yinjispace.com
5. Fondazione Prada. Μιλάνο. Γιάννης Κουνέλλης “untitled”. Πηγή: archdaily.com
6. Fondazione Prada. Καμπύλες στο χώρο. Μιλάνο. Πηγή: fondazioneprada.org
7. Επιφάνεια με αντανάκλαση. Πηγή: pinterest.com
8. Συνδυασμός καμπύλων στοιχείων και ανακλαστικού υλικού. Πηγή: pinterest.com
9. Led installation. Bordeaux. Jenny Holzer. Πηγή: pinterest.com
10. Typography Biennale. Typojanchi 2015. Seoul. Πηγή: designobserver.com

Στις σελίδες 85-88 παρουσιάζονται εικόνες με ενδεικτικά έργα καλλιτεχνών που χρησιμοποιούν τη γραφή στα έργα τους. Ακολουθεί λίστα με την αντιστοίχιση των καλλιτεχνών στις εικόνες.

1. Barbara Kruger. «Not stupid enough». Πηγή: moma.org
2. Mel Bochner. 57th Edition of the Carnegie International. Πηγή: melbochner.net
3. Γιώργος Γύζης. «Αποκόμματα». Πηγή: culturenow.gr
4. Πάνος Αντωνόπουλος. «God bless ii». Πηγή: 9thartwave.com
5. Adam Pendleton. «Independance». Πηγή: adampendleton.net
6. Κώστας Μπασάνος. «Beyond here lies nothing». Πηγή: culturenow.gr
7. Joseph Kosuth. «Four colors, four words». Πηγή: artnet.com
8. Guerrilla Girls. «Do women have to be naked to get into the Met. Museum? ». Πηγή: guerrilla girls.com
9. Christopher Wool. «Lithographs». Πηγή: gagosian.com
10. Christopher Wool. «Untitled». Πηγή: gagosian.com
11. Άρτεμις Ποταμιάνου. «I want to be the hero of my story». Πηγή: eniagallery.com
12. Mel Bochner. «Language is not transparent». Πηγή: artnews.com
13. Ed Ruscha. «Wen out for cigrets». Πηγή: tate.org.uk
14. Jenny Holzer. «Softer» exhibition. Πηγή: project.jennyholzer.com
15. Κώστας Μπασάνος. «Where trees never grow». Πηγή: culturenow.gr
16. Kay Rosen. «Wanderful». Πηγή: kayrosen.com
17. Zavier Ellis. «Freiheit vi». Πηγή: zavierellis.com
18. Kay Rosen. «uneven». Πηγή: kayrosen.com
19. Γιάννης Κουνέλλης. «Untitled 2009». Πηγή: culturenow.gr
20. Barbara Kruger. «You are not yourself». Πηγή: moma.org
21. Jenny Holzer. «Thing indescribable» exhibition. Πηγή: project.jennyholzer.com
22. Emilio Isgrò. «Non tollit». Πηγή: emilioisgro.info
23. Lawrence Weiner. «Push as if & left as is». Πηγή: lissongallery.com
24. Wolfgang Weingart. «Typographic signs Nr 4». Πηγή: typographicposters.com
25. Wolfgang Weingart. «08 weingart». Πηγή: typographicposters.com
26. François Dufrene. «Sans titre». Πηγή: soundohm.com
27. Sean Landers. «Sad boor». Πηγή: seanlanders.net
28. Wolfgang Weingart. «10 weingart». Πηγή: typographicposters.com
29. CB Hoyo. «Forged Magritte». Πηγή: cbhoyoart.com
30. Erica Baum. «In her shoes». Πηγή: Guggenheim.org

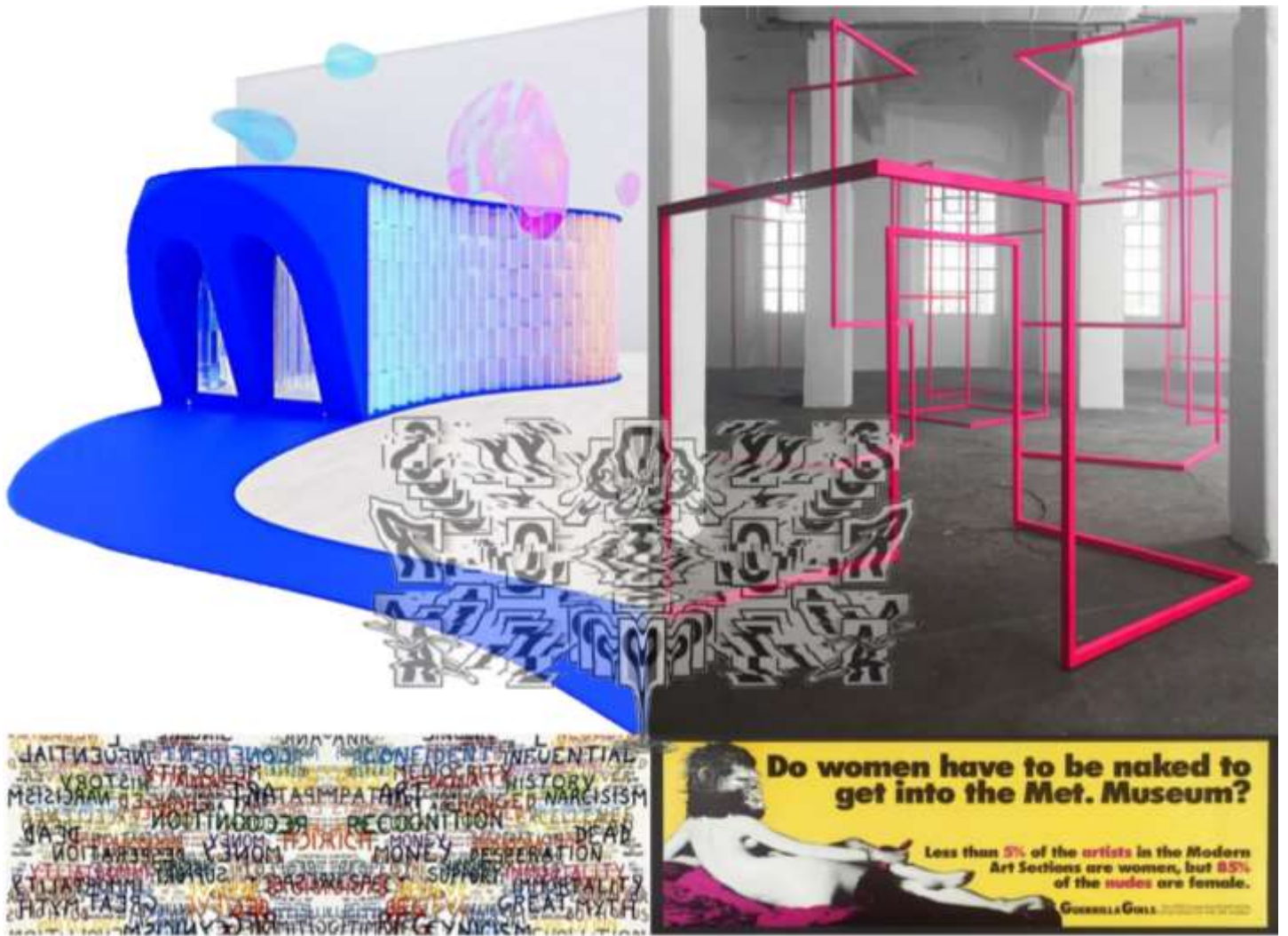

4.4 Κολάζ

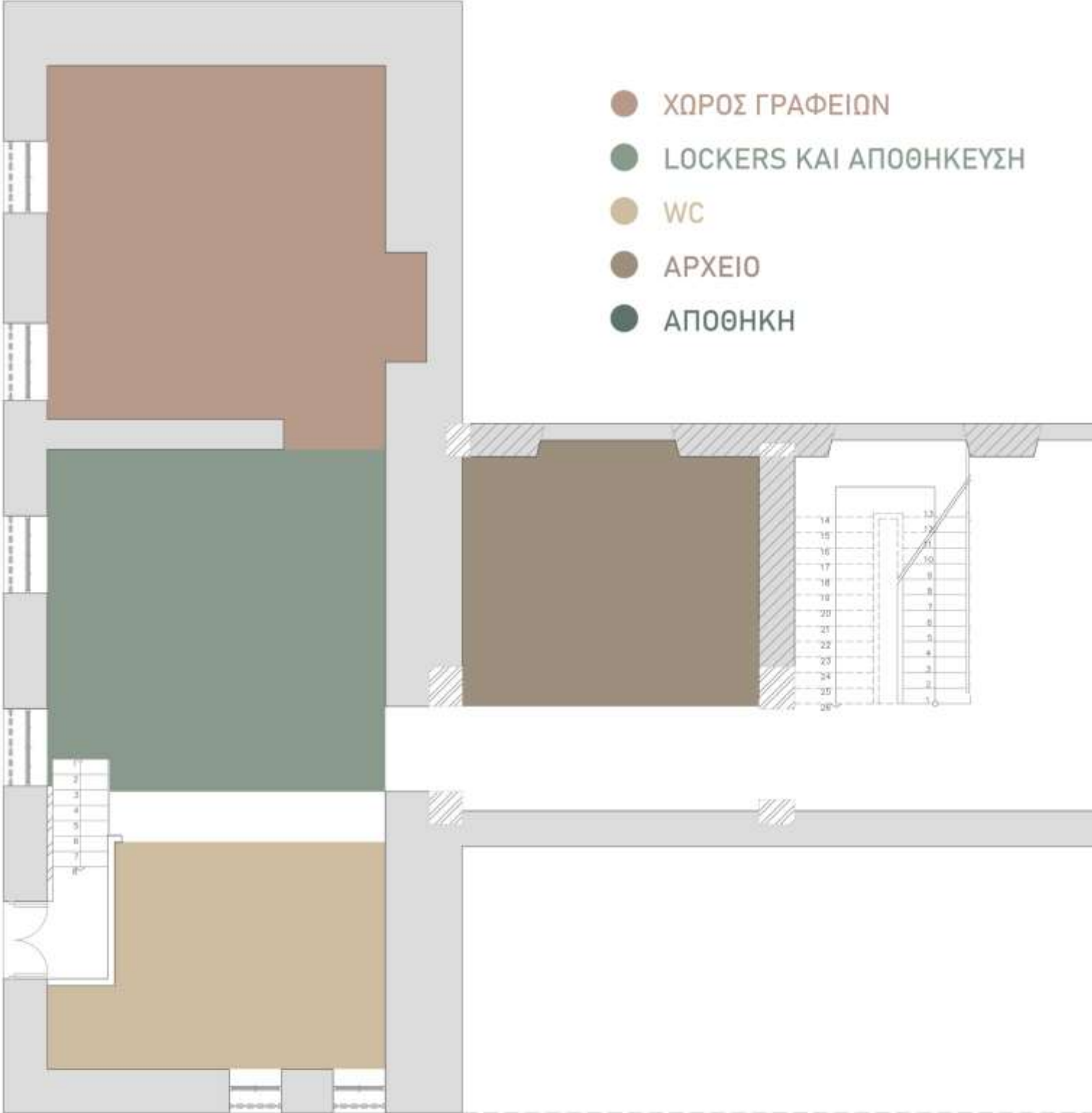
Αρχικά κολάζ – συλλογιστική πορεία

ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ

- ΧΩΡΟΣ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
- LOCKERS ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ
- WC
- ΑΡΧΕΙΟ
- ΑΠΟΘΗΚΗ

5 ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ

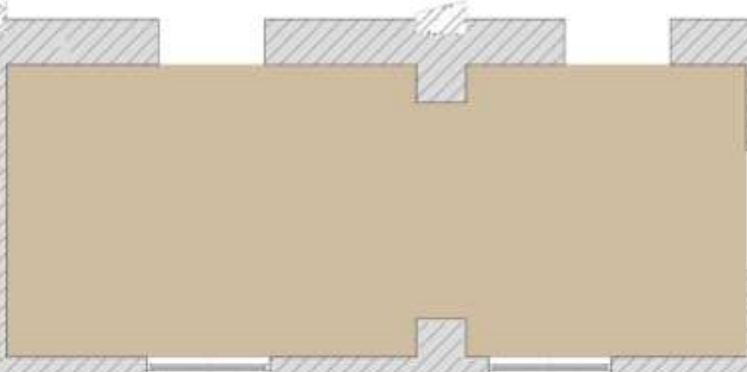
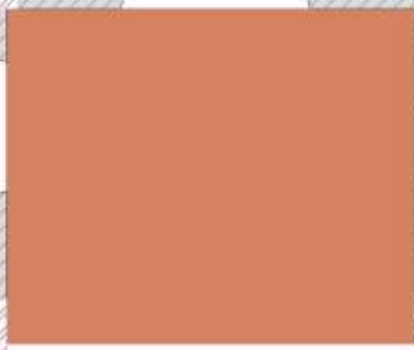
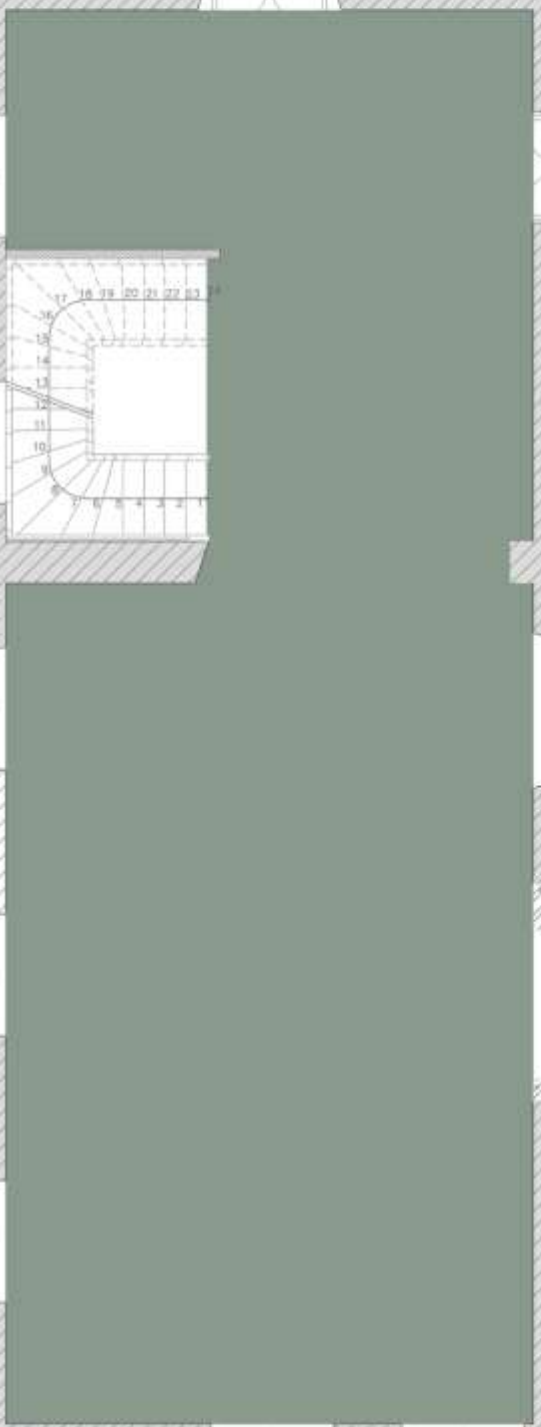
5.1 Κτιριολογικό πρόγραμμα

ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ

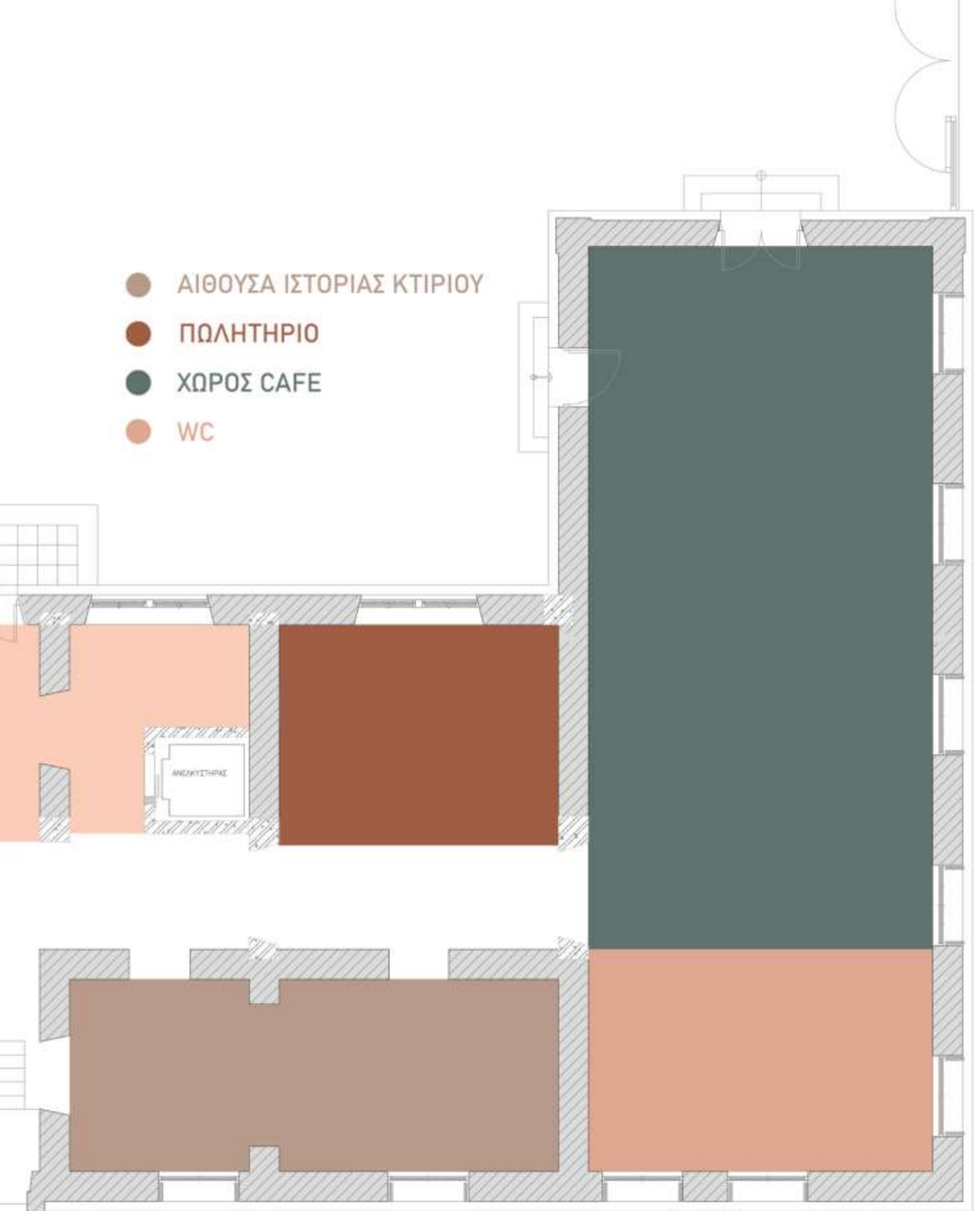
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

- ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
- VIDEO ROOM
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
- ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ - RECEPTION

ΛΕΩΦΟΡΟΣ

- ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΤΙΡΙΟΥ
- ΠΩΛΗΤΗΡΙΟ
- ΧΩΡΟΣ CAFE
- WC

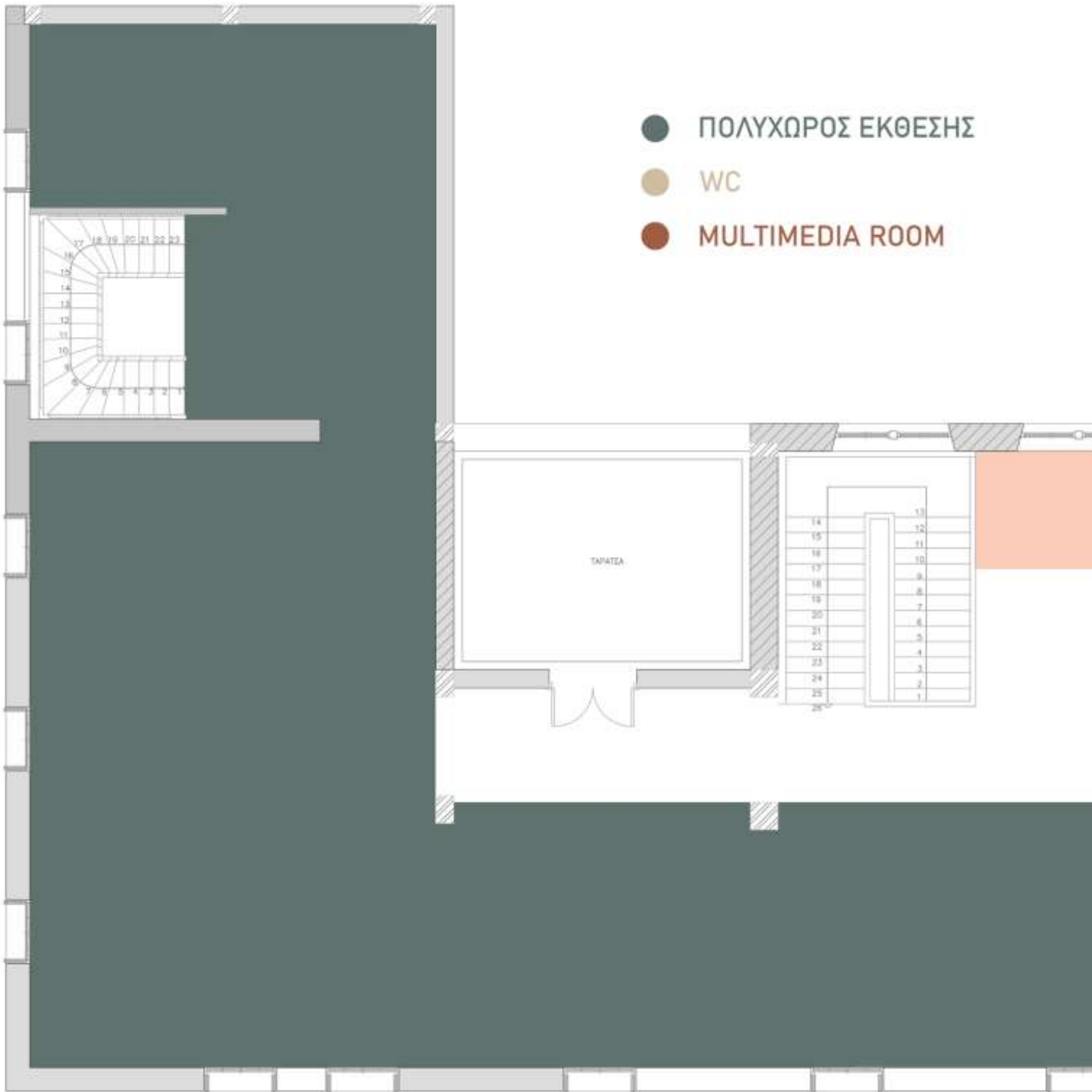

ΟΔΟΣ ΑΡΣΑΚΗ

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΣΤΑΔΙΟΥ

ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ

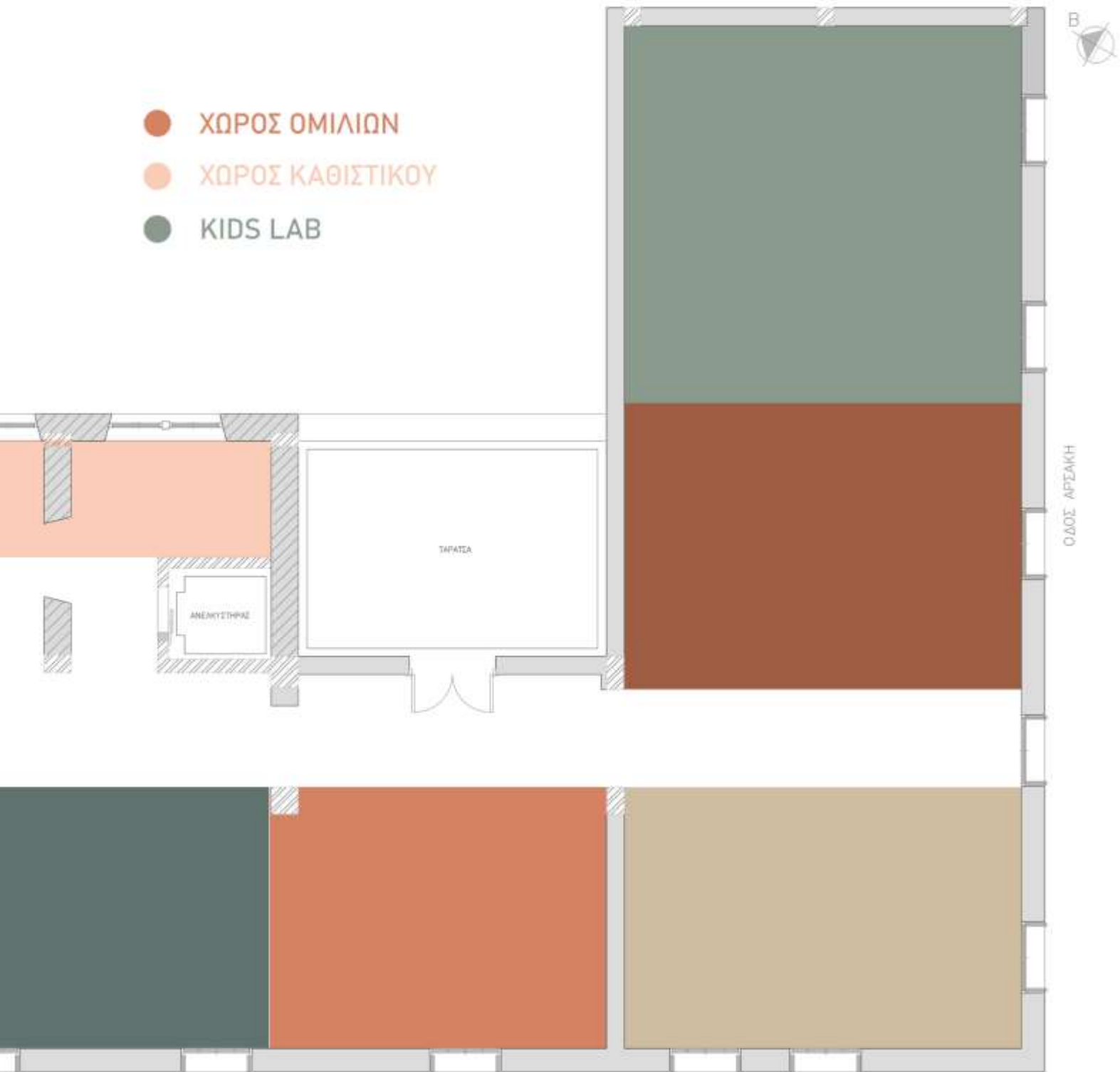

- ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
- WC
- MULTIMEDIA ROOM

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΤΑ

- ΧΩΡΟΣ ΟΜΙΛΙΩΝ
- ΧΩΡΟΣ ΚΑΘΙΣΤΙΚΟΥ
- KIDS LAB

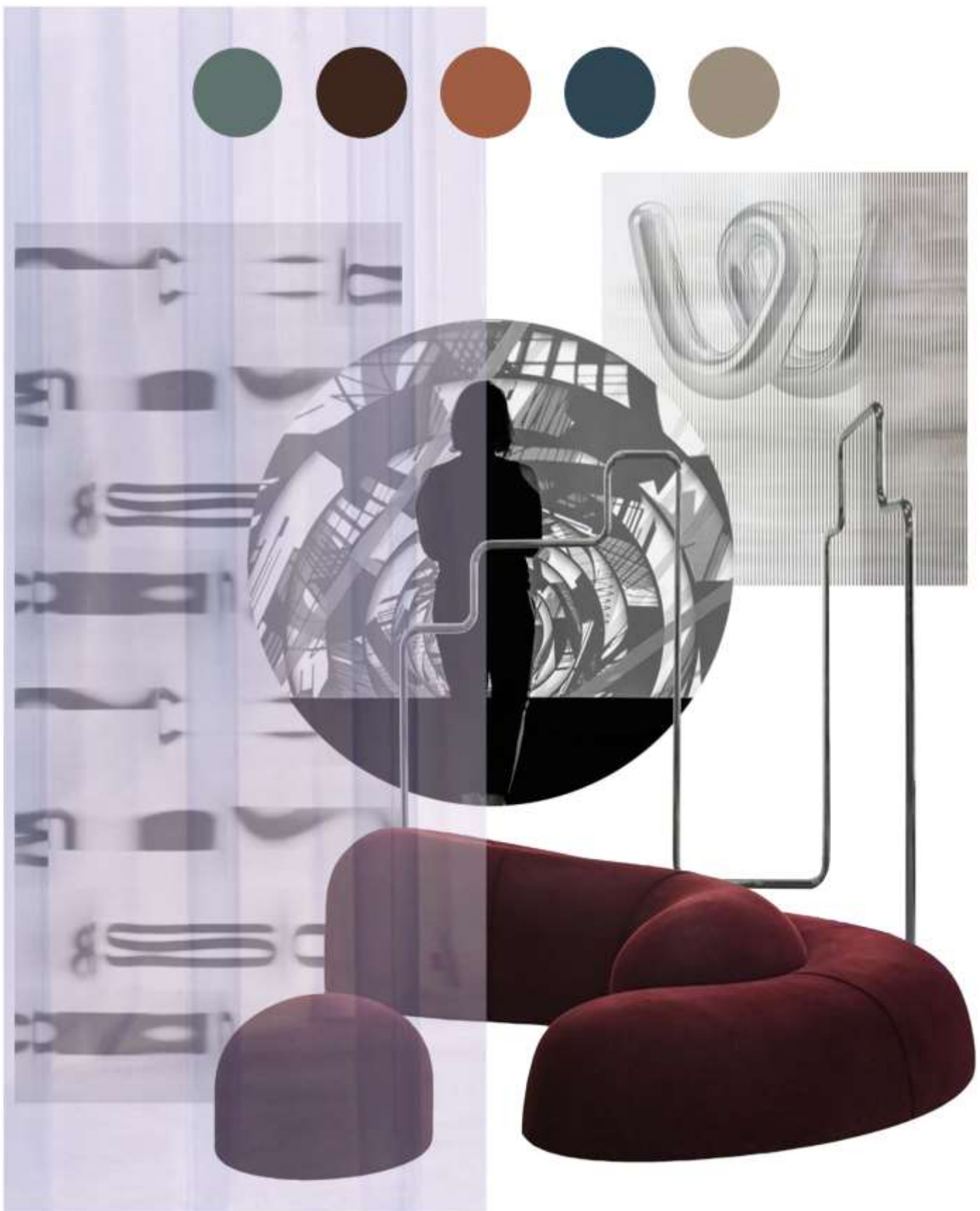
ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

5.2 Moodboard – Χαράξεις - Διαγράμματα

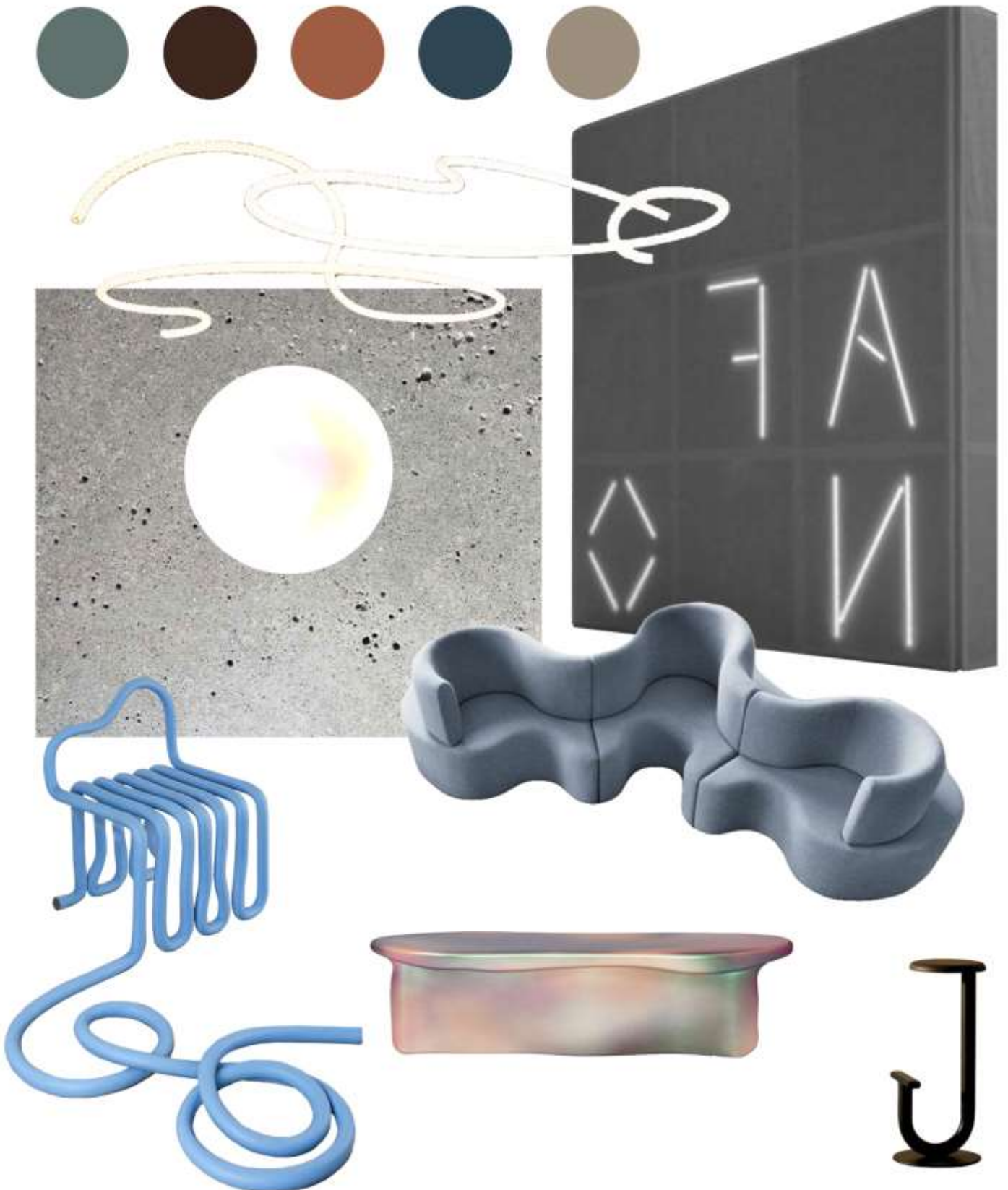
Moodboard -Μουσείο Τυπογραφίας

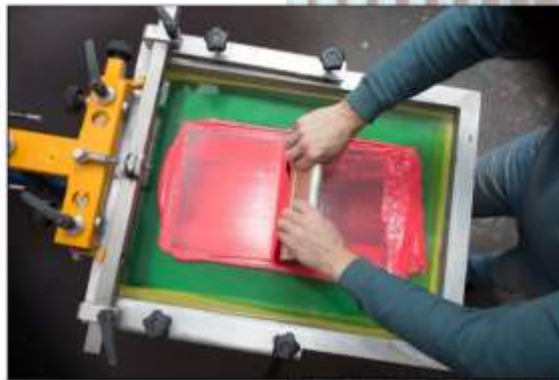

Moodboard -Εκθεσιακός πολυχώρος

Moodboard – Χώρος καφετέριας

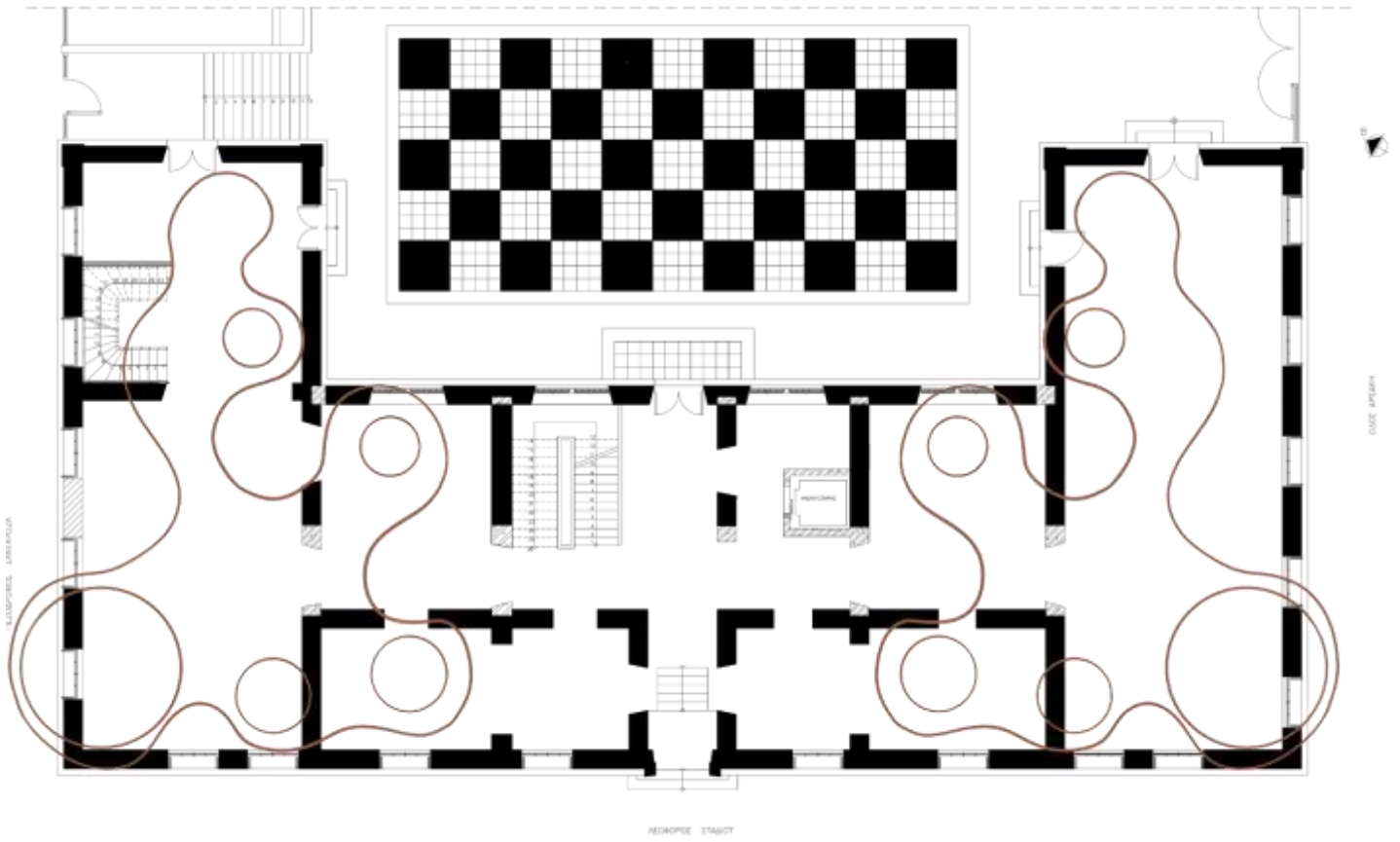
Ενδεικτικά εκθέματα μουσείου Τυπογραφίας

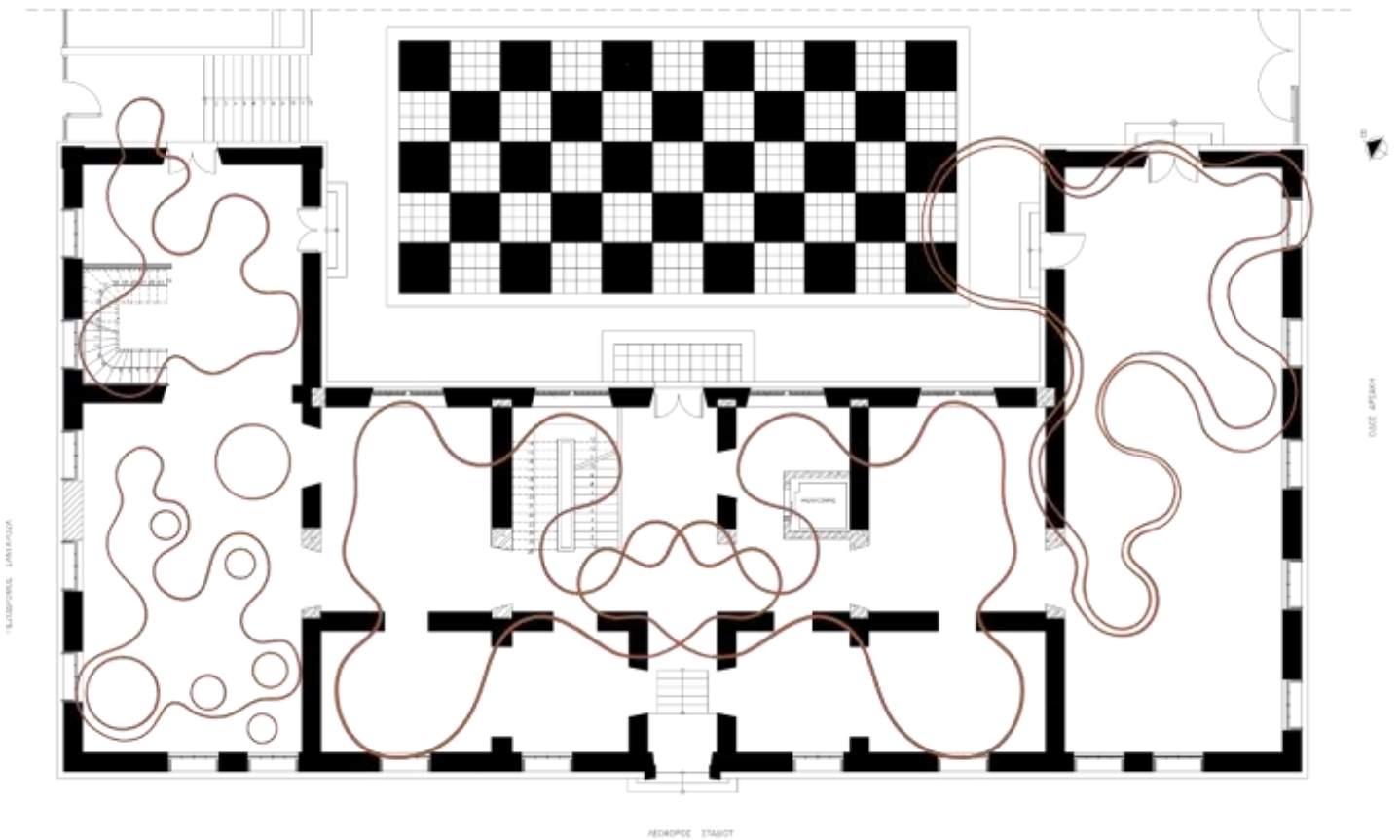
Aa Bb Cc Dd Ee Ff
Gg Hh Ii Jj Kk Ll
Mm Nn Oo Pp Qq
Rr Ss Tt Uu Vv Ww
Xx Yy Zz !?&.@!P

Χαράξεις ισογείου

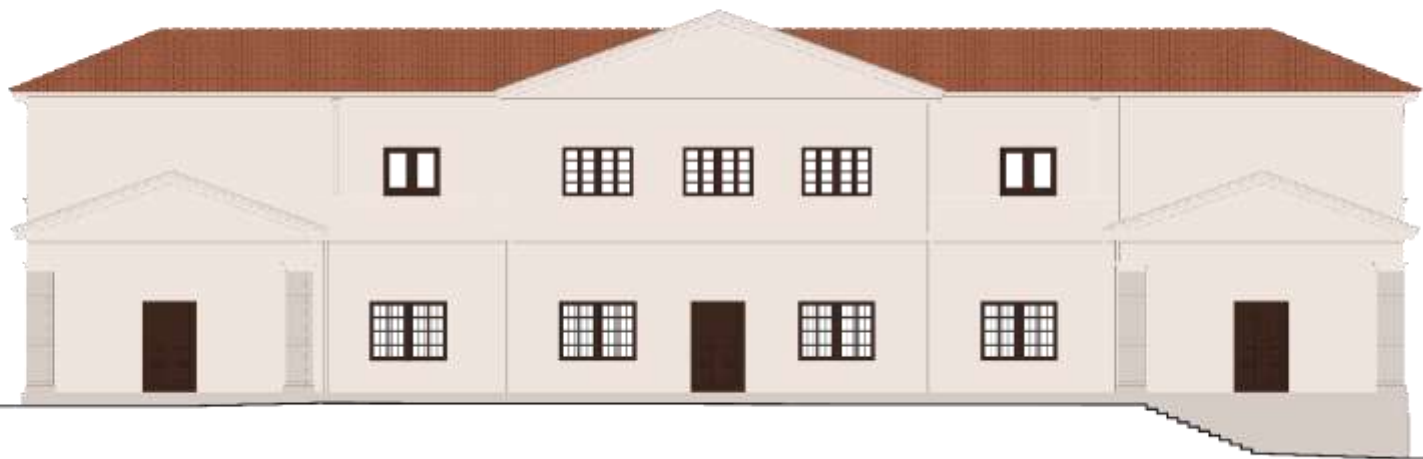

5.3 Σχέδια

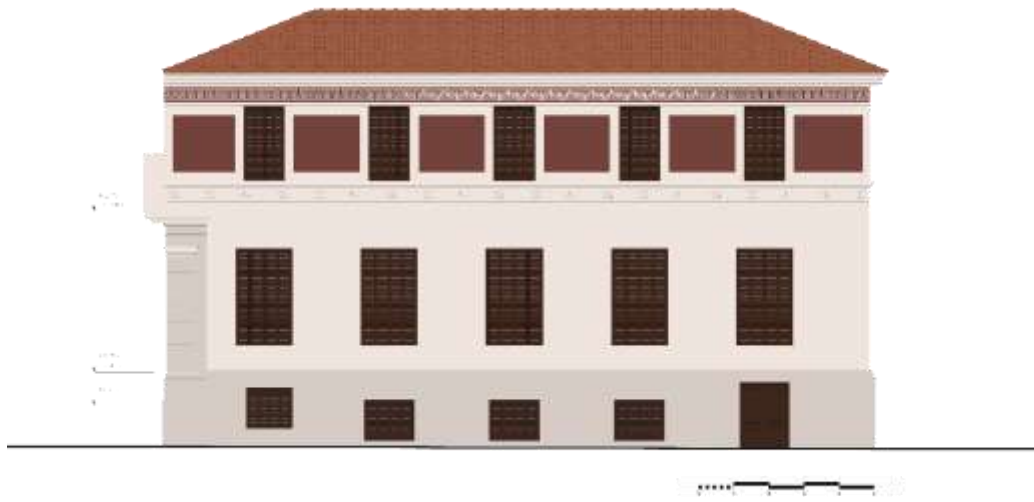

ΎΨΗ ΟΔΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ

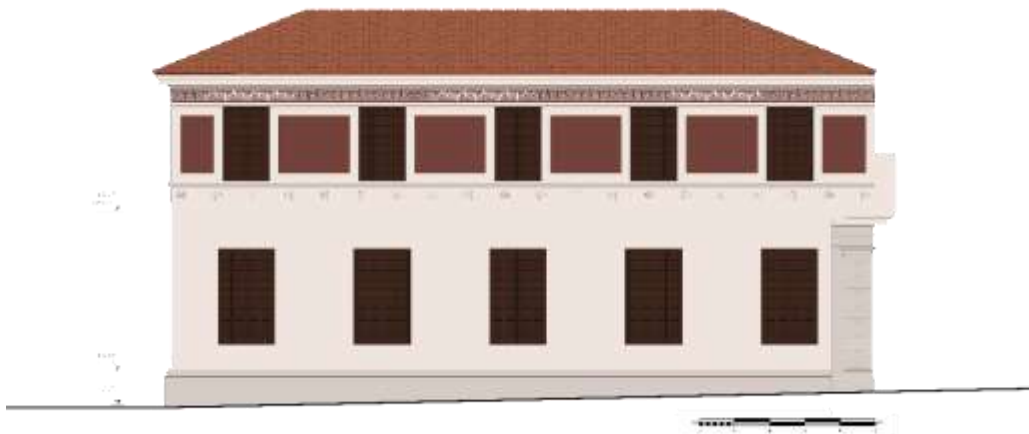

ΎΨΗ ΑΠΟ ΠΛΑΤΕΙΑ

Στις όψεις του κτιρίου πραγματοποιείται αποκατάσταση των φθορών και βάφονται εκ νέου οι επιφάνειες με χρώματα που προέκυψαν από τη μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης. Τα ανοίγματα παραμένουν ξύλινα, και επιλέγεται ενιαίο χρώμα σε όλες τις όψεις, σε αντίθεση με τους τρεις διαφορετικούς χρωματισμούς που προϋπήρχαν (Πράσινο, μπλέ, καφέ).

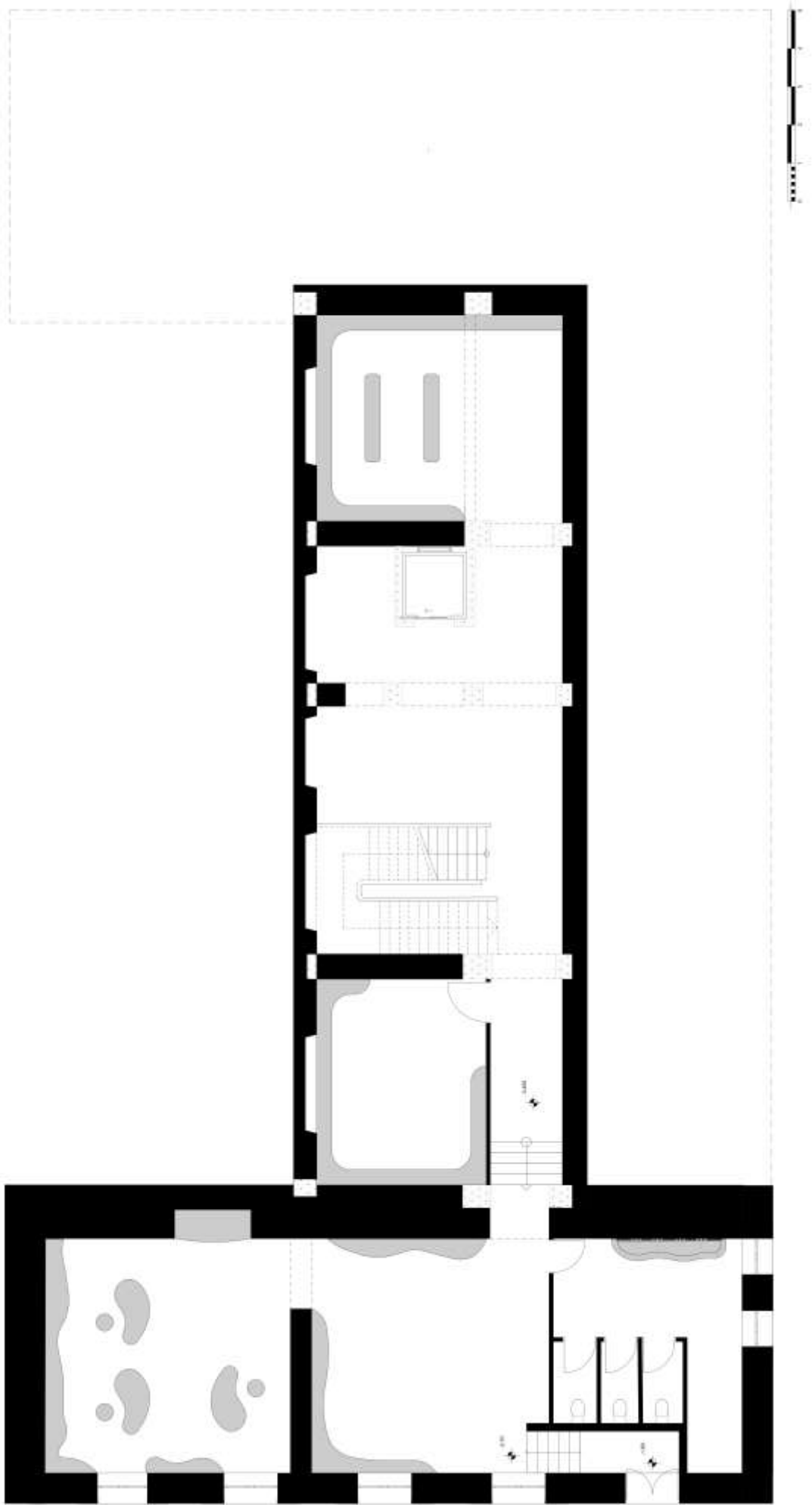

ΎΨΗ ΟΔΟΥ ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ

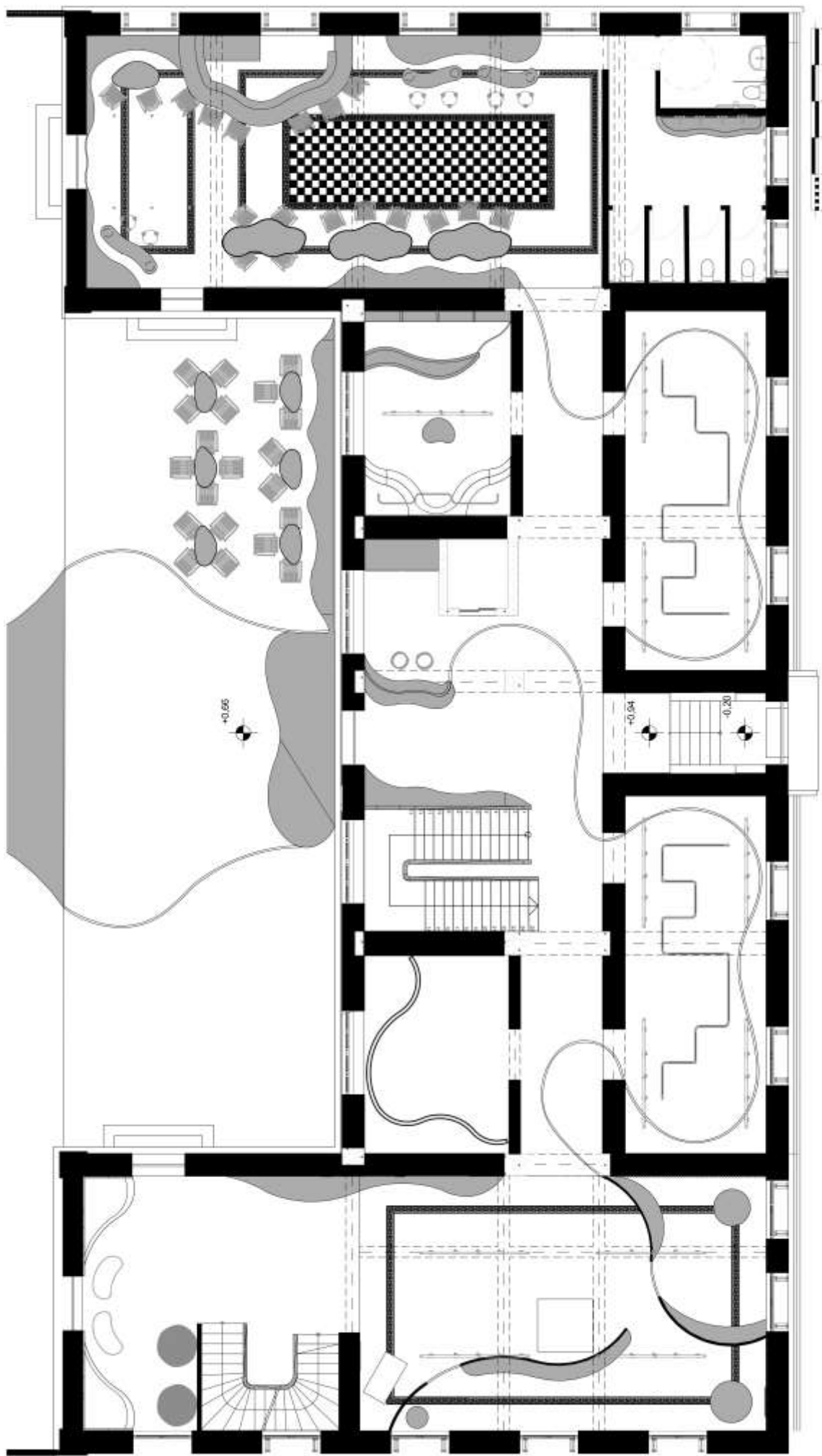

ΎΨΗ ΟΔΟΥ ΑΡΣΑΚΗ

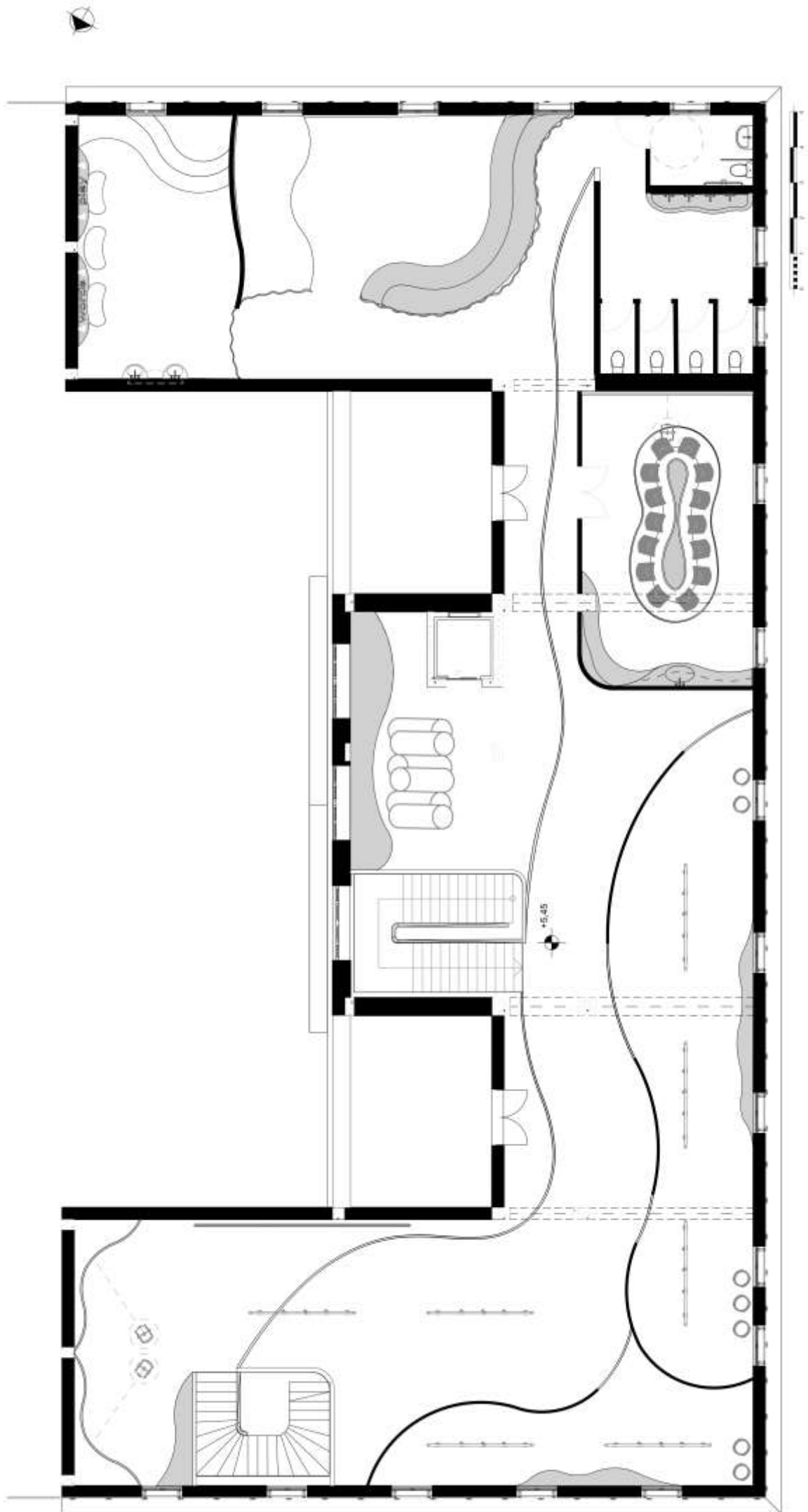

ΚΑΤΟΥΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

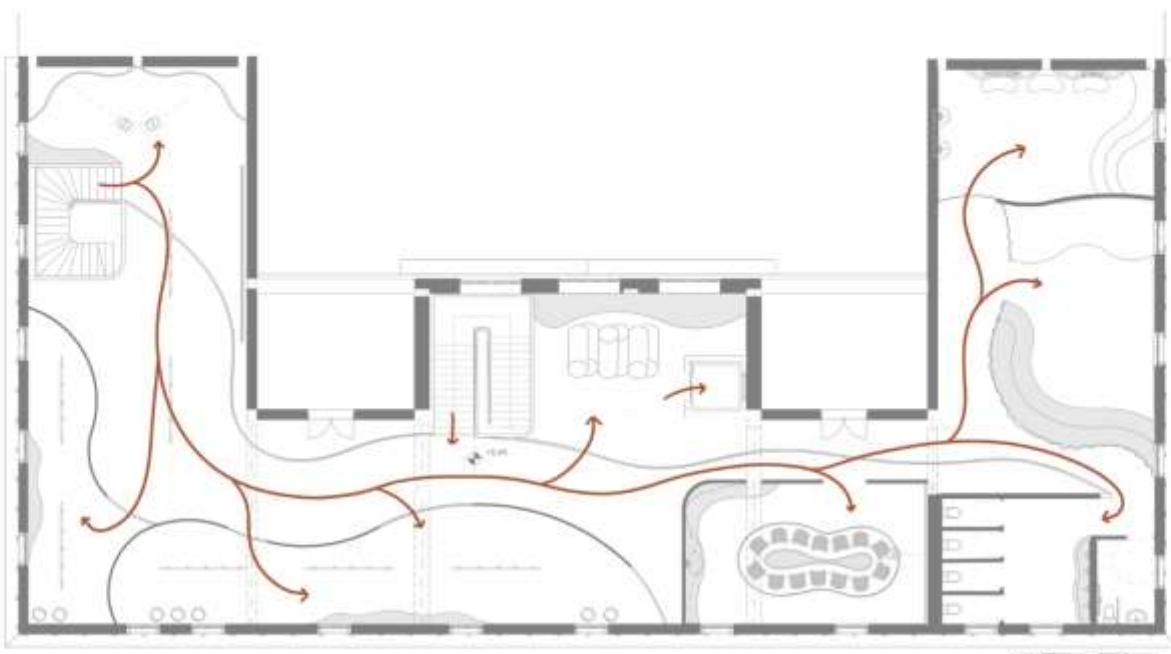
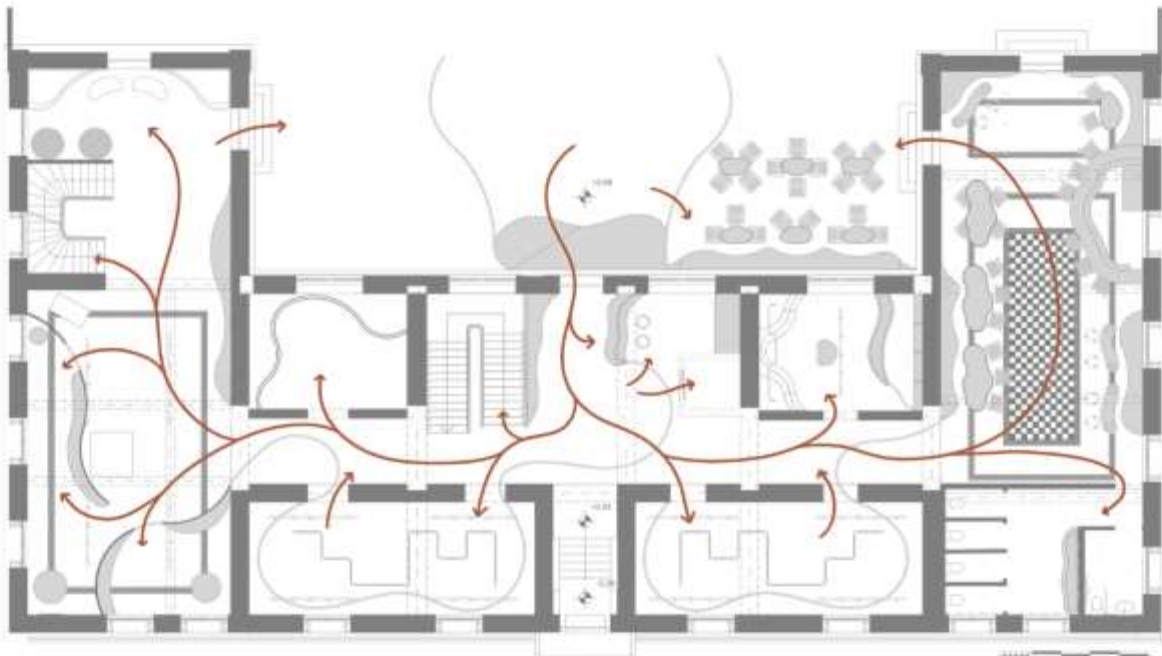
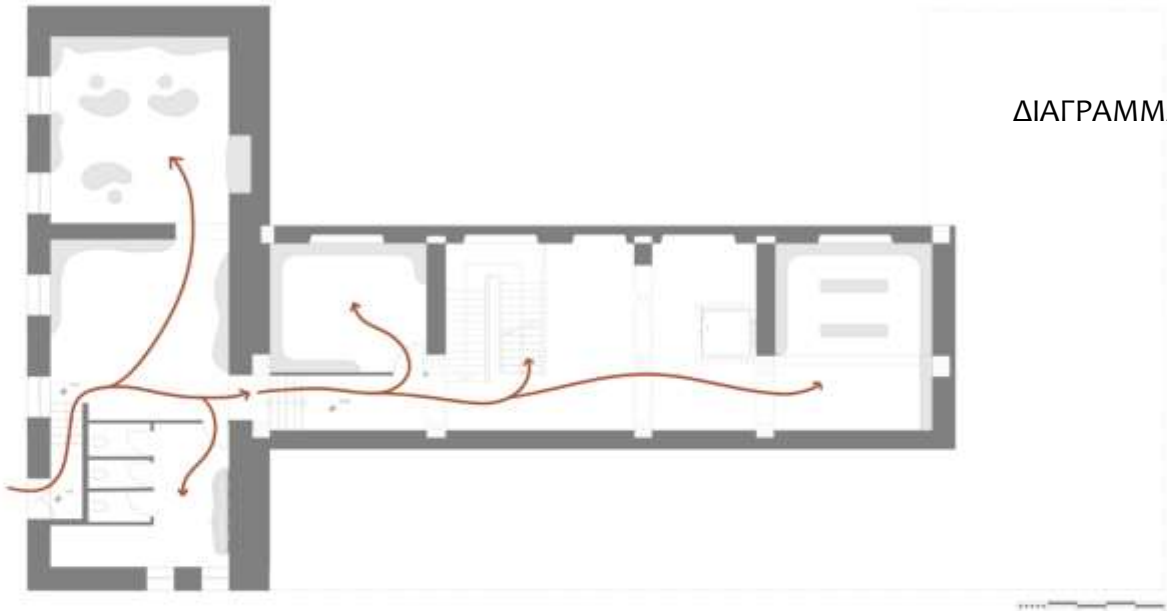

ΚΑΤΩΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΡΟΩΝ

L.innk

L.innk

fbccb7

dea890

fcbc87

d58264

d58264

3d261d

214755

60726e

89998c

9d8f7d

b79a8a

cebda0

Οπτική ταυτότητα

Η ονομασία του χώρου «L.innk» προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις «Link» και «Ink», όπου η πρώτη σημαίνει «δίκτυο» και η δεύτερη «μελάνι». Το Link παραπέμπει στην κεντρική ιδέα σχεδιασμού, ενώ το Ink στην Τυπογραφία.

Η χρωματική παλέτα έχει προκύψει από τα υπάρχοντα υλικά της όψης του κτιρίου και τα σχήματα από τις χαράξεις και τα σκίτσα της κεντρικής ιδέας, κατά το σχεδιασμό. Για τα προϊόντα στο πωλητήριο του καταστήματος, έχουν επιλεγθεί και κάποια από τα έργα των επιλεγμένων καλλιτεχνών για τον εκθεσιακό χώρο.

Η γραμματοσειρά που έχει επιλεγθεί, είναι η «**Bauhaus 93**».

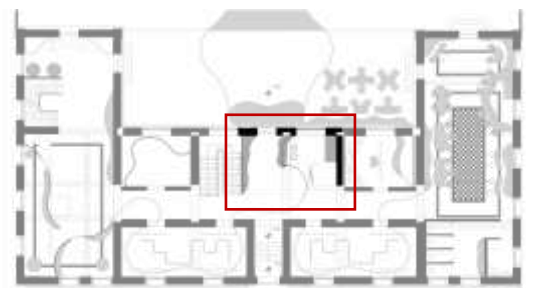

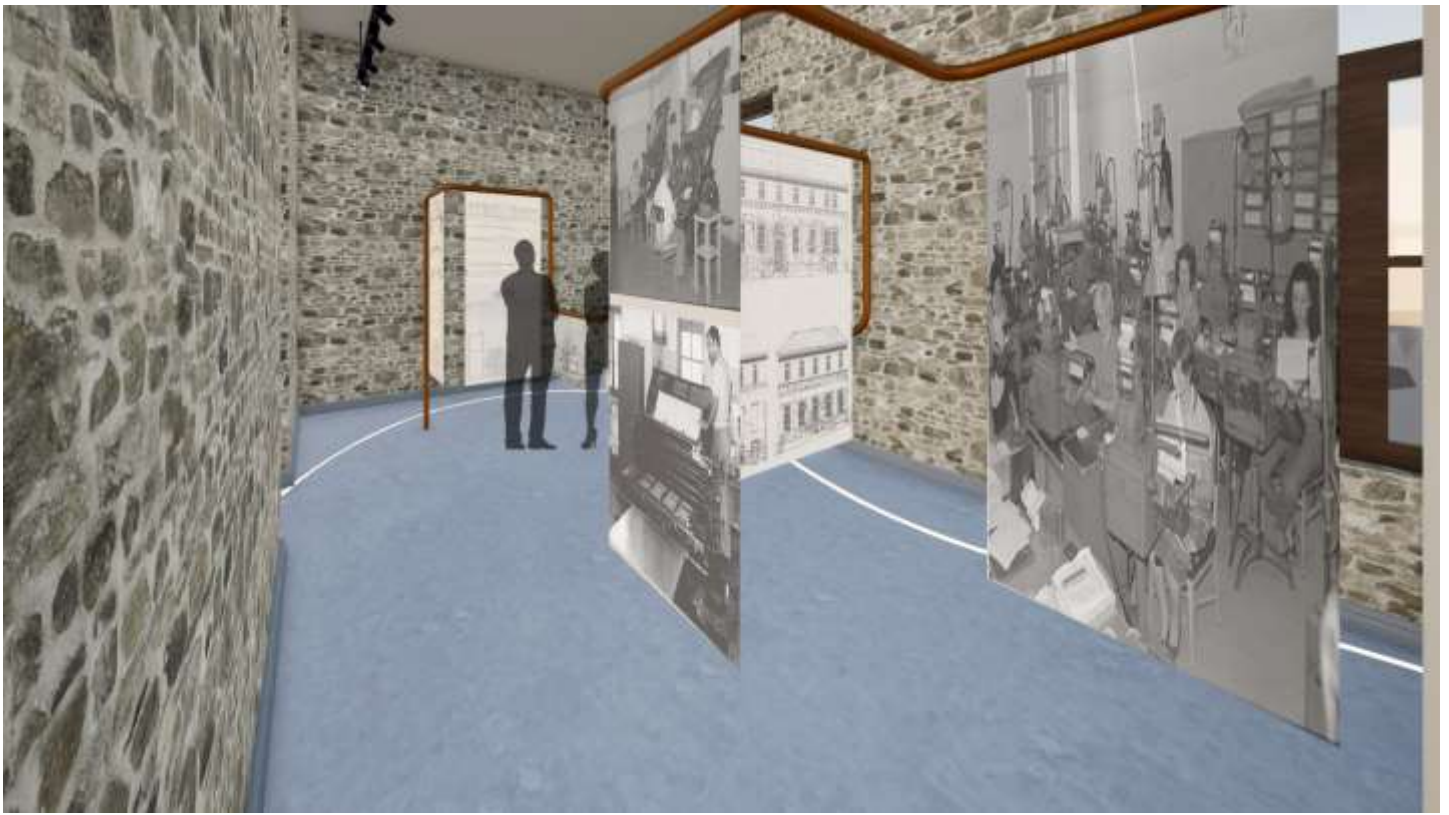

5.4 Τελική πρόταση – Φωτορεαλιστικά

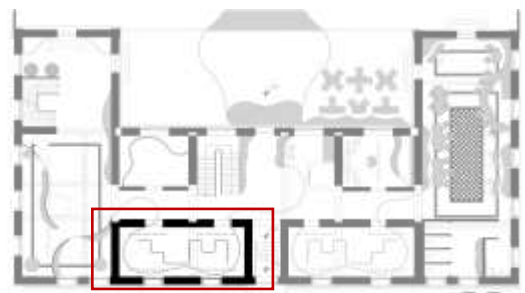

Ισόγειο - Κεντρική είσοδος - Reception

Ισόγειο - Αίθουσα ιστορίας Παλαιού Εθνικού Τυπογραφείου

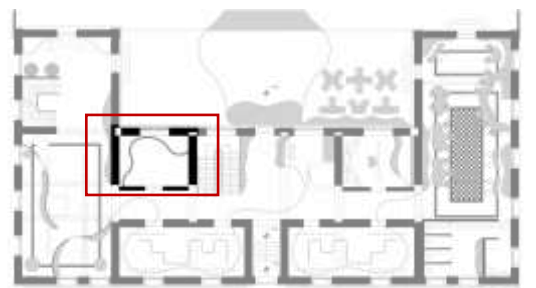

Ισόγειο - Πωλητήριο

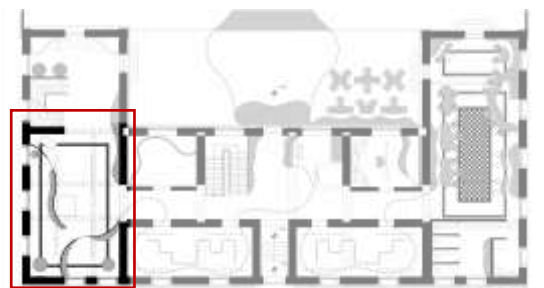

Ισόγειο - Video Room

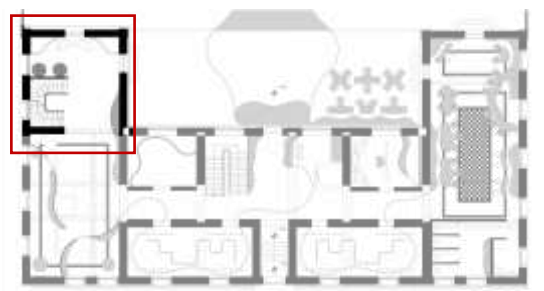

Ιστορία - Μουσείο Τυπογραφίας

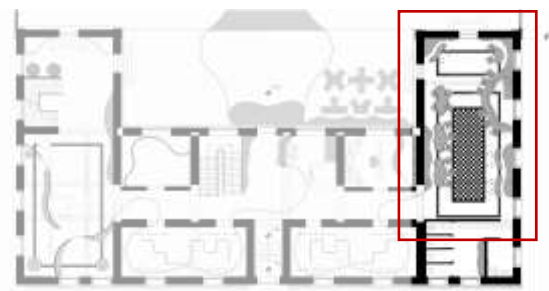

Ισόγειο -Βιβλιοθήκη

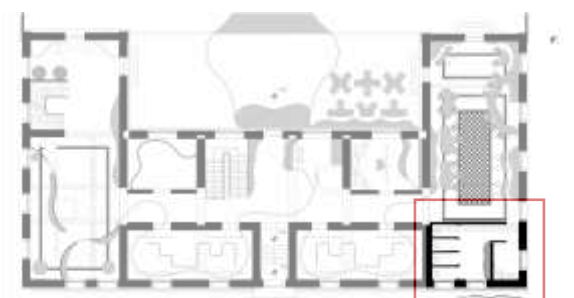
Ισόγειο - Χώρος καφέ

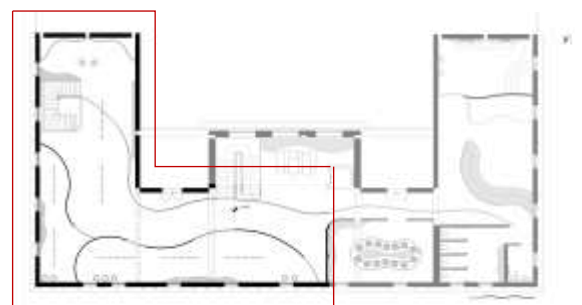

Ισόγειο - WC

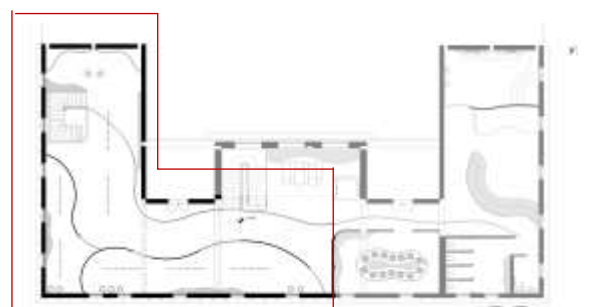

Πρώτος όροφος – Εκθεσιακός πολυχώρος

Πρώτος όροφος – Εκθεσιακός πολυχώρος

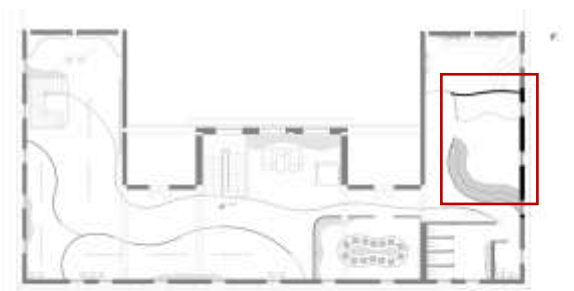

Πρώτος όροφος - Αίθουσα ομιλιών

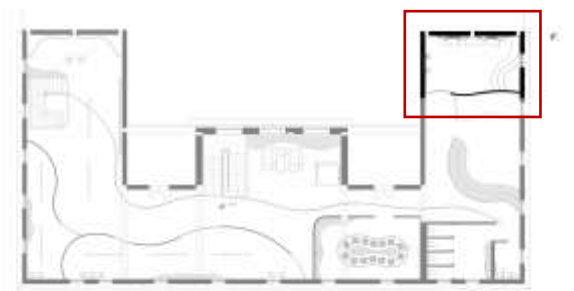

Πρώτος όροφος – Multimedia room

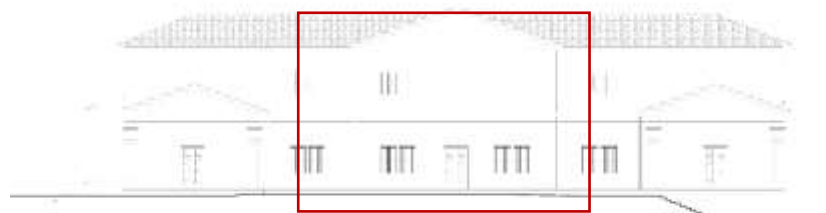

Πρώτος όροφος – Παιδικό εργαστήριο (Kids Lab)

Κεντρική είσοδος από πλατεία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Botton, A. d. (2013). *Η αρχιτεκτονική της ευτυχίας*. Εκδόσεις Πατάκης.
- Gombrich, H.-E. (2011). *Το Χρονικό της Τέχνης*. Εκδόσεις ΜΙΕΤ (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).
- Kruger, B. (2005). *Love for Sale. The words and pictures of Barbara Kruger*. Εκδόσεις Abrams.
- Malraux, A. (2013). *Το φανταστικό μουσείο*. Εκδόσεις Πλέθρον.
- R., A. (1954). *Τέχνη και Οπτική Αντίληψη. Η ψυχολογία της δημιουργικής όρασης*. . Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Taschen. (n.d.). *Modern Art. A History from Impressionism to Today*.
- The 20th Century Artbook*. (1996). Phaidon.
- Βανταράκης Απ., Κλεπετσάνης Π., Παντελιού Σ. Παπαδοπούλου Χρ. Κωνσταντοπούλου Γ. (2013). *Οδηγός υγιεινής και ασφάλειας*. Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πως γίνεται μία επιστημονική εργασία*. Εκδόσεις Κριτική.
- Λαββάς Π., Γ. (2008). *Επίτομη Ιστορία της Αρχιτεκτονικής*. University Studio Press.
- Μπίρης, Μ. (2021). *Νεοκλασική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*. Μέλισσα.
- Νομικός, Μ. (2004). *Αποκατάσταση, επανάχρηση Ιστορικών κτιρίων και συνόλων. Μεθοδολογία-Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Γιαχούδη.
- Ραβάνη, Δ. (2014). *Κατασκευάζοντας ατμόσφαιρες*. Πάτρα: Πτυχιακή εργασία.
- Σκοπελίτης Β., Σ. (2021). *Νεοκλασικά της Αθήνας και του Πειραιά*. Εκδόσεις Αίολος.
- Συλλογικό. (2003). *Διατηρητέα: Αποκατάσταση - Επανάχρηση κτιρίων*. Εκδόσεις ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ.
- Συλλογικό. (2008). *Νεοκλασικισμός και Ρομαντισμός. (Αρχιτεκτονική - Γλυπτική - Ζωγραφική - Σχέδιο 1750-1848)*. Εκδόσεις Ελευθερουδάκης.
- Φιλιππίδης, Δ. (1984). *Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Αρχιτεκτονική θεωρία και πράξη (1930-1980) σαν αντανάκλαση των ιδεολογικών επιλογών της Νεοελληνικής κουλτούρας*. Εκδόσεις Μέλισσα.

Διευθύνσεις URL (link)

www.archaiologia.gr

www.archdaily.com

www.artviews.gr

www.designboom.com

www.designwanted.com

printing-museum.org

typography-museum.gr

www.typothes.gr